

RIIHKEDON ARAVA-ALUEEN RAKENNUSINVENTOINTI 2016

Sanna Kuusikari Suvi Rosendahl

PORI
KAUPUNKISUUNNITTELU

Satakunnan Museo

(c) Satakunnan Museo, Porin kaupunkisuunnittelu

Ohjausryhmä:

Liisa Nummelin, rakennustutkija, Satakunnan Museo

Mirko Laurinen, kaavoitusarkkitehti, Porin kaupunkisuunnittelu

Inventointi:

Sanna Kuusikari, HuK / rakennukset

Suvi Rosendahl, FM / rakennukset

Iiris Panula, ark. yo / rakennukset

Helene Kaarnametsä, (Hortonomi Amk) Fil. yo / viheralueet

Valokuvat, 2016:

Sanna Kuusikari

Suvi Rosendahl

Helene Kaarnametsä

Iiris Panula

Muiden kuvien lähteet mainittu kuvatekstissä.

Karttaesitykset:

Sanna Kuusikari

Suvi Rosendahl

Iiris Panula

Rakennuspiirustukset:

Porin kaupungin rakennusvalvonta, mikrofilmiarkisto

Taitto:

Sanna Kuusikari

Suvi Rosendahl

Kannen kuva:

Keskuspuistoa vuonna 1971, Voitto Niemelä (Satakunnan Museon

kuva-arkisto.)

ESIPUHE

Riihikedon Arava-alue on suunniteltu huolella tulevien asukkaiden terveyttä ja viihtyisyyttä ajatellen sodan jälkeisen pulan ollessa vielä ankarimmillaan. Talot on sijoitettu väljästi puistomaiseen ympäristöön valon ja vihreyden vuoksi. Asukkaat viihtyvät alueella vielä 60 vuotta myöhemminkin. Vaikka rakennustarvikkeet ovat olleet Aravien rakentamisen alkaessa vielä säännösteltyjä, on kauniisiin ja aikaa kestäneisiin yksityiskohtiin maltettu ja haluttu panostaa. Muuten pelkistettyjä julkisivuja kaunistavat luonnonkivellä tai laatoilla kehystetyt sisäänkäynnit jalopuuovineen. Oville johtavat laatoitetut tai kivetyt polut ja sama kiveys jatkuu myös muutamien talojen perustuksissa. Kaikki on käsityötä. Teollinen rakentaminen jäljitelmämaateriaaleineen tuli vasta lähiörakentamisen myötä. Tänä päivänä Porin Aravia arvostavat korkealle muutkin kuin porilaiset. Riihikedon Aravien lähes 60 talon kokonaisuus on valittu vuonna 2009 valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen luetteloon.

Viimeisten parinkymmenen vuoden aikana Aravien talot ovat tulleet peruskorjausikään. Alkuperäiset asukkaat väistyvät nuorempien tieltä. Putkiremontti lisukkeineen on jo tehty suuressa osassa taloja. Muutamissa myös energiataloutta on parannettu - valitettavasti poikkeuksetta kauneuden kustannuksella. Joko isompien korjausten yhteydessä tai erikseenkin suuressa osassa tapauksista jälleenrakennuskauden niukkuudessa luotua kauneutta on jo ehditty karsimaan. Jalopuuovia pidetään raskaina ja vetoa aiheuttavina. Niitä on korvattu persoonattomilla metalliovilla. 1950-luvun rakennusosat on kuitenkin tehty huollettaviksi. Vanhojenkin ovien toimivuutta voidaan parantaa ja pintaa kunnostaa. Sama koskee ikkunoita. Kauniita puuikkunoita ei tarvitse vaihtaa uusiin, kömpelöihin alumiini-ikkunoihin niiden toimivuuden parantamiseksi. Toiminnallisia parannuksia voidaan tehdä kunnostuksen yhteydessä. Riskinä myös on, että muutoksilla kajotaan talojen rakennusfysikaaliseen toimintaan ja aiheutetaan hankalasti korjattavia sisäilmaongelmia.

Riihikedon rakennusinventointi on tehty kesän 2016 aikana asemakaavan muutoksen perus selvitykseksi. Sen tarkoituksena on lisätä ja tallentaa tietoa Arava-alueen ja sen talojen arvoista. Kaavamuutos on osoittautunut välttämättömäksi Riihikedossa käynnissä olevan laajamittaisen peruskorjaustoiminnan ohjaamiseksi. Tämän rakennusinventointiraportin toivomme lisäävän alueen ja sen talojen arvostusta sekä tarjoavan tietoa niiden vaalimiseen. Inventointi on toteutettu Satakunnan Museon ja Porin kaupunkisuunnittelun yhteistyönä.

Liisa Nummelin, rakennustutkija

*Riihikedon Arava-alueen Keskuspuistoa tornitaloineen.
Kuva: Pentti Pere 2008, Satakunnan Museo.*

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	6	6. KOHDEKUVAUKSET JA KOHTEIDEN ARVIOINTI	52
1.1 Inventoinnin lähtökohdat ja alue	6	6.1 Vuodet 1947–1953	52
1.2 Inventointityön vaiheet	7	6.1.1 As. Oy Luistinlinna, Presidentinkatu 31	53
1.3 Tiedottaminen	7	6.1.2 Keskuspuiston tornitalot	54
2. RIIHIKEDON ARAVA-ALUEEN VAIHEITA	8	6.1.2.1 As. Oy Keskuspuistikko, Kiertokatu 8 ja 10	54
2.1 Kaavoitushistoria: terveellistä ja väljää kaupunkiasumista	8	6.1.2.2 As. Oy Keskuspuistikko, Kiertokatu 12 – 14	55
2.1.1 Laaksovirran vuoden 1946 asemakaava	9	6.1.2.3 As. Oy Kiertokatu 16 ja 18	56
2.1.2 Kaavamuutokset	10	6.1.2.4 As Oy Kiertokatu, Kiertokatu 4 ja 6	57
2.1.3 Arava-alueen laajentuminen	12	6.1.2.5 As Oy Kiertokatu, Kiertokatu 13-15	58
2.2 Uudistuva rakennustekniikka	13	6.2 Vuodet 1954-1957	60
2.3 Riihikedon Arava-alueen arkkitehdit	18	6.2.1 As Oy Kiertokatu 19	61
2.4 Sosiaalhistoria	23	6.2.2 As Oy Kiertokatu 17 ja As Oy Kiertokatu 11	62
2.4.1 "Semmost tavallist, työssä käyvää väkeä"	23	6.2.3 As Oy Rautatienpuistokatu 6-12	63
2.4.2 Asuminen aravakodissa	25	6.2.4 Kiinanmuuri, As. Oy Satakunnankatu 18,	
2.4.3 Elämää Arava-alueella	28	As. Oy Satakunnankatu 20, As. Oy Satakunnankatu 22	64
2.4.4 Nykytilanne	29	6.2.5 As Oy Kiertokatu 7, Kiertokatu 9, 7 ja 5	65
3. KAUPUNKIKUVA JA ARKKITEHTUURI	30	6.2.6 Kiertokatu 3	66
3.1 Kaupunkikuva ja arkkitehtuuri	30	6.2.7 As Oy Koivistonkulma,	67
3.2 Rakennuksiin tehdyt muutokset		Presidentinpuistokatu 15-17 ja 19	
1960-luvulta lähtien	34	6.2.8 As. Oy Porin Maansaajat,	68
3.3 Muutospaineet	36	Presidentinpuistokatu 27 & 29	
4. PUISTOT JA PIHAT	38	6.2.9 As Oy Porin Koivistontie 3-4	69
4.1 Kasvillisuus	38	6.2.10 As. Oy Presidentinpuistokatu 23 ja 25	70
4.2 Asuinrakennusten pihat	39	6.2.11 As. Oy Presidentinpuistokatu 26-30,	71
4.3 Puistot	40	As. Oy Presidentinpuistokatu 32	
4.3.1 Keskuspuisto	40	6.2.12 As. Oy Riihi-Keto, Presidentinpuistonkatu 20-24	72
4.3.2 Presidentinpuisto	44	6.2.13 As. Oy Koivistontori	73
4.3.3 Toivepuisto	46	6.2.14 As. Oy Uusikoivistontie 3, Uusikoivistontie 77 ja 79	74
5. RIIHIKEDON ARAVA-ALUEEN ARVOT JA NIIDEN VAALIMINEN	48	6.2.15 As. Oy Presidentinpuistokatu,	
5.1 Alueen arvot ja kaavallinen tilanne	48	Presidentinpuistokatu 11	75
5.2 Rakennusten arvottaminen	50	6.3 Vuodet 1958-1962	76
		6.3.1 As. Oy Porin Kiertokatu 20	77
		6.3.2 As Oy Kiertokatu 2	78
		6.3.3 Kiertokatu 21, 23 ja 25	79
		6.3.4 As Oy Uusikoivistontie 40	80
		6.3.5 Uusikoivistontie 42	81
		6.3.6 Uusikoivistontie 81	82
		6.3.7 As Oy Tampereentie 4-6, Kuninkaantie 4 ja 6	
		As Oy Koivistonketo, Kuninkaantie 2	83
		6.3.8 As. Oy Tähtisilmä, Uusikoivistontie 83	84
		6.3.9 Keskuskartano ja Risulinna	85
		6.3.10 Porin Validia-talo, Uusikoivistontie 38	86

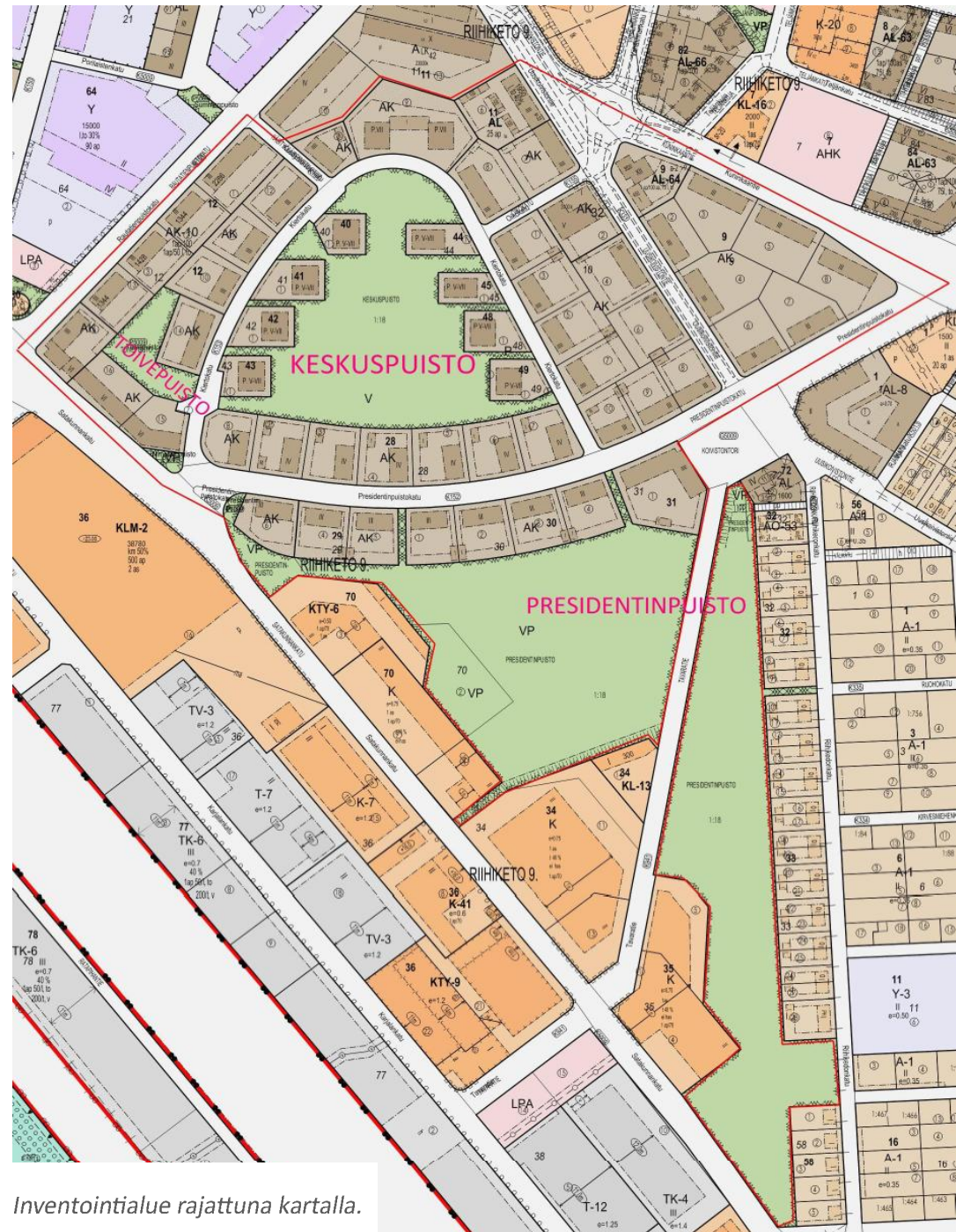
1. JOHDANTO

1.1 Inventoinnin lähtökohdat ja alue

Porin 9. kaupunginosan eli Riihikedon aravatalojen alue on luetteloitu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi vuonna 2009. Alueella on edelleen voimassa alkuperäinen toisen maailmansodan jälkeen laadittu asemakaava, joka ei enää pitkään aikaan ole palvellut korjausrakentamisen ja muutosten ohjauksessa. Viime vuosien julkisivukorjauksissa on valittavan usein käytetty menetelmiä ja materiaaleja, jotka ovat ristiriidassa alueen ominaisuuden kanssa.

Nyt arava-alueen asemakaava on päätetty uudistaa. Tämä rakennusinventointi on tehty asemakaavan muutoksen perusselvitykseksi Satakunnan Museon ja Porin kaupunkisuunnittelun yhteistyönä. Rakennusinventoinnissa on koottu tietoa aluekokonaisuuden, sen rakennusten sekä pihojen ja puistojen kaavoituksen ja rakentamisen vaiheista sekä nykytilasta. Inventointiraportti sekä muu inventointimateriaali on tarkoitettu käytettäväksi paitsi asemakaavan uudistamisessa myös rakennusvalvonnan työvälineenä lupamenettelyssä sekä taloyhtiöiden ja suunnittelijoiden apuvälineenä rakennusten ja ulkoalueiden korjaustoimenpiteitä ja kunnostustöitä suunniteltaessa.

Riihikedon Arava-alue on Porin ensimmäinen yhtenäinen kerrostaloalue. Kaupunginarkkitehti Jaakko Laaksovirran laatima asemakaava alueelle vahvistettiin vuonna 1946 ja ensimmäinen Luistinlinnaksi nimetty asuinkerrostalo valmistui Presidentinpuistokadun varrelle vuonna 1947. Arava-alue käsittää kaikkiaan 56 aravajärjestelmän turvin pääasiassa 1950-luvulla valmistunutta

Inventointialue rajattuna kartalla.

asuinkerrostaloa ja kolme puistoa. Talotyyppeinä ovat seitsemän- ja nelikerroksiset pistetalot sekä kolme- ja nelikerroksiset lamellitalot, jotka sijoittuvat viuhkamaisesti alueen ytimessä sijaitsevaan Keskuspuistoon ja sen ympärille. Aluetta rajaa lännessä Rautatienpuistokatu ja idässä Uusikoivistontie ja Kuninkaantie. Pohjoisessa alue rajautuu Keskusaukioon ja etelässä Satakunnankatuun, Presidentinpuistokatuun sekä Uusikoiviston asuinalueeseen.

Arava-alue rakennettiin puhtaasti asuinalueeksi katu- tason lähipalveluineen. Entisten elintarvikeliikkeiden tiloissa toimii nykyisin kampaamo, kirpputori, pizzeria ja muita pienyrityksiä. Alusta asti toimineen päiväkodin lisäksi Keskuspuistoon rakennettiin 1980-luvulla avoin päiväkotikoti. Riihikeden koulukortteleihin, arava-alueen välittömään läheisyyteen oli jo aiemmin rakennettu kansakoulu, yhteislyseo sekä tyttöjen ja poikien ammatikoulut.

1.2 Inventointityön vaiheet

Arava-alueen rakennusinventoinnin toteuttivat aikavälillä 8.4.-31.10.2016 HuK Sanna Kuusikari ja FM Suvi Rosendahl. Heitä avusti ark. yo liris Panula 1.6.-15.7. Puistojen ja pihojen inventointitiedot kokosi Hortonomi (AMK), Fil. yo Helene Kaarnametsä 1.6.- 15.7. Työtä ohjasivat rakennustutkija Liisa Nummelin ja kaavoitusarkkitehti Mirko Laurinen. Työryhmä teki prosessin aikana useita yhteisiä kävelykierroksia inventointialueelle rakennusten ja ympäristön arvojen ja ominaispiirteiden pohtimiseksi ja ymmärtämiseksi.

Inventoinnin pohjatyt sisälsivät arkistolähteiden kuten kaava-aineiston, alkuperäisten rakennuspiirustusten ja muutospiirustusten, Porin kaupungin kunnalliskertomusten sekä Satakunnan Museon valokuva-arkiston kartoituksen ja läpikäynnin. Kenttätöihin kuului inventoitavissa kohteissa käynti, kohteiden pintapuolinen tarkastelu ja valokuvaus ulkopuolelta sekä sisältä porrashuoneiden ja kellari- ja ullakkotilojen osalta. Inventointikäynnin yhteydessä oli usein mahdollisuus haastatella isännöitsijöitä, huoltoyhtiön edustajia tai taloyhtiön jäseniä. Erikseen haastateltiin muutamia pitkäaikaisia asukkaita. Haastateltavat olivat isännöitsijöiden osoittamia tai sattumanvaraisesti kenttätöiden yhteydessä tavattuja. Lisäksi dokumentoitiin yksi hyvin alkuperäisenä säilynyt asuinhuoneisto.

Tämän inventointiraportin laativat HuK Sanna Kuusikari sekä FM Suvi Rosendahl laajemman inventointiaineiston pohjalta. Puistojen arvotuksen ja toimenpideohjeet raporttiin laati Hortonomi (AMK), Fil. yo Helene Kaarnametsä. Yksityiskohtaisemmat inventointitiedot tallennettiin Satakunnan Museon Pakki-inventointisovellukseen, jossa ne ovat viranomaiskäytössä.

1.3 Tiedottaminen

Arava-alueen rakennusinventoinnista tiedotettiin isännöitsijätoimistoille heti sen alkaessa kesäkuussa postitse lähetetyllä tiedotteella. Lisäksi inventoinnista tiedotettiin Porin kaupunkisuunnittelun ja Satakunnan Museon www-sivuilla sekä sosiaalisessa mediassa.

Asemakaavan muutostyön käynnistyttyä tullaan järjestämään tiedotustilaisuuksia erikseen asukkaille ja isännöitsijöille. Tilaisuuksissa esitellään myös rakennus-

ventointia. Tämä inventoinnista tuotettu raportti on Riihikeden asukkaiden käytettävissä. Raportti toimitetaan isännöitsijätoimistoille. Raportti on lisäksi ladattavissa sähköisessä muodossa Satakunnan Museon ja Porin kaupunkisuunnittelun www-sivuilta.

Arava-alueen pienoismalli 1940- ja 1950-luvun vaihteesta (yllä). Ilmakuva 1950-luvulta (alla, vas.) Presidentinpuistokadulla oli vielä 1950-luvun puolivälissä vanhaa asutukseen liittyvää rakennuskantaa (alla, oik.). Kuvat: Satakunnan Museo.

2. RIIHIKEDON ARAVA-ALUEEN VAIHEITA

2.1 Kaavoitushistoria: Terveellistä ja väljää kaupunki-asumista

Porin 9. kaupunginosan Arava-alue rakennettiin 1950-luvulla aiemmin maatalouskäytössä olleelle keskiriuhien alueelle, jota ympäröivät etelässä kaupungin vuokratiljällypalstat, pohjoisessa keskustan vanha ruutukaava-alue, idässä vasta vuonna 1941 kaupunkiin liitetty Uudenkiviston esikaupunkialue ja lännessä 9. kaupunginosan 1920–1930-luvulla rakentuneet asuin- ja koulukorttelit.

Ensimmäisten talojen rakennustöiden aikana alueella oli vielä maanviljelijöiden käytössä olleita varastorakennuksia. Puutalovaltaisen kaupungin raja oli maisemassa selkeä, kun alueelle alettiin rakentaa kaupungin ensimmäistä yhtenäistä kerrostaloasuinalueita. Tarve asunnoille oli sodanjälkeisestä asuntopulasta johtuen suuri. Asuntopulan juuret ulottuivat 1920-luvulle ja siihen vaikuttivat sekä 1800-luvun lopun nopea teollistuminen ja sitä seurannut kaupunkiin muutto että ensimmäisen maailmansodan aiheuttama lama.

Porin uusi 9. kaupunginosa hahmoteltiin ensimmäisen kerran Porin yleisemakaavassa, jonka laati vuonna 1922 Helsingin kaupungin rakennustarkastajana toiminut arkkitehti Harald Andersin. Kaavassa vanha, Chiewitzin asemakaavan mukaan rakentunut keskusta jätettiin ennalleen ja keskustalle esitettiin umpikortteleihin perustuva laajennus, uusi 9. kaupunginosa kaupungin eteläpuolelle. Andersinin kaavoitustyö seuraili yleisiä 1920-luvun ihanteita. Uusi Ruotsista lainattu rakennustapa suosi perinteisten, pienten omakotitalotonttien sijaan

suurpihakortteleita, joiden ympärille rakennetut asuin-kerrostalot tuottivat yhtenäistä, arvokasta kaupunkikuvaa ja palvelivat näin samalla sekä nuoren tasavallan urbaaneja ihanteita, että asuntopulan asettamia konkreettisia vaatimuksia.

Arkkitehti Eliel Saarisen vuonna 1915 laatima Munkkiniemi-Haaga-suunnitelma oli ensimmäinen moderni kaupunkisuunnitelma, joka oli esikuvana kaikille 1920-luvulla tehdyille kokonaisuasemakaavoille. Tämän kaltainen kaupunkisuunnittelu toteutui jossain määrin vain Helsingissä, joskin vastaavia suunnitelmia laadittiin monin paikoin. H. Andersin laati yleisasemakaava-kaavan mm. myös Raumalle.

Porissa Andersinin kaava ei toteutunut yleisen taloudellisen tilanteen, lähestyvän sota-ajan sekä yleisten rakentamishanteiden muutosten johdosta, lukuun ottamatta joitain osia Porin 9. kaupunginosassa. Aika ei ollut vielä kypsä kerrostalorakentamiselle, eikä kaupungin kasvukaan toteutunut ennusteiden mukaisesti. 1920-luvun syvän laman vuoksi rakentaminen oli muutenkin vähäistä. Uuden 9. kaupunginosan rakentaminen perustui 1920-luvulla pääosin yksikerroksisiin hirsirakennuksiin. Niiden ohella toteutettiin 1920-luvun jälkipuolella ja 1930-luvulla muutamia kaksi- ja kolmi-kerroksisia kivirakenteisia asuintaloja, kuten Viisikanta (1927), Otavainen (1928) ja Antinlinna (1929) ja joitakin julkisia rakennuksia, kuten suojeluskuntatalo Karhulinna (1928) ja Porin suomalainen yhteislyseo (1934). Kaupunginosan varhaista kaavoitusta edustaa tänä päivänä sen länsi- ja keskiosat niiltä osin, kuin alkuperäistä rakennuskantaa on säilynyt.

Asuntorakennustuotannon valtuuskunta eli Arava

Arava perustettiin helpottamaan toisen maailmansodan jälkeistä asuntopulaa. Aravalaki astui voimaan 1949 ja takasi rakennuttajille halpakorkoisia lainoja asuntotuotantoon.

Aravalakien ehdot määrittivät muun muassa asuntojen pohjaratkaisuja sekä kiinteitä kalusteita ja lisäsivät rakennusosien standardisointia. Aravarakentamisella pyrittiin hyvään ja korkeatasoiseen, mutta edulliseen rakentamiseen.

2.1.1 Laaksovirran vuoden 1946 asemakaava

Jo vuonna 1938 9. kaupunginosan asemakaavaa päätettiin uudistaa Porin kaupungin ensimmäisen kaupunginarkkitehdin Jaakko Laaksovirran esityksen mukaan. Laaksovirran suunnitelma perustui Andersinin kaavan suosimia umpikortteleita huomattavasti väljempään rakennustapaan. Laaksovirta toi kaupunkiin funktionalismin ajatuksia Tampereelta, missä hän oli toiminut kaupungin rakennustoimiston arkkitehtina vuosina 1927–1938. Laaksovirran käsialaa Tampereella ovat muun muassa hänen yhdessä kaupunginarkkitehti Bertel Strömmerin kanssa suunnittelemat tyyliltään funktionalistiset linja-autoasema sekä Koukkuniemen vanhainkoti.

Porin kaupunginvaltuusto hyväksyi uuden asemakaavan monien vaiheiden jälkeen marraskuussa 1945 ja kaava sai lainvoiman sodan jälkeen vuonna 1946. Laa-

jan Keskuspuiston ympärille sijoitettuihin avoimiin kortteleihin perustuva kaavaratkaisu poikkesi olennaisesti Andersinin 1920-luvun suunnitelmasta. Arava-alueen ensimmäinen talo, Luistinlinna valmistui vuonna 1947 ja ensimmäiset aravarahotteiset talot, Keskuspuistoa ympäröivät seitsemänkerroksiset pistetalot, 1950-luvun alussa.

Porin ensimmäinen yhtenäinen kerrostaloalue erottui vanhemmasta kaupunkirakenteesta selvästi. Eräänlaisena urbaaniuden ilmentymänä on Arava-alueella viistävä, nelikaistainen Tampereen pikatie, jonka rakentaminen aloitettiin vuonna 1958. Perinteisestä puukaupungista poikkesivat myös heti sodan jälkeen rakennetut pientaloalueet kuten Kuninkaanhaka, Tupala sekä 10. kaupunginosa.

Arava-alueen kaavoituksen voi nähdä osana suurempaa kaupunkirakentamisen linjamuutosta, jolle omi-

naista oli elämän eri toimintojen, kuten asumisen, työn, kaupankäynnin ja liikenteen erottaminen. Sen taustalla olivat jo 1920- ja 30-luvuilla syntyneet funktionalistiset kaupunkisuunnitteluajatukset, jotka Suomessa eivät lama-ajasta ja sitä seuranneesta maailmansodasta johtuen ehtineet toteutua vielä 1930-luvulla juuri missään. Ajatuksia Riihikedon Arava-alueen kaavoitukseen on saatettu saada myös samaan aikaan käynnistyneestä seutusuunnittelusta, jonka pioneerina toimi vuonna 1942 valmistunut, arkkitehti Alvar Aallon laatima Kokemäenjokilaakson aluesuunnitelma.

Seutusuunnitelmassa varattiin alueita liikenteelle, asumiselle, teollisuudelle ja vapaa-ajalle tarkoituksena luoda mahdollisimman toimiva yhdyskuntarakenne. Toimintojen eriyttämistä ja toisaalta kaupungin modernisoitumista on nähtävissä Riihikedon toisellakin reunalla, Teljänkadun ympäristössä, jonne vuonna 1946 lainvoiman saaneessa Laaksovirran asemakaavassa osoitettiin paikka linja-autoasemalle ja autohuoltotonteille. Linja-autoasema valmistui yhtä aikaa Arava-alueen talojen kanssa, vuonna 1955.

Arava-alueen korttelit asettuvat viuhkamaisesti Keskuspuiston ympärille. Puistoon oli suunniteltu myös mm. uimala, joka ei kuitenkaan koskaan toteutunut. Alueen ytimen muodostavat puistoa ympäröivät seitsemänkerroksiset pistetalot. Alueen lähipalvelut, kuten elintarvikemyymälät ja vuonna 1956 toimintansa aloittanut Kiertokadun päiväkotitoimitus sijoitettiin talojen katutaso huoneistoihin. Kiertokatua reunustavat matalat, kolmekerroksiset lamellitalot, joiden taakse jäivät korttelien sisäiset, vehreät piha-alueet.

Korttelissa 12 sijaitseva Kiinanmuuriksi nimetty suuri, vinkkelin muotoinen talo koettiin aikanaan nimensä mukaisesti kolossimaiseksi. Kortteli kätkee sisäänsä Toivepuiston, jota Rautatienpuistokadun ja Kiertokadun lamellitalot rajaavat. Erityisesti Keskuspuistoa ympäröivien pistetalojen sijoittelussa on huomattava funktionalismin vaikutus. Pistetalot sijoitettiin niin, ettei niille muodostu selkeää omaa piha-aluetta, vaan tontit yhdistyvät Keskuspuistoon. Ulkokehän lamellitaloilla sen sijaan on omat yksityiset pensasaidoilla rajatut pihansa. Funktionalismin periaatteiden mukainen vapaa kaavoitustapa toi pihoihin tilaa ja vehreyttä ja asuntoihin luonnonvaloa. Aravanormit lisäsivät asunnon terveellisyyttä sekä nykyaikaisuutta.

Riihikedon Arava-aluetta leimaavat paitsi ylevät ajatukset terveydestä, myös väljyydestä ja luonnonläheisyydestä. Asumiselle ja arjen sujumiselle asunnot tarjosivat veden, tasaisen lämmön, aiemmasta poikkeavan hygienian sekä toisaalta myös naapureista riippumattoman elintavan. Vaikka asuttiin vierekkäin, perheiden oma reivi oli selkeämpi.

2.1.2 Kaavamuutokset

Arava-alue on rakentunut vuonna 1946 lainvoiman saaneen asemakaavan pohjalta, johon kuitenkin jo talojen rakennusvaiheessa 1950-luvulla tehtiin lukuisia rakennuttajien toivomia muutoksia. Vuoden 1946 asemakaava on alkuperäisessä muodossaan voimassa edelleen kortteleissa 10, 29 ja 30 sekä korttelin 11 tonteilla 8 ja 7. Kaikilla muilla tonteilla kaavamuutoksia on tehty vuosina 1947-58. Myöhempiä, pääosin pieniä kaavamuutoksia on vuosilta 1976, 1987, 1996, 2011 ja 2013.

Presidentinpuistokadun sisäkaaren talot (Presidentinpuistokatu 23, 25, 27, 29 ja 31) ovat rakentuneet vuoden 1947 kaavamuutoksen pohjalta, joka salli kolmikerroksisten sijasta nelikerroksisten talojen rakentamisen. Keskuspuiston pistetalojen osalta asemakaavaa muutettiin vuonna 1950 mahdollistamaan rakennusten sijoittelun muutos itä-länsisuuntaisesta pohjois-eteläsuuntaiseksi. Kaupunkikuvallisesti merkittävä oli asemakaavan muutos, millä Kiinanmuurin talon kerroslukua lisättiin kolmesta kuuteen. Sisäasiainministeriö vahvisti vuonna 1958 muutoksen, joka oli jo tuolloin toteutunut.

Arava-alueesta muodostui väljä, valoisa ja vehreä. Mikäli rakennuttajat olisivat saaneet tahtonsa läpi, olisi siitä saattanut tulla toisenlainen. Vuonna 1953 Porin kaupunginvaltuustossa keskusteltiin tehokkuuden lisäämisestä, kun Porin Sato Oy haki kaupunginvaltuustolta lupaa kuusikerroksisten pistetalojen rakentamiseksi Kiertokadun varrelle, tonteille 3 ja 8 kaavan mahdollistamien kolmikerroksisten lamellitalojen sijaan. Niiden välissä olevalle saman korttelin tontille 9 (Kiertokatu 13-15) oli jo rakennettu kaksi seitsenkerroksista pistetaloa. Porin Sato Oy perusteli hakemustaan suuremmalla taloudellisella hyödyllä sekä sillä, että muualla kaupungissa rakentamisen tehokkuus oli korkeampi.

Silloinen kaupunginarkkitehti Olaf Küttner vastusti rakentamiskorkeuden lisäämistä. Kantaansa hän perusteli toteamalla, että "väljyys on tontin asukkaille viihtyisyyden ja terveellisyyden vuoksi ensiarvoisen tärkeä eikä sitä voi jättää huomiotta". Küttner katsoi myös, että auringonvalon vaikutus olisi jäänyt huomattavan vähäiseksi, jos asemakaavan mukaisesta rakentamiskorkeudesta olisi poikettu. Liian tiheään sijoitetut pistetalot olisivat

rikkoneet ehyttä kaupunkikuvaa ja estäneet valon pääsyn alueelle. Kaupunginarkkitehti myös pahoitelteli tapaa, jolla asia oli hoidettu neuvottelematta kaupungin rakennusviranomaisten kanssa.

Porin Sato Oy sai kuitenkin tahtonsa läpi terveydenhoitolautakunnan suositeltua rakentamishanketta ja kaupunginhallituksen kääntyessä Saton kannalle. Tornitaloja ei lopulta kuitenkaan rakennettu tonteille 3 ja 8 Küttnerin onnistuttua torjumaan rakennuttajat myöhemmin. Tornitalokysymyksen jälkeen kaupungin tonttipoliittikkaa muutettiin eikä yleishyödyllisille kerrostalorakentajille annettu enää ilmaisia tontteja kaupungin rakennustoiminnan ollessa muutenkin vilkasta. Küttnerin mukaan "asemakaava ei saa olla mikään kaavoihin kangistunut suunnitelma, vaan se on ja sen tulee olla kehityksen alainen kuten kaikki elävässä elämässä, mutta asemakaavan joustavuus ei tarkoita mielivaltaa."

1950-luvun rakennusvaiheen jälkeen Arava-alueella on tehty vain muutama vähäinen asemakaavamuutos. Tontin 10-2 asemakaava vuodelta 1976 mahdollisti Porin

Validia-talona tunnetun palvelutalon rakentamisen ja As Oy Tähtisilmän (alun perin Koivistontorni, tontti 9-9) kaavamuutos vuodelta 2011 liike- ja toimistotilojen sijoittamisen kellarikerrokseen. Tuorein ja periaatteellisella tasolla merkittävä on tontin 11-6 (Uusikoivistontie 40) kaavamuutos vuodelta 2013, jolla taloyhtiön omasta pyynnöstä tontilta on vähennetty rakennusoikeutta verotuksellisista syistä. Samalla tontin asuin- ja liikerakennus suojeltiin.

2.1.3 Arava-alueen laajentuminen

Riihikedon arava-alue alkoi valmistua jo 1950-luvun aikana. Kerrostalorakentamiselle tarvittiin lisää tilaa ja vuonna 1955 Satakunnankadun, Tasavallankadun, Luvianpuistokadun sekä Ratalinnankadunvälisellä alueella järjestettiin asutosuunnittelukilpailu. Kilpailuun saapui määräaikaan mennessä 25 ehdotusta, joista voittajaksi valittiin "Kide". "Kide" käsitti 6-7 kymmenkerroksista tornitaloa sekä 4-6 kolmikerroksista lamellitaloa. Voittaneen ehdotuksen parhaina puolina nähtiin kaupunkikuvaan sopeutuminen ja asuntojen joustavuus sekä arkkitehtuurin taso.

"Kiteen" suunnittelijat olivatkin alallaan nimekkäitä ammattilaisia; arkkitehtina toimi Viljo Rewell sekä avustajina arkkitehdit Martti Jaatinen ja Reima Pietilä sekä sisustustaitelija Antti Nurmesniemi. Näin aravarahoitteisten kerrostalojen alue laajeni Riihikedon kaupun-

ginosassa. Tämä laajennusalue ei kuitenkaan sisälly vuonna 2016 toteutettuun Arava-alueen inventointiin. Inventoidulla Arava-alueella ei arkkitehtikilpailua ole tiettävästi järjestetty.

Satakunnankatua vuonna 1968. Vuonna 1955 järjestetyn asutosuunnittelukilpailun voitti ehdotus nimeltä "Kide", jonka pohjalta rakennettiin useita aravarahoitteisia piste- ja lamellitaloja Satakunnankadun ja Luvianpuistokadun väliselle alueelle. Kuva: Voitto Niemelä, Satakunnan Museo.

2.2 Uudistuva rakennustekniikka

Riihikedon arava-alueen rakentamisen aika voidaan nimetä rakennustekniikan murroskaudeksi, jonka aikana siirryttiin perinteisestä massiivitiilirakentamisesta ja puisista välipohjista kohti betonirakentamista ja elementtitekniikkaa. Muutos oli merkittävä myös Porissa. Arava-alueen rakentaminen edusti kaupungissa uutta aikaa, vaikka elementtitekniikkaa ei vielä käytettykään. Kantavat rakenteet on kuitenkin valettu paikalla betonista. Ulkoseinät sen sijaan muurattiin joko tiilestä tai kevytbetoniharkoista. Julkisivujen rappauskäsittely ja yksityiskohdat olivat vielä vanhaan tapaan käsityötä.

Riihikedon Arava-alueen talojen rakennustekniikka edustaa aikakautta, jossa omaa paikkaansa hakivat muun muassa yleisesti uudistumassa oleva työtekniikka. Yleisesti Suomessa 1960-luvulle tultaessa rakennustelineistä oli alettu luopua ja työtä tehtiin joko talon sisäpuolelta tai ulkopuolisesta, räystäältä roikkuvasta kelkasta. Rakennuttajina Arava-alueella toimivat muun muassa Keskus-Sato Ry, Porin Sato Oy, Pentti Piisi, Porin kaupunki, Puolustusvoimat, SOK sekä muutamia yksityisiä rakennuttajia. Rakennuttajalla ei näyttäisi olleen suurtakaan vaikutusta käytettyyn rakennustekniikkaan, vaan valinta on ollut sidoksissa toisaalta aikakau-

den yleisiin virtauksiin ja toisaalta vaatimuksiin kasvavasta tehokkuudesta ja rakennuskustannusten alentamisesta. Uusien tekniikoiden omaksumista saattoi hidastaa myös rakentajilta puuttuvat taidot.

Riihikedon aravatalot rakennettiin pääosin 1950-luvulla, jolloin pahimmasta sodan jälkeisestä rakennustarvikepulasta oli jo päästy. Rakentaminen vauhdittui varsinaisesti vuoden 1952 jälkeen, jolloin sotakorvaukset oli maksettu. Ensimmäisten aravatalojen rakentamisen aikaan rakennustarvikkeiden saatavuus oli aivan toinen kuin viimeisiä taloja rakennettaessa. Esimerkiksi Keskuspuiston pistetalojen valmistumista viivästyttivät niin rakennustarvikkeiden kuin ammattitaitoisten työntekijöidenkin puute. Pulaa oli erityisesti sementistä, tiilistä ja ikkunoista. Syksyllä 1950 juuri sementin puute hidasti kaupungin vuokratalojen Kiertokatu 16 & 18 valmistumista kuukausilla. Työvoiman osalta pulaa oli erityisesti rappareista, muurareista ja maalareista. Heinäkuussa 1950 Satakunnan Kansa kirjoitti ylikuumenneen rakennustoiminnan haittaavan rakennustarvikkeiden saatavuutta, mikä heijastui esimerkiksi Keskus-Sato Ry:n rakennuttamiin Arava-alueen ensimmäisiin kerrostaloihin osoitteissa Kiertokatu 8, 10, 12 ja 14.

Kiinanmuurin rakennustyöt käynnissä Rautatiepuistokadulla (yllä) ja Rautatiepuistokadun työmaata (alla) 1950-luvun puolivälissä. Kuvat: Satakunnan Museo.

Rakentamiseen vaikuttivat materiaalin ja työntekijöiden saatavuuden lisäksi myös rakennuttajista riippumattomat asiat; esimerkiksi ilmankosteus haittasi maalaustöitä ja viivästytti rakennusten valmistumista Porissa syksyllä 1950. Rakennustarvikkeiden ja -materiaalien lisäksi ongelmia työmailla aiheuttivat lakot, jotka osaltaan hidastivat rakennustöitä. Tarve asunnoille oli kuitenkin suuri ja lokakuussa 1950 Satakunnan Kansa uutisoi jo ensimmäisten asukkaiden muuttaneen Keskuspuiston taloihin huolimatta siitä, että talot olivat vielä tässä vaiheessa sähköistämättä.

Yhtä aikaa rakennusten teknisen kehityksen kanssa alettiin kehittää rakennusosien standardisointia. Standardisointi ulottui sekä tiiliskivien ja käytettävien laattojen kokoon että kotien kiinteään sisustukseen, etupäässä keittiöihin. Ensimmäiset standardit valmistuivat jälleerakennustoimistossa vuonna 1945. Keittiökalusteita standardisoitaessa huomioitiin suomalaisen naisen keskipituus.

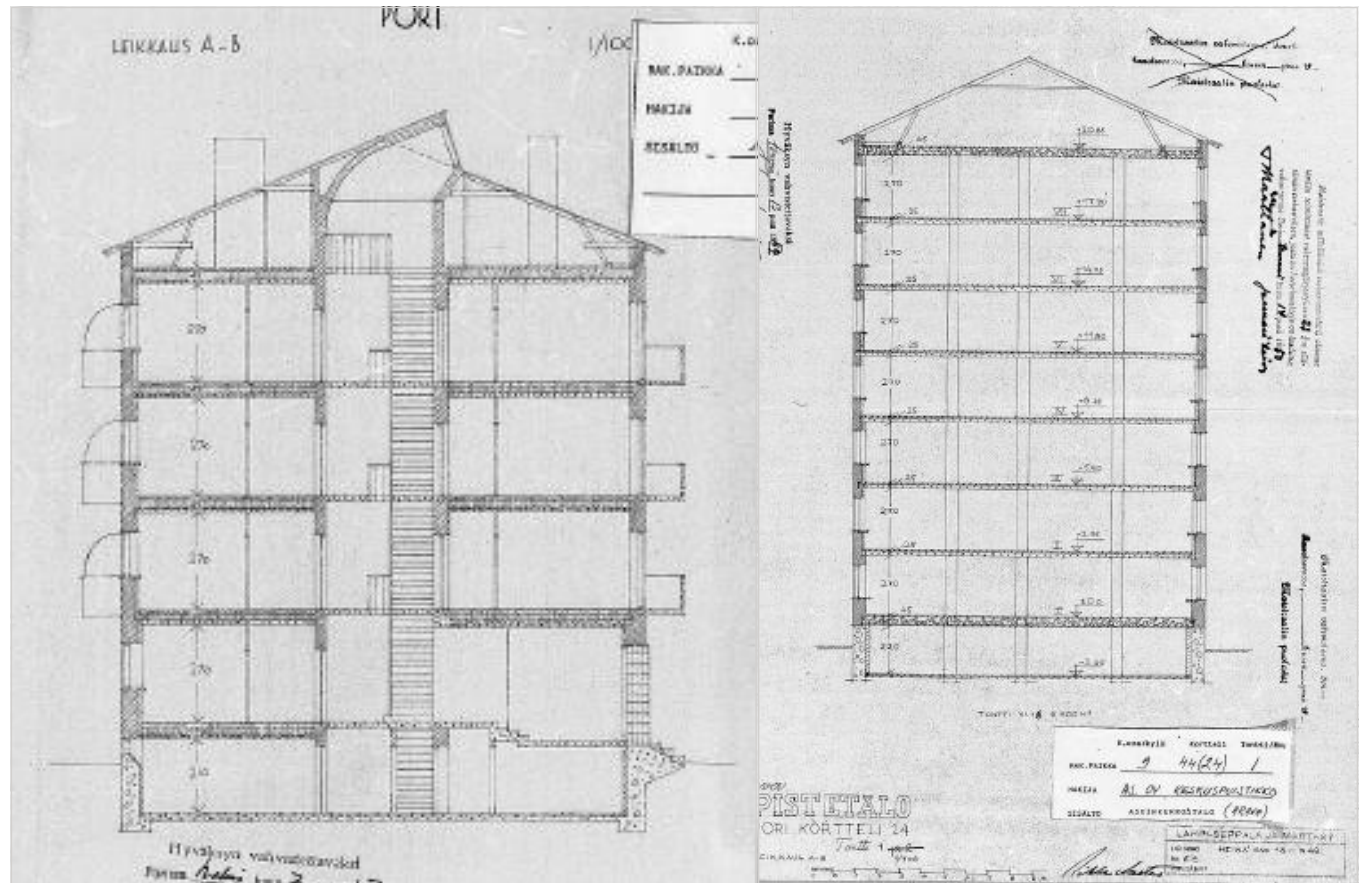
Rakentamista hankaloitti sodan jälkeen pula ja säännöstely. Riihikedon Arava-alueen ensimmäiset rakennukset valmistuivat ennen talonrakennustoiminnan vapautumista säännöstelystä vuonna 1954 mikä vaikutti rakennustöiden edistymiseen, käytössä oleviin materiaaleihin sekä rakennustekniikkaan. Luistinlinna ja Keskuspuiston tornitalot edustavat Arava-alueen rakentamisessa vaihetta, jossa rakentaminen oli vielä pitkälti käsityötä, eikä teollisesti tuotettuja rakennustarvikkeita ollut saatavilla.

Ensimmäisenä (v.1947) valmistuneen Luistinlinnan välipohjaratkaisut poikkeavat alueelle myöhemmin raken-

netuista taloista. Välipohjarakenteena on alalaattapalkisto, jossa teräsbetonipalkit siirtävät välipohjan kuorman kantaville pystyrakenteille eli betonipilareille. Välipohjarakenteena alalaattapalkisto oli yleisin asuin-kerrostaloissa 1950-luvun alkuun saakka, jonka jälkeen siirryttiin massiivilaatan käyttöön.

Keskuspuistoa ympäröivät pistetalot olivat alueen ensimmäiset aravarahoitteiset rakennukset. Taloissa on

välipohjaratkaisuna jo massiivinen teräsbetonilaatta. Kantavina rakenteina on betonipilarit. Muista ennen vuotta 1953 rakennetuista taloista poiketen Kiertokatu 13:n, 15:n ja 19:n ulkoseinät on muurattu kevyt-betoniharkoista. Muiden ulkoseinät ovat vielä tiiltä. Vuonna 1954 valmistuneen Kiertokatu 19:n ulkoseinät on rakennuspiirustusten mukaan muurattu kevyt-betoniharkoista ja väliseinät tileistä. Talonrakennustoi-

Oikealla Luistinlinnan leikkauspiirros vuodelta 1947, vasemalla Kiertokatu 10 leikkauspiirros vuodelta 1950.

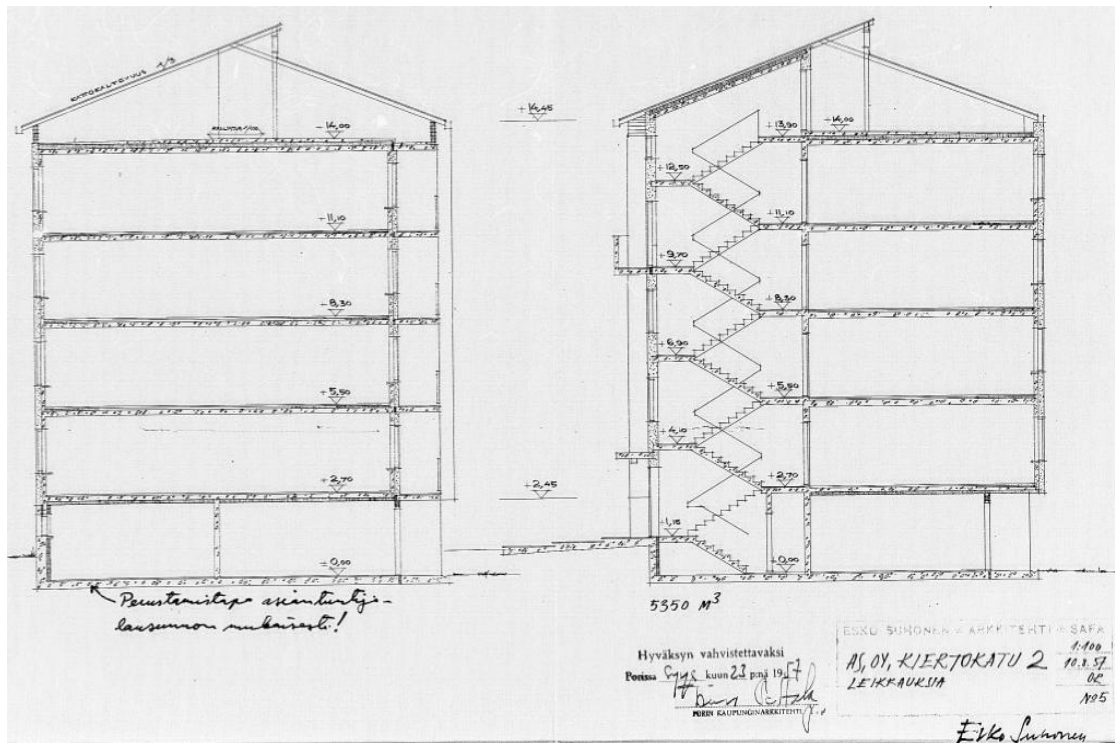
minnan vapauduttua säännöstelystä Porin Riihikedon Arava-alueen rakentaminen vauhdittui. Alueen reilusta 60 talosta valmistui vuosien 1954-1957 aikana yli puolet. Talojen välipohjarakenteena oli massiivilaatta. Massiivilaatta yleistyi Suomessa jo 1930-luvulla, mutta sota keskeytti kehityksen hetkeksi.

Massiivilaatan yleistyminen tehosti kerrostalorakentamista ja vähensi työvaiheita. Kaikkien Arava-alueen rakennusten välipohjarakennetta ei leikkauspiirustusten puuttuessa voida todentaa, mutta pääsääntöisesti 1950-luvun puolivälin taloissa käytettiin massiivilaattaa.

Riihikedon Arava-alue alkoi olla valmis 1950-luvun lopulle tultaessa. Rakennusteknisesti Aravien viimeinen rakennusvaihe ja tuolloin käytetyt monet erilaiset materiaalit sekä rakenteet edustavat siirtymävaihetta perinteisestä rakentamisesta elementtirakentamiseen. Viimeiseksi rakennettiin Charles Haganin vuonna 1959 suunnittelema As Oy Tähtisilmä. Ajanjakson rakennukset edustavat tyylillisesti modernismia ja betoniharkoitaa muurattuja.

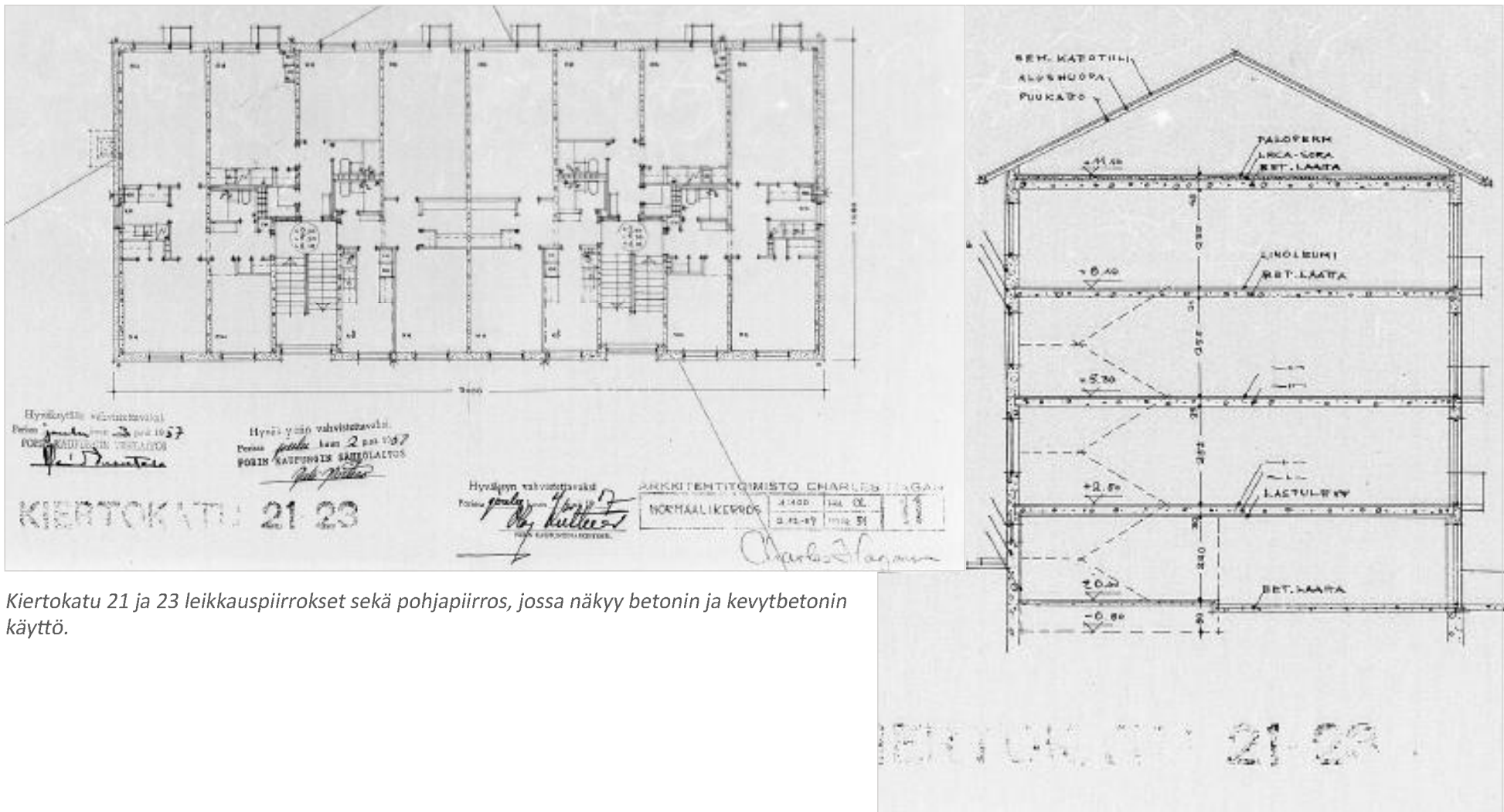
Arkkitehti Teuvo Peltolan vuonna 1957 suunnittelemat Kuninkaantie 4 ja 6 ovat rakenteeltaan sekarunkoisia.

Arkkitehti Charles Haganin suunnittelemat vuosina 1957-1958 valmistuneet Kiertokatu 21, 23 ja 25 edustavat rakennusteknisesti siirtymää betonirunkoon. Niiden rakenteissa on käytetty sekä betonia, että kevytbetonia. Aikakauden betonitalot olivat paikalla valettuja. Betonirakentamista edustavat myös Charles Haganin suunnittelemat ja Pentti Piisin rakennuttamat Keskuskartano ja Risulinna vuosina 1960 - 1962. Elementtitaloja ei Riihikedon alueella 1970-luvulla valmistuneen Validia -palvelutalon lisäksi ole.

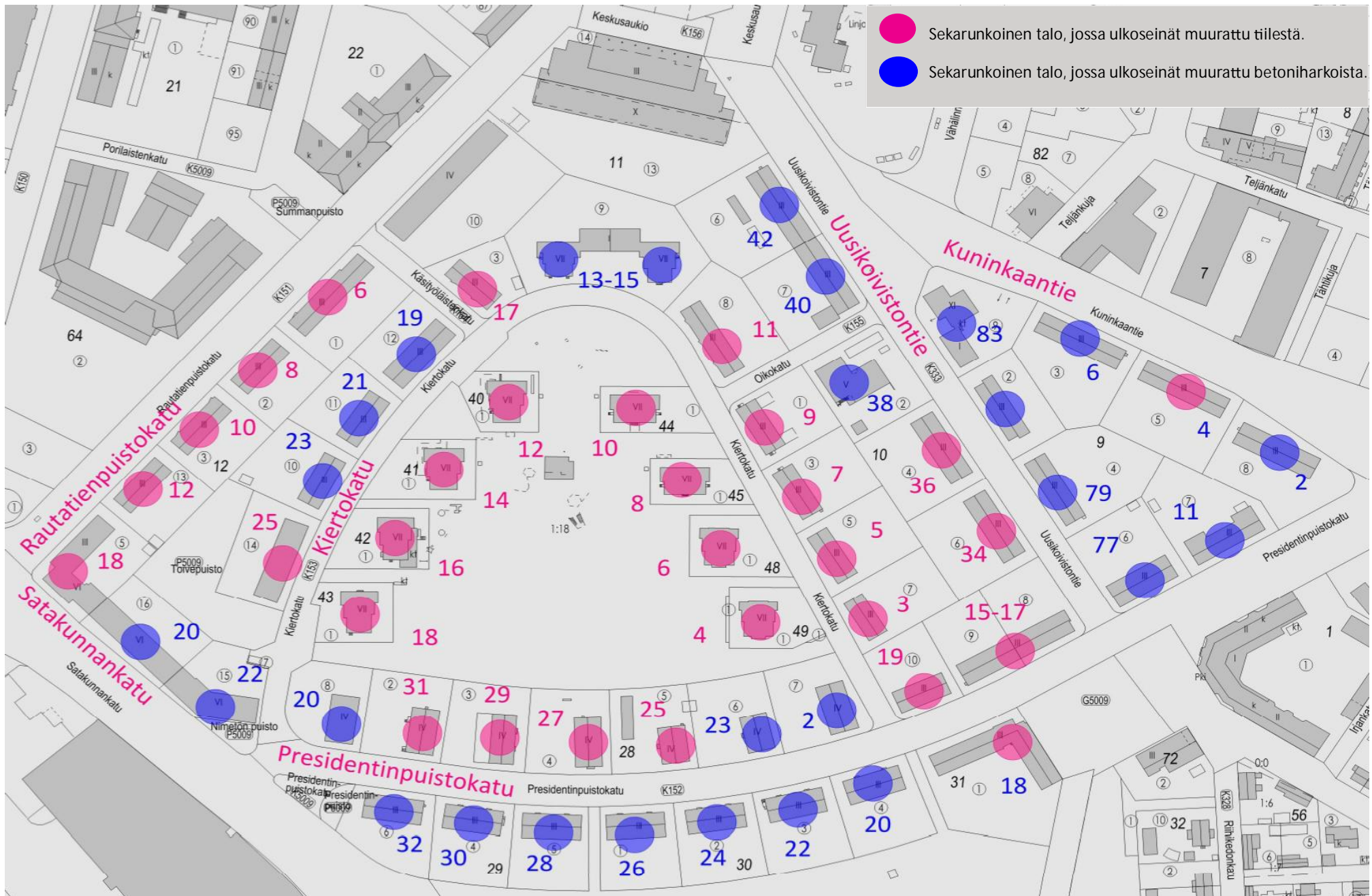

Kiertokatu 2 leikkauspiirros vuodelta 1955, suunnittelijana arkkitehti Esko Suhonen.

Kiertokatu 21 ja 23 leikkauspiirroksat sekä pohjapiirros, jossa näkyy betonin ja kevytbetonin käyttö.

2.3 Riihikedon Arava-alueen arkkitehdit

Riihikedon asuinalueen toteuttamista ohjasi vahvasti Asuntotuotantovaltuuskunnan (Arava) määrittämä normisto. Arkkitehtien yksilölliset intentiot näkyvät Arava-alueen rakennuksissa lähinnä julkisivujen detaljoinnissa sekä struktuurien ja materiaalien käytössä. Riihikedon aravatalot rakennettiin kaikkiaan 12 eri arkkitehdin ja arkkitehtitoimiston suunnittelemana, joista tuotteliaimpia olivat Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä ja Martas, Arkkitehtitoimisto Charles Hagan, arkkitehdit Olaf Küttner, Teuvo Peltola sekä Arkkitehtitoimisto Suhonen ja Hyvärinen. Suunnittelijoiden valintaperusteita ei tässä inventoinnissa pystytty selvittämään. Jotain voi päätellä siitä, että arkkitehdeista tietyvästi kaksi, Charles Hagan ja Esko Suhonen työskentelivät Asuntotuotantovaltuuskunnassa Helsingissä ennen suunnittelutoimeksiantoa Porin Riihikedossa. Arkkitehtien asiantuntemusta pidettiin yleisesti ottaen myös takeena siitä, että arvasäännösten määrittämä rakentaminen toteutettiin laadukkaasti.

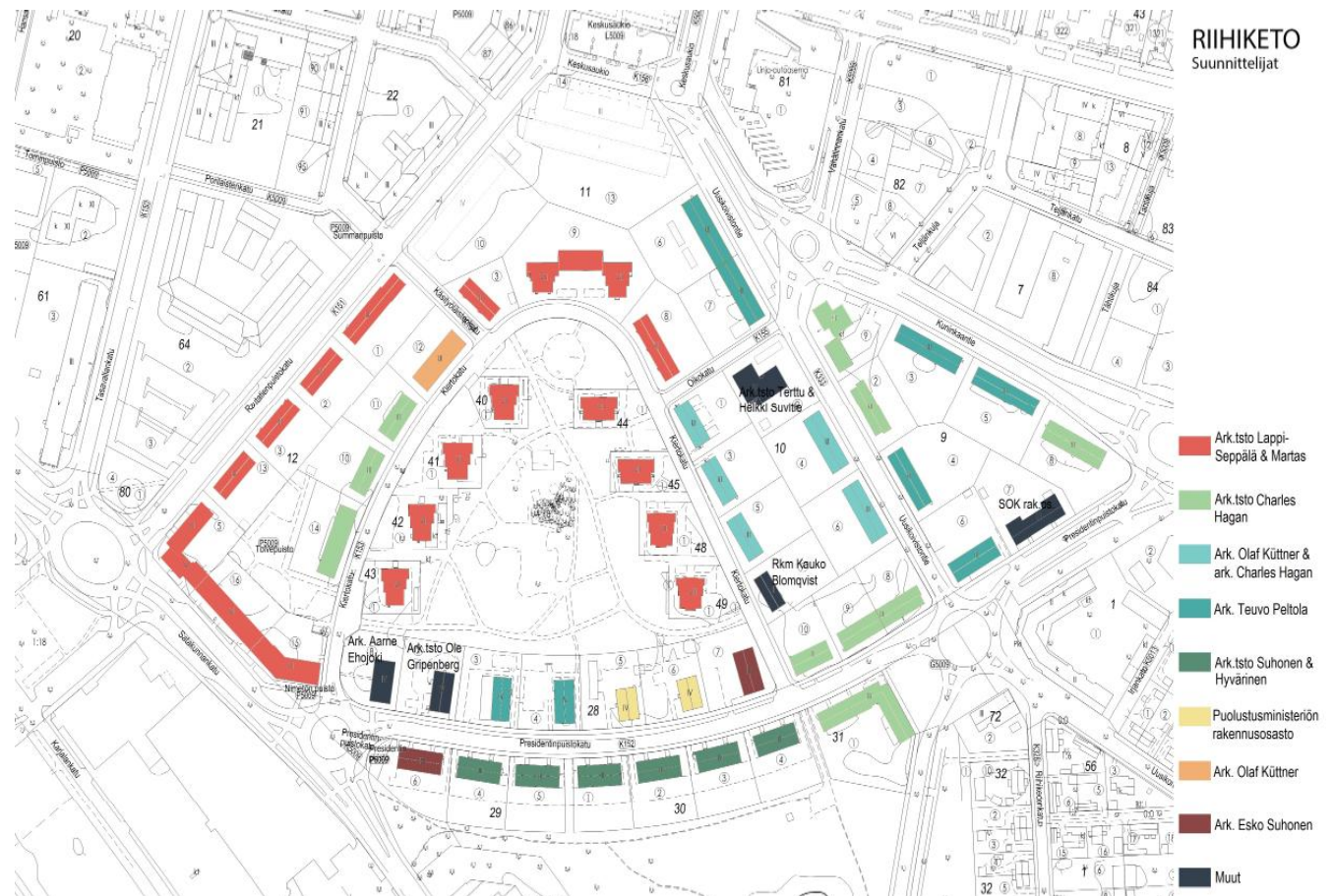
Huolimatta eri suunnittelutoimistojen määrästä, toteutuivat Arava-alueen rakennukset tyylillisesti hyvin yhdenmukaisina. Todennäköisesti suunnittelijat olivat tiiviisti yhteydessä toisiinsa, jolloin rakennusten mitoitukset, aukotukset, materiaalit, vesikatot ja värityksiin voitiin yhteensovittaa.

Kaupunginarkkitehti Jaakko Laaksovirta

Riihikedon Arava-alue syntyi kaupunginarkkitehti Jaakko Laaksovirran vuonna 1945 laatiman asemakaavan pohjalta. Laaksovirta (1901-55) valmistui

vuonna 1928 Teknillisestä Korkeakoulusta diplomiarkkitehdiksi. Valmistuttuaan hän työskenteli Tampereen kaupungin rakennustoimiston arkkitehtina vuosina 1929-1937. Tampereen kaupunginarkkitehtina toimi tuolloin Bertel Strömmer, jonka kanssa Laaksovirta suunnitteli muun muassa Tampereen linja-autoaseman. Yhteistyöllä Strömmerin kanssa oli varmasti vaikutuksensa Laaksovirran arkkitehtuuriin, sillä hänen

Porin suunnittelemansa kohteet, kuten Porin "Pirtulinna" (1938) sekä Sataraudan talo (1939) edustavat Strömmerille ominaista funktionalistista muotokieltä. Samainen yhteys saattoi tuoda Laaksovirran myös Poriin, sillä Strömmerillä oli kontakteja Satakuntaan ja nimenomaan Poriin suunnittelutehtäviensä kautta. Laaksovirta valittiin Porin kaupungin arkkitehdiksi vuonna 1937.

Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä ja Martas

Valtaosan alueen rakennuksista on suunnitellut helsinkiläinen arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä ja Martas, jonka arkkitehti Jussi Lappi-Seppälä (1911 - 77) ja arkkitehti Igor "likka" Martas (1909 - 65) perustivat jo arkkitehtiopintojensa aikana Helsingin Teknillisessä Korkeakoulussa vuonna 1935. Jussi Lappi-Seppälän siirryttyä Rakennushallituksen pääjohtajaksi vuonna 1953, yritys jäi likka Martaksen haltuun, ja toimi aina vuoteen 1960 saakka, jonka jälkeen likka Martas perusti oman arkkitehtitoimiston, Arkkitehtuuritoimisto Martaksen.

Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä ja Martas suunnittelivat Arava-alueen ensimmäiset, vuonna 1947 valmistuneen Luistinlinnan jälkeen valmistuneet rakennukset.

Jussi Lappi-Seppälä

likka Martas

Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä ja Martaksen suunnittelemia rakennuksia Porissa ovat muun muassa Porin Suomalaisen Yhteislyseon vuosina 1956 ja 1957 valmistuneet laajennusosat, sekä Ark.tsto Martaksen suunnittelema vuonna 1964 valmistunut laajennus.

Toimisto suunnitteli alueelle kaikkiaan 19 asuinkerrostaloa sekä yhden autotallirakennuksen vuosien 1950-1957 aikana, vuosikymmenen alun ollessa kuitenkin selvästi suunnittelutyön aktiivisinta aikaa (1950-1954: 17 rakennusta). Kaikki rakennuspiirustukset on signeerannut likka Martas. Rakennukset ovat jaettavissa rakennustyypeiltään kolmeen ryhmään; vuosina 1952-1953 valmistuneisiin seitsemänkerroksisiin pistetaloihin, vuosina 1953-1954 valmistuneisiin kolmikerroksisiin lamellitaloihin sekä vuosina 1955-1957 valmistuneeseen kolmen kuusi- ja kolmikerroksisen asuinkerrostalon muodostamaan yhtenäiseen kokonaisuuteen, *Kiinanmuuriin*. Rakennukset sijoittuvat Arava-alueella Keskuspuistoon, sekä puiston pohjois- ja länsipuolelle kortteleihin nro 11 ja 12. Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä ja

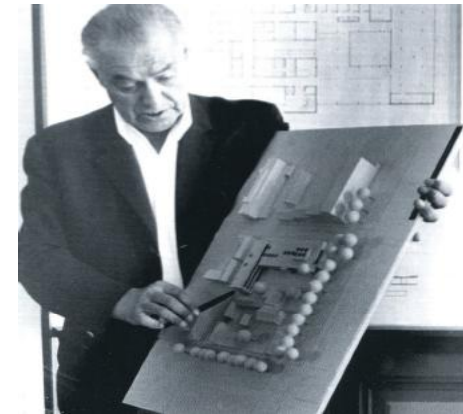

Arkkitehti Charles Hagan suunnitteli uransa aikana useita asuin- ja liikerakennuksia sekä omakotitalo-, rivitalo- ja huvilarakennuksia ennen kaikkea Poriin ja muualle Satakuntaan, mutta myös Turkuun, Helsinkiin ja Imatralle. Vuosina 1951-1954 Hagan työskenteli lisäksi Satakunnan Taideteollisen oppilaitoksen tyylipöytäopettajana.

Martaksen suunnittelemissa rakennuksissa on monia suunnittelijoilleen ominaisia piirteitä, kuten lamellitalojen vinot erkkerinauhat katujulkisivuilla.

Charles Hagan, Arkkitehtitoimisto Charles Hagan

Arava-alueelle alkoi valmistua 1950-luvun puoliväliä kohden myös muiden arkkitehtien suunnittelemia rakennuksia. Arkkitehti Charles Hagan (1921- 98) työskenteli vuosina 1952-1954 Asuntotuotantovaltuuskunnassa (Arava). Muutettuaan Poriin Hagan suunnitteli Porin Riihikedon Arava-alueelle vuosina 1954-1955 arkkitehti Olaf Küttnerin toiminimen (Arkkitehti S.A.F.A. Olaf Küttner) alla kaikkiaan viisi kolmikerroksista lamellitaloa kortteliin 12. Tämän jälkeen Hagan perusti oman arkki-

Arkkitehtitoimisto Olaf Küttner Ky suunnitteli Poriin useita rakennuksia, joista osa valmistui vasta Küttnerin kuoleman jälkeen. Olaf Küttner Ky:n suunnittelemia ovat muun muassa Pihlavan kirkko (1957) ja Teljän kirkko (1973).

tehtitoimistonsa, Arkkitehtitoimisto Charles Haganin, jonka nimissä suunnitteli alueelle vielä yksitoista asuinrakennusta vuosina 1956-1962 kortteleihin 9, 10, 12 ja 31. Viimeisimpänä valmistuneita yksitoistakerroksista Koivistonporttia, kymmenkerroksista Keskuskartanoa sekä nelikerroksista Risulinnaa lukuun ottamatta kaikki Haganin suunnittelemat rakennukset ovat kolmikerroksisia lamellitaloja, joiden tunnistettava piirre on sisäänkäyntisyvennyksen tiilimuuratut yksityiskohdat. Hagan myös nimesi suunnittelemansa rakennukset ja alueelta löytyvät rakennukset nimeltä Koivistonketo, Koivistonkulma, Koivistontori ja Koivistonportti. Nimistö viittaa

Arkkitehti Esko Suhonen suunnitteli vuodesta 1938 lähtien myös yksityisenä arkkitehtina rakennuksia eri puolille Suomea. Porin Riihikedon Koulukorttelien alueelle Suhonen on suunnitellut myös kaksi vuosina 1956 ja 1959 valmistunutta asuinkerrostaloa. Suhonen toimi myös rakennustutkijana ja vaikutti merkittävästi arkkitehtuurin opetukseen ja alan kehittymiseen.

Uusikoivistontiehen (ent. Koivistontie), jonka läheisyydessä rakennukset sijaitsivat.

Arkkitehti Olaf Küttner

Porilainen arkkitehti Olaf Küttner (1914-1974) suunnitteli Arava-alueelle toiminimellään (Arkkitehti S.A.F.A. Olaf Küttner) edellä mainittujen C. Haganin kanssa suunnitteleminen rakennusten lisäksi vielä yhden rakennuksen kortteliin 12. Vuonna 1954 valmistunut kolmikerroksinen lamellitalo erottuu muista alueen aravataloista huomattavan runsailta julkisivujen yksityiskohdiltaan. Küttner toimi Porin kaupunginarkkitehtina vuodesta

Muita arkkitehti Arthur Elgin suunnittelemissa rakennuksissa ovat RKY-kohteiksikin arvotut vuonna 1940 valmistuneet hotelli- ja liiketalo Osuuskauppa Suur-Savo sekä Varkauden keskustaan pääosin 1940- ja 1950-luvulla rakentuneelle Kauppakadulle valmistuneet kaikkiaan 19 liike- ja asuinrakennusta.

1951 aina kuolemaansa 1974 saakka. Vuonna 1957 Küttner perusti oman arkkitehtitoimiston, Küttner Ky:n, joka toimii edelleen.

Arkkitehti Teuvo Peltola

Arkkitehti Teuvo Peltola suunnitteli Arava-alueelle yhteensä kahdeksan rakennusta aikavälillä 1954-1958. Rakennukset sijoittuvat kortteleihin 9, 11 ja 28. Peltola toimi Porin kaupungin rakennustoimiston arkkitehtina vuodesta 1949 ja kaupunginarkkitehtina vuosina 1950-1951. Hän valmistui Teknillisestä Korkeakoulusta vuonna 1953. Muita Peltolan suunnittelemissa rakennuksissa on esimerkiksi vuonna 1955 valmistunut Porin linja-autoasema.

Arkkitehtitoimisto Suhonen ja Hyvärinen

Helsingiläiset arkkitehdit Esko Suhonen (1908 -1984) ja Esko Hyvärinen (1920-) suunnittelivat (Ark.tsto Suhonen ja Hyvärinen) lähes koko Riihikedon Presidentinpuistikadun ulkokaaren kolmikerroksisista lamellitaloista koostuvan kuuden rakennuksen ryhmän vuosina 1954-1955. Lisäksi Suhonen suunnitteli omiin nimiinsä ulkokaaren läntisimmän asuinrakennuksen sekä yhden Presidentinpuistikadun sisäkaaren asuinrakennuksista. Suhonen valmistui arkkitehdiksi vuonna 1935 Helsingin Teknillisestä Korkeakoulusta ja Hyvärinen vuonna 1952. Arkkitehtitoimisto Hyvärinen Esko & Co Ky on toiminut Helsingissä jo vuodesta 1954.

Arkkitehtitoimisto Ole Gripenberg

Arkkitehtitoimisto Ole Gripenbergin suunnittelema Luistinlinna valmistui Arava-alueelle ensimmäisenä vuonna 1947. Varsinainen suunnittelija ei selviä raken-

nuksen piirustuksista. Ole Gripenberg perusti oman arkkitehtitoimistonsa vuonna 1935 ja suunnitteli sen nimissä asuintaloja ja saneerasi vanhoja rakennuksia. Gripenbergin suunnittelutyöt edustavat pääasiassa selkeälinjaista pohjoismaista 1920-luvun klassismia. Hänen uransa merkittävimmän alueen muodostaa Helsingin 1920-luvulla rakennettu Taka-Töölö asuin-kerrostaloineen, joista yhteensä 13 on Gripenbergin suunnittelema. Arkkitehtitoimisto Gripenberg & Co toimii kolmannessa sukupolvessa yhä edelleen. Ole Gripenbergin eläköitymisen jälkeen toimistoa ovat johtaneet arkkitehdin poika Bertel Gripenberg sekä pojanpoika Jörn Gripenberg.

Arkkitehti Aarne Ehojoki

Arkkitehti Aarne Ehojoki (1913-1998) on suunnitellut Riihikedon Arava-alueelle yhden, Presidentinpuistonlänsipään kortteliin 28 sijoittuvan rakennuksen vuonna 1958. Turkulainen Ehojoki työskenteli opiskeluaikanaan arkkitehti Aarne Ervin toimistossa useita vuosia ja siirtyi valmistuttuaan Turun apulaiskaupunginarkkitehdiksi vuonna 1947. Hän perusti arkkitehtitoimiston ensin yhdessä arkkitehti Veijo Kahran kanssa vuonna 1954. Turkulainen Ehojoki johti omaa arkkitehtitoimistoa vuodesta 1956 aina 1990-luvulle saakka. Ehojoki sijoittui pitkän uransa aikana lähes kahdeskymmenessä arkkitehtikilpailussa ja monet hänen töistään ovat kilpailuvoittoja. Professorin arvonimen Ehojoki sai vuonna 1978.

Arkkitehti Arthur Elg ja SOK:in rakennusosasto

SOK:in rakennusosaston arkkitehti Arthur Elg suunnitteli Arava-alueelle yhden vuonna 1956-1957 valmistuneen kolmikerroksisen asuin-kerrostalon. Elg valmistui diplomiarkkitehdiksi Helsingin Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1930. Hän työskenteli arkkitehtitoimisto E. Bryggmanilla vuosina 1928-1929 ja arkkitehtitoimisto H.Ekelundilla vuosina 1929-1934. SOK:in rakennusosaston arkkitehdiksi Elg siirtyi vuonna 1934.

Muihin alueen suunnittelijoihin kuuluvat vielä rakennusmestari Kauko Blomqvist (1 rak.), Puolustusministeriön rakennusosasto (2 rak.), sekä Arkkitehtitoimisto Terttu ja Heikki Suvitie (1 rak.).

arkkitehti s.a.f.a. O. Kuttner

ASUINRAKENNUS, PORI 12/19/IX

MR.	1:100	<i>O. Kuttner</i>	No 117-7
PVM.	21.9.52		
PIIRT.			

arkkitehti s.a.f.a. O. Kuttner

ASEMAPIIRROS

MR.	1:500		No 136-9
PVM.	10.11.-54		
PIIRT.	A. a. F.		

O. Kuttner Charles Hagan

SUHONEN JA HYYÄRINEN ARKKITEHDIT S.A.F.A.

1:100
 AS.Oy, PRESIDENTINPUISTOKATU 20-24 18.10.54
 TALO NRO 24
 PÄÄTY ITÄÄN
 JK,
 NRO 25

ARKKITEHTITOIMISTO CHARLES HAGAN

NORMAALIKERROS	1:100	PIIRT. Ch.	11
	2.12.-57	TVD NRO 51	

Charles Hagan

S O K
 RAKENNUSOSASTO

Helsingissä, 14. 8. 1956.

LAPPI-SEPPÄLÄ JA MARTA
 HELSINKI LOKK KUUN 24 P. 1951
 No II 1
 PIIRUSTUS

2.4 Sosiaalhistoria

2.4.1 ”Semmost tavallist, työssä käyvää väkee”

Toisen maailmansodan jälkeen ja pitkälle 1950-lukua ihmiset elivät vaatimattomasti; yleinen kulutus-taso oli matala ja se, mitä perheille ruokamenojen jälkeen jäi rahaa, käytettiin asumismenoihin. Riihikedon arava-alueen rakentumisen aikaan suuri osa olemassa olevista asunnoista oli hyvin vaatimattomia. Uusien asukkaiden odotukset asuntoihin liittyen kohdistuivat erityisesti arjen helpottumiseen, erään haastatellun mukaan arava-kotien toivottiin tuovan parempaa elämää.

Porin Riihikedon Arava-talot edustivat aivan uudenlaista kaupunkirakentamista paitsi rakennustyylin että tekniikan osalta, mutta myös sosiaalisesti, sillä talot olivat kohdennettu tavalliselle, työtä tekeväälle väestölle. Asuntoihin pääsi muuttamaan edullisen Aravalainan turvin, joskin tulevien asukkaiden oli täytettävä aravaehdot ja anottava asuntoa. Erityisesti asunnon anomisen monimutkaisuus on jäänyt inventoinnin yhteydessä haastateltujen Riihikedon asukkaiden mieleen. Yleisellä tasolla arava-asuntoja saattoi hakea viisinkertainen määrä perheitä, kuin mitä asuntoja oli tarjolla.

Toisen maailmansodan jälkeen suomalainen asutuspolitiikka suosi maaseudulle rakentamista, mikä oli eurooppalaisittain poikkeuksellista. Toki rakennettiin myös kaupunkiin, mutta pääosa jälleenrakentamistoiminnasta oli aluksi pientalorakentamista, joka Porissa kohdentui muun muassa Herralahden kaupungino-

saan, 10. kaupunginosaan, Tupalaan ja Itätullin eli 5.kaupunginosaan itäpähän. Kaupunkiasunnoille oli todellinen tarve Porissakin, vaikka sodan ja pommitusten tuhot eivät tehneet Porissa yhtä pahaa jälkeä rakennuskannassa kuin suuremmissa kaupungeissa tai Lapissa. Porin asukasmäärä kuitenkin kasvoi tasaisesti

eikä ennen sotaa ehditty rakentaa ajanmukaisia kaupunkiasuntoja. Porissa kaupungin asukasmäärää lisäsi teollisuus, joka värväsilisätyövoimaa sotakorvausten loppuun saattamiseksi. Vaikka aravatuotanto lisäsi asuntojen määrää kaupungissa, muodostuivat asunnot alkuun kasvavan keskiluokan kodeiksi.

Lapsia leikkimässä Keskuskartanon pihassa vuonna 1966. Takana kohoavat Kiertokatu 13 ja 15. Kuva: Jaakko Turenius, Tuulikki Rosendahlin kotiarkisto.

Riihikeden ensimmäiset Arava-talot Kiertokatu 8, 10, 12 ja 14 rakennutettiin Keskus-Saton toimesta niin, että Porin kaupunki keräsi tiedot asunnonhakijoista, jotka perustivat yhdessä asunto-osakeyhtiö Keskuspuiston.

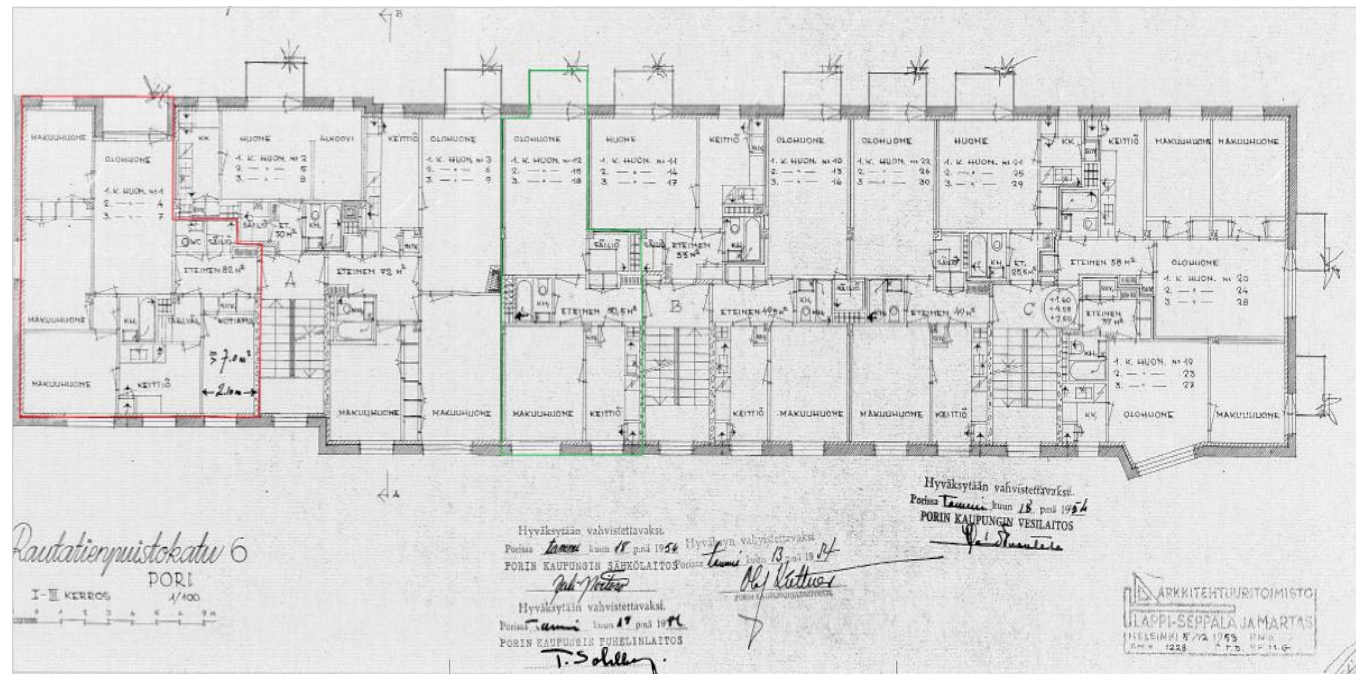
Toimintaa jatkettiin ja Porissa asioita hoitamaan perustettiin Porin Sato Oy, joka keräsi tiedot asunnontarvitsijoista. Hakutilanteessa pyrittiin selvittämään muun muassa toivotun asunnon koko sekä muuttavien asukkaiden määrä. Asunnon hakijoilla piti olla kuitenkin vakaa taloudellinen tilanne, sillä jo lähtötilanteessa joutui vuonna 1951 maksamaan 50 markan etukäteismaksun varattua neliometriä kohden selvitystöiden kattamiseksi. Suosituimmat asunnot hakijoiden joukossa olivat kahden huoneen ja keittokomeron 40m² suuruiset asunnot.

Arava-rakentaminen kannusti oman asunnon omistamiseen ja Riihikeden arava-alueelle valmistuikin alussa vain kaksi vuokrataloa, jotka nekin oli kohdennettu kaupungin työntekijöille. Keskustelu vuokra-asuntojen rakentamisesta kävi paikoin kuumana ja kaupungin hallituksen kokouksissa muistutettiin ”huonoista kokemuksista” kaupungin aiemmista vuokra-asuntohankkeista. Tärkeää oli saada asuntojen vuokrat vastaamaan kustannuksia. Jo aiemmin kaupungin porvarillinen puoli oli pitänyt vahingollisena sijoittaa rahoja tällaiseen toimintaan. Kaupungin vuokratalot kuitenkin valmistuivat arava-alueelle 1950-luvun alussa. Mahdollisuus moderniin kaupunkiasumiseen vuokrakotien muodossa mahdollistui Keskuskartanon rakentamisen myötä 1960-luvun alussa yhä useammalle porilaiselle. Aikalaislähteen mukaan yleishyödyllisten rakennuttajien asunnot kohtasivat paremmin todellisen asunnon tarvitsijoiden tarpeen, ”sosiaalisten periaatteiden mukaan”.

Arava-kodit olivat usein kohdennettu lapsiperheille, mutta jokaisella suomen kansalaisella oli oikeus saada aravalainaa, mikäli oli asunnon tarpeessa. Yksineläjälle luovutettiin yksiöitä, mutta lapsettomat ja vanhukset olivat Kaunis koti-lehden mukaan alakynnessä. Porin ensimmäisissä arava-taloissa Keskuspuiston ympärillä tilanne vaikutti vuonna 1953 kuitenkin erilaiselta, sillä talojen 1200 asukkaasta alle 16-vuotiaita oli 400. Riihikeden Arava-talot olivat osa sosiaalista asuntotuotantoa ja talojen rakentaminen huomioitiin Sa-

takunnan Kansassa useaan otteeseen. Riihikeden Arava-koteihin muutto muutti asukkaiden elämää monella tavalla. Asuminen nykyaikaistui yhtä aikaa suomalaisen yhteiskunnan kanssa, jossa uudenlaisen asumisen mallin käsitti ydinperheen koti.

Tilanjäsentelyltään asunnot poikkesivat aiemmasta, pääosin puutalovaltaisesta asumisesta, joissa iso keittiö saattoi toimia myös nukkumispaikkana ollessaan ehkä myös talon lämpimin huone. Riihike-

Rautatienpuistokatu 6:n pohjapiirroksen rajattuna kaksi asuinhuoneistoa. Suuremmissa, 82m² asunnossa oli palvelijan huone keittiön välittömässä läheisyydessä. Pienempi, 50,5m² asunto oli kooltaan tyypillinen arava-koti.

don arava-asuntojen pohjaratkaisuissa toistui ajan ihanne: toiminnot olivat eriytetyt ja tilojen asettelussa korostettiin perhekeskeistä elämäntapaa. Lähes poikkeuksetta jokaiseen huoneistoon oli suunniteltu erillinen eteinen, jonka yhteyteen oli piirretty kylpyhuone. Keittiö ja makuuhuone oli suunniteltu yleensä lähekkäin. Asuntojen suunnittelussa on lisäksi huomioitu ajan ihanteet kuten luonnonvalon maksimointi sekä hygienian ulottaminen jokapäiväisiin toimiin suunnittelemalla asuntojen yhteyteen parvekkeet sekä yleisiin tiloihin tuuletusparvekkeet. Ikkunat olivat kaksilasiset ja tuuletusikkunalliset.

Asunnot oli tarkoitettu tavallisten perheiden asunto-olojen parantamiseksi. Vielä 1950-luvun alussa valmistuneiden talojen isommissa asunnoissa oli tosin kotiapulaisen huone keittiön yhteydessä, mutta jo 1950-luvun puoliväliin tultaessa niiden rakentamisesta luovuttiin. Palvelijan huoneita tosin oli suurimmissa 100m² asunnoissa vielä 1950-luvun lopulla.

2.4.2 Asuminen aravakodissa

Aravakodit mullistivat silloisten asukkaiden elämän: asunnoissa oli juokseva vesi, sisävessa, kylpyhuoneet, sähköt ja keskuslämmitys. Aravanormit paitsi yhdenmukaistivat asumista, myös nostivat asumisen tasoa. Keittiöiden sisustus oli kiinteä, mutta jääkaappia asunnoissa ei alkuun ollut. Yleisestikin jääkaapit olivat harvinaisuus, jotka yleistyivät vasta 1960-luvulla. Haastatellun kaupungin vuokratalon asukkaan mukaan jääkaapit eivät kuuluneet vuokra-asuntojen sisutukseen, vaan jokainen asukas osti oman kaappinsa. Ennen jääkaappien yleistymistä ruoka säilytet-

Turun kodinsisustusnäyttelyssä vuonna 1952 sisustusarkkitehti Carin Bryggman kiinnitti huomiota huonekalujen käytännöllisyyteen ja värien raikkauteen. Suosittuja olivat luonnonpuun ja maalatun pinnan yhdistäminen. Kuva: Kotiliesi 1952/N:o 20 Lokakuu II (yllä).

1950-luvun asuntotuotanto vakiinnutti kaksi huonetta ja keittiön jokaperheen asunnoksi. Vahvimmin asuntorakentamista sääteli v.1953 uusittu asuntotuotanto- eli aravalaki, jossa asuntojen enimmäispinta-alaksi määriteltiin 87m² ja keskipinta-alaksi 50m². Leimallista 1950-luvun asuntorakentamiselle on tehostunut tilankäyttö asuntosuunnittelussa, jolla pienetkin tilat saatiin näyttämään avarilta ja väljiltä.

tiin tuulettuvassa, ulkoseinän vieressä sijaitsevassa kylmäkaapissa. Kaikkiin Porin Riihikedon aravataloihin suunniteltiin lisäksi kylmäkellarit, joissa oli mahdollista säilyttää muun muassa juureksia. Kodin merkitys korostui sodan jälkeen ja tilojen viihtyisyyteen hygienian ohella kiinnitettiin runsaasti huomiota aikakauden lehdissä. Tyypillisimmät mainostajat aikakauslehtien sivuilla olivat ENSO ja Asko.

Kodin viihtyisyys oli tärkeää eikä mitään osaa jätetty huomiotta. Keittiön standardisoidulla sisustamisella pyrittiin helpottamaan äitien työtä. Lähes jokaiseen keittiöön liitettiin astiankuivauskaappi. Keittiön oli myös hyvä sijaita niin, että siitä oli selvät yhteydet ruokailutilaan, ulko-ovelle, olohuoneeseen ja lastenhuoneeseen. Asuntokohtaiset kylpyhuoneet lisäsivät henkilökohtaista hygieniää ja lisäsivät asumismukavuutta. *Kaunis koti*-lehdessä kirjoitettiin vuonna 1954 kuinka kylpyhuoneet muodostavat "suurimman eron nykyhetken sekä ensimmäisen ja toisen kymmenluvun asuntojen standardissa". Kylpyhuone sijoitettiin tavallisesti eteisen yhteyteen. Hygieenisenä pidettyä murattu ammetta suosittiin entisen jaloilla seisovan mallin sijaan. Muita kylpyhuoneen vakiovarusteita oli "wc-laite" sekä pesuallas, peili sekä kaappi henkilökohtaisten hygieniatarvikkeiden säilyttämiseen. Arava-asunnot suunniteltiin nimenomaan tavallisille ihmisille asumista – ei edustamista - varten. Huoneistot oli suunniteltu hyvin ja hukkatila on pyritty minimoimaan.

Perheiden äitien elämää helpottivat taloyhtiöiden kellarisiin sijoitetut pesutuvat ja kuivaushuoneet sekä

pyykinkuivaustila ullakolla. Talojen kellaritiloihin sijoitetut taloyhtiön saunat lisäsivät asumismukavuutta ja sitoivat asukkaat entistä vahvemmin kotiin, kun enää ei tarvinnut varata perhesaunaa kaupungin yleisistä saunoista. Riihikedon arava-

taloissa yleisin asuntotyyppi oli noin 50m² kaksio keittiöllä ja kylpyhuoneella, mikä oli verrattain tilava asumisen yleiseen standardiin verrattuna.

KOTILIESI 1952 — 219

Väsyneet jalat...

Väsyneet jalatko perheenemännän päivätyön palkkana? Usein, mutta ei välttämättömästi, sillä auttavan käden tarjoaa viisaasti kokoonpantu keittiökalu, jossa jokaiselle taloustarvikkeelle löytyy tarkoituksenmukainen lokeronsa. Suunnittelussa keittiössä on miellyttävä työskennellä. Se säästää aikaa sekä tuhat turhaa askelta. Suunniteltu keittiö ei ole ylellisyyttä vaan välttämättömyys!

**KOLHON
"NÄPPÄRÄ"-KEITTIÖKALUSTEET
TARJOAVAT APUAAN**

Kolhon "Näppärä"-keittiökaluisten suunnittelussa on otettu huomioon käytännöllisyys ja perheenemännän töiden helpottaminen.

KOLHON

Posti: Kolho P. Viipuri tai Kolho asiantuntija

Lähetätkää minulle "Näppärä"-keittiökaluisten esittelylehtinen ja hinnat.

Nimi .....

Osoite .....

Kotiliesi no 6

Kolhon keittiömainos Kotiliesi-lehdestä vuonna 1952 (s.27).

Sodan jälkeen rakentamista alettiin standardisoida ja jokaiseen keittiöön tuli astiankuivauskaappi. Astiankuivauskaapin keksijä Maiju Gebhard laski, että naiset käyttävät 30 000 tuntia elämästään tiskaamiseen ja astioiden kuivaamiseen. Uusien asuntojen käytännölliset keksinnöt lisäsivät asukkaiden vapaa-aikaa.

Kaunis koti-lehdessä esitelty keittiö Diplomi-arkkitehti Irja Ervanteen artikkelissa "Sisustan kaupunkiasunnon keittiön". 1/1954. Ihanteellisen perheasunnon keittiön piti lehden mukaan olla "tilava, valoisa, iloinen ja viihtyisä sekä käytännöllisesti järjestetty." Ainakin osassa Riihikedon arava-asunnoista oli kuvien kaltaiset keittiökaapit.

2.4.3 Elämää Arava-alueella

Muutto Riihikedon Arava-alueelle tarkoitti uusille asukkaille väljempää tiloja sekä toisaalta arjen helpottumista mukavuuksien kuten lämpimän veden ja sähkölieden muodossa. Erään Riihikedon pitkäaikaisen asukkaan mukaan hänen äidillään oli tapana esitellä asuntoa vieraisille saapuneille ystäville, kuin kyse olisi ollut asunonäytöstä.

Riihiketoon muutettiin usein kaupungin puutalovaltaisista kaupunginosista kuten viidennestä ja kuudennesta

kaupunginosasta, joissa lähtökohdat olivat vaatimattomat. Taloihin tuli juokseva vesi, mutta lämmintä vettä sai vain liedellä tai padassa lämmittämällä. Tulitikut piti olla taskussa, sillä huoneissa oli uunit tai Porin Matit, joilla tiloja lämmitettiin. Muutamissa asunnoissa oli yhteinen wc muiden talon asukkaiden kanssa, joka koettiin hankalaksi käytössä. Asuintilojen osalta asuttiin myös ahtaasti, yleensä nuoret parit saattoivat asua yhdessä appivanhempiensä kanssa ja eräälle haastateltavalle uusi Riihikedon 50m² koti oli tuntuvasti väljempi

kolmelle hengelle, kuin koti 6. kaupunginosassa. Haastatellut asukkaat edustivat kaikki työssäkäyvää keskiluokkaa.

Riihikedon kodit olivat suunnitelmissa suunnattu suurperheille, mutta pääasiassa taloihin muutti keskimäärin kahden lapsen perheitä. Haastateltujen asukkaiden mukaan varsinaiset suurperheet muuttivat Keskuskartanoon. Riihikedon lasten kasvu kietoutui yhteen ja toisinaan vanhempien palatessa töistä, oli kotona lasten

Riihikedon lapsia Keskuspuistossa (yllä). Humalsaaren valintamyymälä Kiertokatu 14:ssä. Kuvat: Voitto Niemelä 1971, Satakunan Museo.

tovereita lähitaloista. Lapset ottivat haltuunsa Riihikedon puistot ja lähialueet leikin kautta. Presidentinpuiston ja Satakunnankadun välissä oli 1960-luvulla hiekkakuoppia, joita talojen pojat kutsuivat sanfareiksi. Hiekkakuopilla pojat leikkivät muun muassa sotaleikkejä. Kiertokatu 16:n oli avattu päiväkotina vuonna 1956, mutta haastateltujen asukkaiden lapset kävivät hoidossa alueen ulkopuolella tai lapsi oli hoidossa ”naapurin tädeillä.”

Arava-kodit saivat rakentamisaikanaan kritiikkiä osakseen muodostuessaan ylemmän keskiluokan kodeiksi. Riihikedossa tällaista ilmiötä eivät haastatellut muistaneet. Taloissa oli aivan alkuaikoina asunut ”parempaa väkeä”, kuten insinöörejä ja yritysjohtajia, mutta nämä muuttivat pian isompiin asuntoihin tai rakensivat omakotitalon. Eräs asukas luonnehti asukaskuntaa tavalliseksi, työssäkäyväksi väestöksi. Elämä taloissa oli asukkaiden mukaan hyvää ja rikasta. Arki lomittui työssäkäyntiin ja lastenhoitoon sekä naapurien kanssa seurusteluun. Asukkaita saattoivat yhdistää pitkä asumishistoria samassa taloyhtiössä ja samanikäiset lapset. Kaupungin vuokratilassa toimi pitkään talossa asuneiden naisten jumppakerho, joka kävi myös kerran viikossa yhdessä taloyhtiön saunassa. Eräs haastateltava kertoi, kuinka erityisesti miehillä oli tapana kerääntyä ulos keskustelemaan.

Muistoissa myös talonmiehillä oli tärkeä rooli: talonmiehet olivat yleensä monitaitoisia ja pitivät yllä talon yhteishenkeä. Riihikedon talot olivat alkujaan koksilämmitteisiä, jolloin talojen lämmittäminen oli talonmie-

hien suorittamaa käsityötä. Koksilämmityksestä talot siirtyivät öljyyn ja 1970-luvulla kaukolämpöön. Talonmiehet koettiin myös turvallisuuden tunnetta lisääväksi ja tuttuun talonmieheen oli helppo ottaa yhteyttä arjen kiperissä tilanteissa.

Vaikka alueella oli jonkin verran kauppoja, käyttivät asukkaat palveluita toiset useammin, toiset harvemmin. Rakennusten liiketiloissa oli sekatavaramyymälöitä kuten Kiertokatu 3:ssa Kansan kauppa, Kiertokatu 15:ssa sijainnut Osuuskaupan myymälä ja Humalsaaren valintamyymälä Kiertokatu 14:ssä. Elintarvikemyymälät lopettivat toimintansa alueella 1980-luvun myötä. Muutokseen vaikuttivat suurten markettien yleistyminen.

2.4.4 Nykytilanne

Alue on muotoutunut jälleenrakennuskauden modernista kerrostaloalueesta omaksi rauhaisaksi alueeksi, jossa asuvat arvostavat alueen rauhallisuutta ja vehreitä maisemia sekä palveluiden läheisyyttä. Lähtökohtaisesti asukkaat myös arvostavat asuntojen pohjaratkaisuja sekä luonnonvaloa, joka tulvi sisään useaan suuntaan antavista ikkunoista. Erään asukkaan mukaan ikkunoista muotoutuu aina vuodenkierron mukaan erilainen taulu, jossa vaihtelevat kesän vihreys, syksyn väriloisto ja talven lumiset ja huurteiset puut. Presidentinpuistokadun vilkas liikenne koettiin negatiivisena sekä toisaalta myös autopaikkojen puute, joka häiritsi erityisesti Keskuspuiston pistetalojen asukkaita.

Inventointia tehdessä selvisi, että suuri osa asukkaista oli eläkeläisiä ja opiskelijoita, mutta myös lapsiperheitä asui edelleen alueella. Asuntojen ollessa nykymitapuun mukaan pieniä, suosivat erityisesti opiskelijat aluetta.

3. KAUPUNKIKUVA JA ARKKITEHTUURI

3.1 Kaupunkikuva ja arkkitehtuuri

Entiselle peltomaalle 1950-luvulla noussut Riihikedon Aravien kerrostalo-alue erottui rakennusvaiheessaan selvästi tuolloin vielä puutalovaltaisesta kaupunkikeskustasta, mutta sulautui osaksi ydinkeskustan kaupunkikuvaa rakennuskannan modernisoituessa vanhalla kaupunkialueella. Arava-alue alkaa keskustaan liittyvältä Keskusaukiolta, josta se leviää viuhkamaisesti etelää kohti. Vuosina 1960-62 Keskusaukion laidalle nousseesta kymmenkerroksisesta ja viisiportaisesta Keskuskartanosta on muodostunut Arava-alueelle eräänlainen raja-aita ja puskuri, joka erottaa sen kaupunkikeskustasta ja peittää taakseen keskustan melun ja viilseen.

Keskuskartanon korttelin takaa avautuu Arava-alueen keskeisin ja tunnusomaisin näkymä: vihreä Keskuspuisto korkeine tornitaloineen ja sen ympärille kiertyvä matalien lamellitalojen reunustama Kiertokatu. Keskuspuiston ja Kiertokadun ympärille levittyvät katuosuudet muodostavat nekin tahoillaan virtaviivaisia ja näyttäviä katunäkymiä, joita korostamaan on monin paikoin sijoitettu lamellitalojen rivistöstä erottuva korkeampi rakennus, kuten Rautatienpuistokadulla kuusikerroksinen Kiinanmuuri sekä Uusikoivistontien ja Kuninkaantien risteyksessä yksitoistakerroksinen Tähtisilmä. Tämänkaltaiset veistokselliset asemakaavasommitelmat pitkin maisemaa halkovine lamellitaloriveineen ja keskeisille paikoille sijoitettuine tornitaloineen olivat tyypillisiä 1950-luvun funktionalistiselle kaupunkisuunnittelulle.

Katunäkymiä Kiertokadun varrelta vuodelta 1971 ja 2016. Mustavalkokuvat: Voitto Niemelä 1971, Satakunnan Museo.

Riihikedon Arava-alue ilmakuvasa arviolta vuosituhatteen vaihteessa. Kuva: Satakunnan Museo.

Arava-alueen arkkitehtuuri edustaa jälleenrakennuskaudelle ominaista modernismia pehmeälinjaisiin yksityiskohdin. Rakennukset ovat yleensä joko yhden porrashuoneen korkeita pistetaloja tai matalia kahden tai kolmen rapun lamellitaloja. Toisen maailmansodan jälkeinen pula määräiti pitkälle käytettävissä olevat rakennusaineet ja resurssit sekä viivästytti rakentamisen uudenaikaistumista. Rakentamien säilyi pitkään käsityövaltaisena, mikä toi muuten pelkistettyihin julkisivuihin elävyyttä ja viimeisteltyjä yksityiskohtia. Riihikedon talot ovatkin julkisivuiltaan selkeitä, linjakkaita ja tarkoituksenmukaisia, yksityiskohdat herkkiä.

Riihikedon alueella on useita samojen arkkitehtien suunnitteleamia, julkisivujen yksityiskohtien osalta yhtenäisiä korttelikokonaisuuksia. Tällaisia ovat mm. Kunnikaantien lamellitalot (ark. Charles Hagan & Teuvo Peltola), Keskuspuiston ympärille sijoitetut pistetalot (ark.tsto Lappi-Seppälä & Martas) sekä Presidentinpuistokadun ulkokaaren lamellitalot (ark.tsto Suhonen & Hyvärinen).

Tyypillinen Riihikedon kerrostalo on julkisivuiltaan käsin rapattu ja kalkkimaalattu. Tyypillisiä Arava-alueella käytettyjä rappaustyyppisiä ovat roiskerappaus, kamparappaus sekä sileä rappaus. Julkisivuväritys perustui alkujaan maaväripigmenteihin. 1950-luvulla suosittuja, puhtaaksi muurattuja tiilijulkisivuja ei alueella esiinny. Muurattuja yksityiskohtia on kuitenkin mm. Charles Haganin suunnittelemissa taloissa, joissa rappukäytävien paikka rapatussa julkisivussa on osoitettu tiilverhoilulla. Muuten yksinkertaisissa julkisivuissa onkin nähtävissä materiaalien monipuolista käyttöä. Rapattua pintaa on elävöitetty luonnonmateriaaleilla. Tyypillisiä ovat

liuskeketivet sokkelissa, sisäänkäyntien kehystyksenä sekä pihakiveyksenä ulko-ovien edessä. Graniittiset porrasaskelmat olivat myös hyvin tyypilliset 1950-luvun alussa, mutta vaihtuivat betoniin lähestyttäessä 1960-lukua. 1950-luvun puolivälissä julkisivujen yksityiskohdissa alettiin suosia klinkkerilaatoitusta; laattaa käytettiin niin sisäänkäyntien korostamisessa, ikkunoiden väleissä kuin sokkelin peitemateriaalina. Käytetyt klinkkerit olivat sekä mattapintaisia että hohtavaksi lasitettua.

Sisäänkäynnit porrashuoneisiin ovat useimmiten sisäänvedettyjä ja niiden merkitystä on korostettu julkisivusta poikkeavalla materiaalilla. Osassa rakennuksista on sekä kadun että pihan puoleinen sisäänkäynti, jolloin näyttävämpi pääsisäänkäynti sijaitsee kadun puolella. Pääsisäänkäynnin ylle on useimmissa taloissa sijoitettu rappukäytäviin luonnonvaloa antava ikkunanauha, joka samalla jäsentää julkisivun pelkistettyä ilmettä ja poikkeaa rakennuksen muista ikkunoista kokonsa ja sijoittelunsa puolesta. Arkisen, pihan puolen sisäänkäynnin yläpuolelle on yleensä sijoitettu tuuletusparvekkeet. Sisäänkäyntien kaksilehtiset ulko-ovet ovat olleet jalopuuta, mutta 1950-luvun aikana yleistyivät myös metalliovet. Ovissakaan ei ole unohdettu yksityiskohtien merkitystä, vaan kahvat olivat usein talon arkkitehtuuriin sopivat puiset, pyöreät tai metalliset. Sisäänkäyntien tyypillisiä kehysmateriaaleja ovat liuske- kivi, sirotepintainen pesubetoni, klinkkeri- sekä erilaiset keraamiset laatat.

Jälleenrakennuskauden arkkitehtuurille ominaiseen tapaan myös Riihikedon talojen sokkelien pintamateriaalina käytettiin etenkin 1950-luvun alussa yleisesti liuske-

kiveä, joka toi elävyyttä muuten pelkistettyihin julkisivuihin. Myöhemmin käyttöön vakiintuivat sirotepintainen pesubetoni sekä uritettu pesubetoni. Muutamissa kohteissa sokkelin verhoiluna on käytetty myös klinkkerilaattaa. Erityisenä piirteenä talojen rakennusajankohdasta muistuttavat keskuslämmityspiiput, joiden pintamateriaalina on joko puhtaaksimuurattu tiili, tai muuta julkisivua mukaileva rappaus, joka muuttuu puhtaaksimuurattuun tilien räystäskorkeudella.

Satulakattoiset rakennukset ovat alkujaan olleet joko huopa- tai tiilikatteisia. Tiilikattojen materiaalina on yleisimmin käytetty betonikattotiiltä. Myöhemmin katemateriaali on saattanut remonttien yhteydessä vaihtua, mutta pääosin alueen rakennusten katemateriaali on joko punertava tiili- tai saumattu pelikatto. Riihikedon tyypillisenä piirteenä ovat lyhyet betoniräystäät sekä puiset avoräystäät, joissa näkyvät katonkannattajat. Syöksytörvistä vesi on johdettu maassa oleviin betonisiin vesikouruihin.

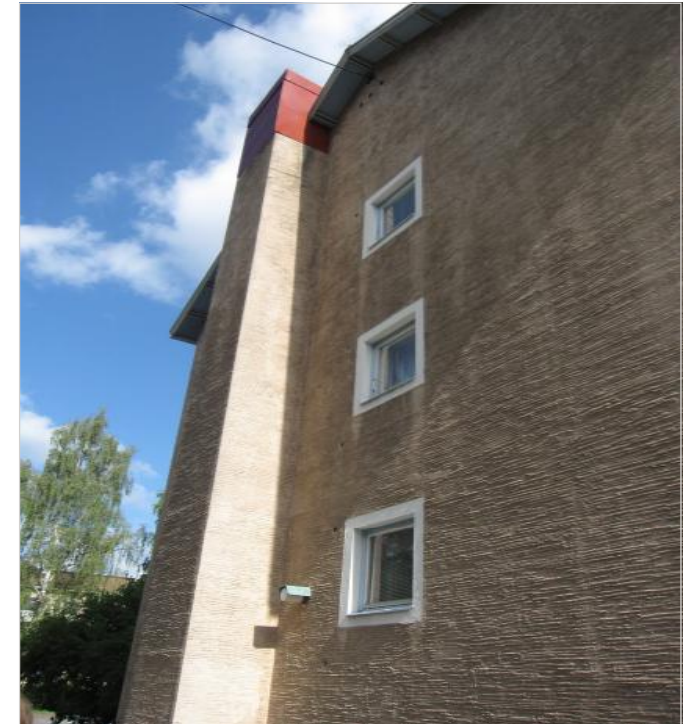
Parvekkeet ovat 1950-luvun alun taloissa pääosin ulokeparvekkeita, joiden kaidemateriaalina on tavallisesti pyöröteräs ja kaidellevynä poimupelti. Aravalainoituissa taloissa parvekkeen rakentaminen yksiöön oli kielletty, mutta ainakin ark.tsto Lappi-Seppälän ja Martaksen suunnittelemissa pistetalloissa on osoitteessa Kiertokatu 16 ja 18 on jokaisessa asunnossa parveke. 1950-luvun puolivälin jälkeen alkavat yleistyä sisäänvedetyt parvekkeet, jotka tekevät rakennusten julkisivuista virtaviivaisemmat.

Ikkunakoko suurenee taloissa rakennustekniikan kehityksessä. Ensimmäisissä aravataloissa ikkunat ovat joko

yksi- tai kaksipuitteiset, symmetrisesti sijoitetut puuikkunat, joissa pienempi ruutu toimi tuuletusikkunana. Smyygejä korostettiin muusta julkisivusta poikkeavalla värillä tai materiaalilla. 1950-luvun loppupuolella alkaa yleistyä nauhamainen ikkunoiden sijoittelu. Tärkeää oli luonnonvalon maksimointi, joka korostuu erityisesti rappukäytävissä, joissa

portaat kiertävät rakennuksen ulkoseinän kautta. Huoneistot on sijoitettu niin, että luonnonvaloa tulvi sisään useasta eri ilmansuunnasta. Taustalla on 1930-luvulla esiin noussut hygienian, valon, raittiin ilman ja vihreyden korostaminen.

Tyypillisiä arkkitehtonisia piirteitä Arava-alueella ovat esimerkiksi (vas:lta oik:lle) poimupeltikaiteiset ulokeparvekkeet ja niiden pyöröteräksiset koristeaiheet, julkisivujen korostetut päätyikkunat ja kuusikulmaiset ullakkoikkunat.

3.2 Rakennuksiin tehdyt muutokset 1960 -luvulta lähtien

Arava-alueen rakennuksiin tehdyt muutokset ovat sisällöltään, toteutustavoiltaan ja toteutusajankohdiltaan hyvin yhteneväisiä. Ennen 1980-lukua tehdyt muutokset ovat vähäisiä ja liittyvät lähinnä toiminnallisiin muutoksiin ja niiden edellyttämiin toimenpiteisiin. Esimerkiksi Uusikoivistontie 42:ssä sijaitsevaan kolmikerroksiseen lamellitaloon tehtiin vuonna 1967 yksikerroksinen laajennusosa Säästöpankin konttorille ja Rautatienpuistokatu 6:ssa ja 10:ssä sijaitseviin niihin ikään kolmikerroksisiin lamellitaloihin lisättiin vuosina 1965-1966 autotalli ajoluiskineen. Myös piha-alueilla suurimmat muutokset ovat liittyneet autojen määrän lisääntymiseen, jolloin kasvillisuutta on poistettu ja sora-alueita kasvatettu. Vasta

1980-luvulla on alkanut talojen perusparannus ja modernisointi. Valtaosaan rakennuksista on viimeistään 1990- ja 2000-luvun kuluessa uusittu ikkunat, pääsisäänkäyntien ulko-ovet ja vesikatto. Alkuperäiset ikkunat ovat säilyneet vain neljässä rakennuksessa ja näissäkin uusiminen on lähitulevaisuudessa suunnitteilla. Ikkunoiden uusimisen yhteydessä on usein vaihdettu myös huoneistoparvekkeiden sekä tuuletusparvekkeiden ovet. Lisäksi monin paikoin on sisäänvedettyjä tai osittain sisäänvedettyjä huoneistoparvekkeita lasitettu ja varustettu ylimpiä ulokeparvekkeita katoksella. Myös joihinkin ulokeparvekkeisiin on ollut suunnitteilla parvekelasitus, mutta rakennuslupia toimenpiteeseen ei ole myönnetty.

Alkuperäinen ulko-ovi on säilynyt yhteensä 24:ssä rakennuksessa. Ulko-ovien uusimisesta huolimatta lähes kaikissa rakennuksissa on säilytetty pääsisäänkäyntien ja julkisivujen 1950-luvulle tyypilliset, luonnonmateriaalein toteutetut yksityiskohdat. Myös porrashuoneet ovat säilyneet hyvin autenttisine ja lähes kaikissa on jäljellä alkuperäiset kivimosaiikkilattiat, porraskaiteet, sekä asuinhuoneistojen ulko-ovet. Monin paikoin on säilynyt myös alkuperäisiä valaisimia ja valonkatkaisijoita.

Valtaosassa rakennuksia (42 kpl) on yhä alkuperäinen käsityönä tehty rappaus, joskin rappausta on saatettu vuosien varrella korjailta. Useassa rakennuksessa on alkuperäisen rappauksen päälle lisätty keltainen kalkki-

Rautatienpk. 6:n ja 10:n (vas.) kellarikerrokseen on lisätty autotalli ja ajoluiska pihajulkisivuille vuosina 1965 ja 1966. Uusikoivistontie 42:n (oik.) itäpäätyyn tehtiin matalampi laajennusosa Säästöpankin konttorille vuonna 1967. Mustavalkokuva: Sven Raita, Satakunnan Museo.

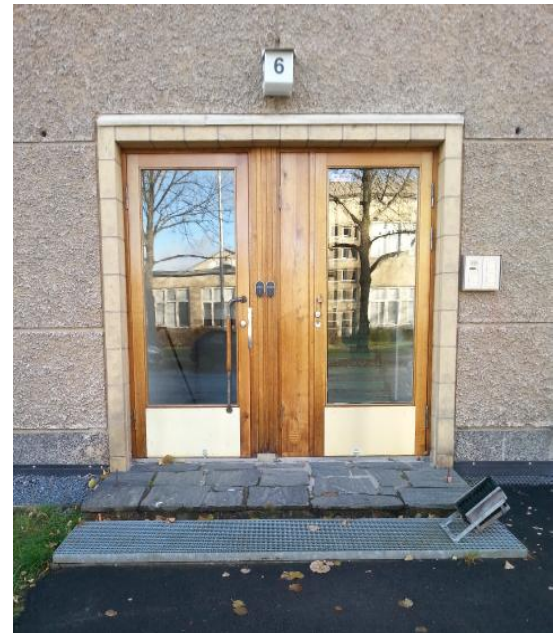

Alkuperäinen jalopuinen ulko-ovi vuodelta 1954 (yllä) ja uusittu metallirakenteinen ulko-ovi 1980-luvulta (alla).

maali, jolloin rakennuksen värityys on muuttunut jonkin verran alkuperäisestä. Pääosin värityys kuitenkin noudattelee rakennusten valmistusajankohdalle tyypillistä värimaailmaa eikä häivyttä alkuperäistä rappauspintaa näkyvistä. Alkuperäisellä rappauksella on suuri merkitys ulkoasun autenttisuuden säilymisessä, sillä merkittävimpiä säilyneisyyttä vähentäviä toimenpiteitä alueella ovat olleet juuri alkuperäiseen rappauksen tai muun julkisivumateriaalin hävittäneet muutostyöt. Tällaisiksi voidaan lukea esimerkiksi yhteensä neljään rakennukseen tehty eristerappaus ja kahteen rakennukseen tehty pinnoitettu levyverhoilu, sekä rapattujen julkisivujen osittainen pellitys kaikkiaan seitsemässä rakennuksessa. Edellä mainittujen toimenpiteiden seurauksena esimerkiksi sokkeli ja ikkunat ovat jääneet huomattavasti sisään uudesta julkisivupinnasta, eikä ruiskutettu rappaus tavoita alkuperäisen käsin tehdyn rappauksen elävää pintaa. Usein myös rakennusten värityys on kokenut samassa yhteydessä huomattavan muutoksen, joka on toteutettu valmistusajankohdalle epätyypillisin värisävyin ja maalityypein.

Inventoinnin yhteydessä dokumentoitiin yksi alkuperäisenä säilynyt asuinhuoneisto, muuten asuinhuoneistot jäivät inventoinnin ulkopuolelle. Hyvin todennäköisesti lähes kaikkien asuntojen huonejako on pääosin säilynyt, mutta pinnat ja kalusteet uusittu. Kylpyhuoneet ja keittiöt lienee remontoitu viimeistään putkiremontin yhteydessä. Putkiremontteja on toteutettu 1990- ja 2000-lukujen aikana yli puolessa Arava-alueen rakennuksista.

Vuonna 2003 uusittu alumiiniulko-ovi (yllä) ja jalopuinen vuonna 2016 kunnostettu alkuperäinen ulko-ovi (alla).

Vuonna 2003 lisätty keltainen kalkkimaali (yllä, vas.) poikkeaa alkuperäisestä värityksestä, mutta ei hävitä näkyvistä käsityönä tehtyä kamparappausta. Pinnoitettu levyverhoilu (alla, vas.) ei tavoita alkuperäisen rappauksen elävää pintaa ja jättää sokkelin sisään julkisivupinnasta. Pihajulkisivun pellitys (yllä, oik.) peittää alleen alkuperäisen rappauspinnan. Rakennuksen julkisivussa (alla, oik) näkyvät pisteinä 1980-luvulla toteutetun lämpörappauksen yhteydessä lisättyjen levyjen kiinnikkeet. Kuva: (alla, oik.) Pentti Pere 2008, Satakunnan Museo.

3.3 Muutospaineet

Muutospaineilla tarkoitetaan alueella osin jo toteutettuja ja tällä hetkellä yleisesti käynnissä olevia rakennuksiin sekä ympäristöön kohdistuvia uudistuksia. Niiden taustalla on toisaalta asukasrakenteen muutokset ja toisaalta aikaan ja kulumiseen liittyvä kunnostustarve. Ongelmaksi muodostuu tällöin lähinnä käytetyt korjaustavat ja – materiaalit, joita määrittää yleensä kunkin hetken muodit ja uudisrakentamisen maailma, alkuperäisen käsityövaltaisen rakennustavan ja 1950-luvulle ominaisen herkin materiaailimaailman sijasta. Tyypillistä on myös ylikorjaaminen ja se, että rakennusosat kunnostamisen sijasta uusitaan. Esimerkiksi ikkunoista lähes kaikki ja ulko-ovista yli puolet on korvattu uusilla. Arava-alueen rakennusten alkuperäisessä ulkoasussa keskeisiä elementtejä ovat juuri käsityönä tehdyt rappauspinnat ja luonnonmateriaaleista valmistetut yksityiskohdat, jotka tulisi korjaus- ja muutostöiden yhteydessä säilyttää.

Toinen rakennuksiin kohdistuva muutospaine liittyy Arava-alueen väestön ikääntymiseen sekä yleiseen esteettömän asumisen tavoitteeseen. Tästä johtuen joissakin taloyhtiöissä on noussut esiin hissien tarpeellisuus. Seitsemikerroksisia pistetaloja lukuun ottamatta Arava-alueen kolmi- ja nelikerroksiset rakennukset ovat hissittömiä, sillä hissejä koskevia määräyksiä ei niiden rakentamisen aikana vielä ollut. Sotien jälkeen rakennettujen kerrostalojen porrashuoneet ovat aiempia vuosikymmeniä pienempiä ja vaatimattomampia. Jälkiasennushissien sijoittaminen 1950-luvun asuinkerrostaloihin lienee mahdotonta rakennuksen rungon sisäpuolelle. Ensimmäinen asuinkerros on lisäksi aravataloissa puoli kerrosta sisäänkäyntitason yläpuolella,

joten hissien asentamisella ei edes saavutettaisi täyttä esteettömyyttä. Olennainen elementti aikakauden porrashuoneissa on lisäksi vuoteen 1959 saakka jo määräyksien edellyttämä valoisuus, jonka vuoksi porrashuoneet on yleensä sijoitettu rakennuksen itä- tai pohjoissivulle ulkoseinää vasten. Riihikedon Arava-alueella hissi on rakennettu jälkikäteen yhteen vuonna 1958 suunniteltuun nelikerroksiseen pistetaloon, jonka tuloksena porrashuoneen todettiin inventointikäynnin yhteydessä muuttuneen ahtaaksi ja hämäräksi. Hissitornin sijoittaminen rakennuksen ulkopuolelle on 1950-luvun rakennuksiin mahdotonta rakennuksen arkkitehtuuria turmelematta. Ulkopuolisesta hissitornista olisi lisäksi hankala järjestää kulkua asuntojen porrastasanteille.

Muutospaineita Arava-alueella luo lisäksi koko ajan kasvava autopaikkojen tarve. Niiden rakentaminen kasvattaa pihojen nurmialueita ja muuta kasvillisuutta ja hävittää alkuperäisiä pihajärjestelyjä sekä heikentää viihtyisyyttä. Selkeä jako nurmi- ja sora-alueisiin, vapaa-muotoisiin puu- ja istutusryhmiin, sekä toiminnallisiin, pyykinkuivaukseen, tomutukseen, leikkiin ja paikoitukseen varattuihin alueisiin on paitsi Riihikedon Arava-alueen pihoilta, myös yleensä 1950-luvun pihasuunnittelulle ominainen piirre. Tämä järjestely tulisi säilyttää muutoksia tehdessä.

Arava-alueen rakentuessa 1950-luvulla oma auto ei ollut vielä kovin yleinen eikä autojen määrän lisääntymistä osattu täysin ennakoita, vaikka ajoluiskalla varustettuja autotalleja kyllä rakennettiin usean rakennuksen kellarikerrokseen. Nykytarpeeseen nähden autotalleja on kuitenkin liian vähän ja ne ovat ahtaita. Autoja jou-

dutaan siksi pysäköimään myös teiden varsille. Lisäksi autotallien ajoluiskat ovat nykyautojen mitoitukseen nähden liian jyrkkiä ja talvisin liukkaista, eikä olemassa oleviakaan autotalleja voida aina siksi käyttää. Autot ovat vallanneet tilaa ihmisten oleskelulta ja pysäköinnistä on muodostunut yksi pihojen keskeisimmistä käyttötarkoituksista. Inventoinnin yhteydessä autopaikoitukseen liittyviä ongelmia tuli esiin usean taloyhtiön kohdalla. Ongelmaksi koettiin autojen määrä ja paikoituksen järjestymättömyys piholla. Yksi taloyhtiö on jo hakenut kuluvaan vuonna 2016 rakennuslupaa autokatokselle, joka haluttaisiin rakentaa pihan takaosaan. Lupa kuitenkin evättiin asemakaavan vastaisena ja kaavan uudistamista haittaavana. Asiaa luvattiin tutkia asemakaavaa muutettaessa.

Arava-alueen lähistölle on lisäksi kuluvaan vuonna 2016 rakenteilla mittava Satakunnan ammattikorkeakoulun kampusalue, joka tullee lisäämään Riihikedon aravien houkuttelevuutta opiskelijoiden asuinpaikkana ja kasvattamaan heille suunnattujen sijoitusasuntojen määrää. Myös kiinnostus ullakkoasuntojen rakentamiseen saattaa nousta esiin. Ullakkorakentaminen edellyttäisi rakennusten kattojen korotusta, joka toimenpiteenä vähentäisi rikkosi rakennusten alkuperäisen kokonaishahmon sekä yksittäiseen rakennukseen toteutettuna vaikuttaisi merkittävästi kaupunkikuvan yhtenäisyyteen. Tästä johtuen esimerkiksi Tampereen Kalevan saman ikäisellä ja niin ikään valtakunnallisesti merkittävällä kerrostaloalueella ullakkorakentaminen on päätetty kokonaan kieltää.

Arava-alueen rakennusinventoinnin yhteydessä ei tullut esiin rakennusten katutasossa sijaitseviin liiketiloihin kohdistuvia muutospaineita. Silti laitakaupungin liiketilojen vähentynyt kysyntä on yleisenä kehitystrendinä syytä ottaa taloyhtiöissä huomioon. Alueen ominaisluonteen säilyttämiseksi liikehuoneistojen säilyminen alkuperäisessä käytössään olisi ensiarvoisen tärkeää, eikä muutos asuin- tai esim. toimistokäyttöön ole suotavaa. Arava-alueella yksi liiketila on muutettu liiketönnön päätyttyä asuinhuoneistoksi, mikä on heikentänyt rakennuksen arkkitehtonista laatua. Toimenpide on edellyttänyt laajoja muutoksia sekä rakennuksen alkuperäiseen ulkoasuun, kokonaishahmoon, että tilojen käyttötarkoitukseen.

4. PUISTOT JA PIHAT

4.1 Kasvillisuus

Luonnonläheisyydellä, puistoilla ja virkistysalueilla oli funktionalistisessa kaupunkisuunnittelussa keskeinen asema. Toimintojen (työ, asuminen, liikenne) eriyttämisen lisäksi funktionalistinen asuinaluesuunnittelu näki virkistysalueilla terveydellisiä sekä yleistä asumisviihtyvyyttä lisääviä merkityksiä. Myös vapaa-ajan lisääntyminen oli peruste virkistysalueiden korostamiselle. Suunnitteluihante toteutui myös Riihikedon Arava-alueella, jonka erottamattoman ja omaleimaisen osan muodostavat yhä asuinrakennusten lomaan sijoitetut viheralueet. Kasvillisuus on muuhun kaupunkikeskustaan nähden runsasta, ja muodostaa kaupunkikuvaan

vihreän keitaan. Suurimmat yhtenäiset viheralueet koostuvat kolmesta erillisestä puistosta; Keskuspuistosta, Presidentinpuistosta ja Toivepuistosta. Myös asuinkorttelien keskelle sijoittuvat yhteiset piha-alueet muodostavat omia vehreitä saarekkeitaan.

Arava-alueella näkyvät yhä 1950-luvulle tyypilliset kasvilajit, pintamateriaalit sekä pihakalustetyypit. Näiden käyttö on tulevaisuudessakin tarkoituksenmukaista ja suotavaa eheän ilmeen säilyttämiseksi. Kasvilajisto on ollut alueella runsaampaa, joskin maisemassa on säilynyt myös paljon sille alusta asti leimallista kasvillisuutta. Alueella kasvaa yhä monia alkuperäisiä, nyt jo kookkaaksi kasvaneita puita. Tyypillisiä puulajeja ovat jalot lehtipuut, kuten metsävaahterat ja lehmukset. Yleisiä

ovat myös koivut, sembrat, pihlajat ja havupuut. Alkuperäiseen istutettuun puulajistoon kuuluivat lisäksi 1950-luvulla muodikkaat ja nopeakasvuiset poppelit, jotka on sittemmin lähes kokonaan poistettu alueelta. Myös iso osa pensaslajeista on poistettu pääasiassa autopaikkojen tieltä.

Pihatontteja on erotettu toisistaan usein pensasaidoin. Alkuperäistä ja edelleen tyypillistä pihakasvillisuutta ovat esimerkiksi monin paikoin säilyneet leikkattavat pensasaidat, kuten kiiltotuhkapensas ja orapihlaja. Muita yleisiä pensaslajeja ovat lisäksi pihasyreenit, unkarisyreenit, norjanangervot ja erilaiset ruusut. Myös monen lamellitalon julkisivua kiipeävä villiviini on alueelle ominainen ja alkuperäisiin istutuksiin kuuluva. Useilla pihoilla on lisäksi monilajisia perennaistutuksia.

*Villiviini kiipeää Kiertokatu 19 katujulkisivua (yllä).
Kiiltotuhkapensasaita rajaa Kiertokatu 11 tonttia (vas.).
Perennoja Presidentinpuistokatu 23:n pihassa (oik.).*

Merkittävä alueen yleisilmeeseen vaikuttanut maisemamuutos on ollut alueen jalkakäytävien asfaltoiminen 1990-2000-luvulla. Arava-alueen jalkakäytävät olivat alun perin kauttaaltaan päällystetty vaaleilla betonilaatoilla, joita on yhä säilynyt paikoin muun muassa talojen sisäänkäyntien edustoilla.

4.2 Asuinrakennusten pihat

Keskuspuisto tornitaloineen muodostaa Arava-alueen ytimen, josta myös asuinkerrostalojen rakentaminen aikanaan aloitettiin. Sorapäällysteisten teiden halkoma puistoa reunustamaan nousi pääosin 1950-luvun alkupuolen aikana sen länsi- ja itäisivuile viuhkamaisesti sijoitetut seitsenkerroksiset pistetalot ja eteläpuolelle taas nelikerroksisten piste- ja lamellitalojen rivi.

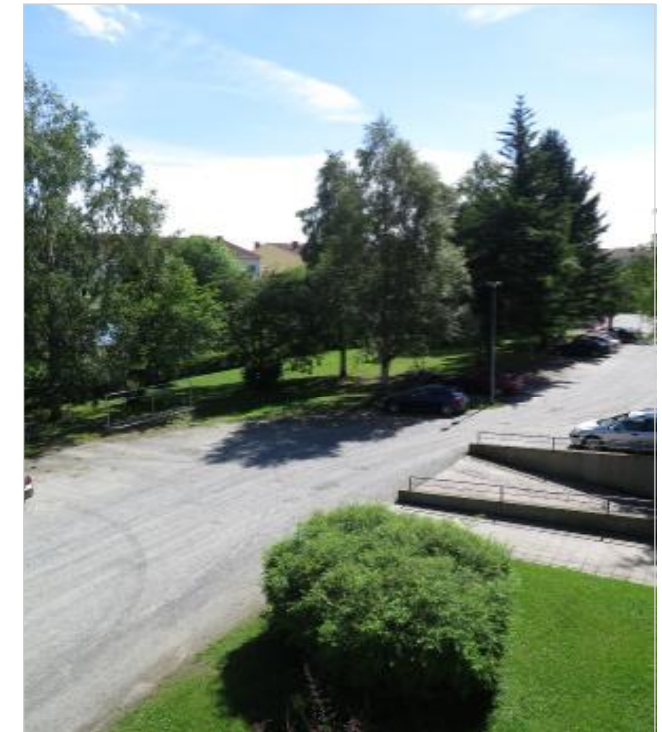
Keskuspuisto edustaa funktionalistisen kaupunkisuunnittelun avointa korttelirakennetta Arava-alueen kohteista selkeimmin. Pistetalojen tontteja ei ole aidattu ja "pihat" sulautuvat osaksi puistoa. Talojen ympärillä on tosin asumiseen liittyviä toimintoja ja elementtejä, jotka osaltaan markkeeraavat eroa pihan ja muun puiston välillä, kuten matontamppaus- ja pyykinkuivaustelineitä, jätepisteitä, koristepensaita sekä nurmialueita ja paikoin betonilaatalla päällystettyjä pihateitä sisäänkäyntien yhteydessä. Talojen välitön ympäristö on nykyasussaan sorapäällysteinen ja käytössä myös asukkaiden autojen paikoitusalueena. Soritettu alue on kasvattanut alaansa paikoitustarpeen kasvaessa ja toisaalta myös putkiremonttien yhteydessä taloja ympäröiviä viheralueita on supistettu ja kasvillisuutta poistettu.

Puiston eteläosaan sijoitetut matalammat nelikerroksiset piste- ja lamellitalot on erotettu muusta puistosta

pensas- ja puuaidoin sekä rautaputkisin portein. Alue muodostaa oman, selvästi erillisen ja yksityisemmän osansa, jossa talojen piha-alueet myös rajautuvat pistetaloja selkeämmin paitsi Keskuspuistosta, myös toistaan sekä talojen eteläpuolella sijaitsevasta Presidentinpuistokadusta. Presidentinpuistokadun toiselle puolelle taas sijoittuu kolmikerroksisten lamellitalojen rivistö, joka rajautuu eteläpuoleltaan Presidentinpuistoon. Lamellitalokorttelit sijoittuvat Keskuspuiston molemmin puolin Kiertokadun, Rautatienpuistokadun, Uusikoivostontien ja Kuninkaantien varsille. Rakennukset sijoittuvat tontteihinsa väljästi, irti katulinjasta, luoden kuitenkin katukuvaan säännöllisesti toistuvia talojen ketjuja, joiden taakse jäävät suuret ja vehreät piha-alueet. Kortteli 12 kätkee sisäänsä lisäksi yhden Arava-alueen julkisista puistoista, Toivepuiston. Sisäänkäynnit porrashuoneisiin on vaihtelevasti sijoitettu joko rakennusten katu-, tai pihajulkisivuille, kuitenkin säilyttäen tässäkin säännönmukaisuuden kunkin korttelin katukuvassa.

Lamellitaloja reunustaa sekä kadun, että pihan puolelta nurmialue ja usein myös näyttäviä istutuksia. Pihat ovat monasti usean samaan taloyhtiöön kuuluvan talon kesken yhteisiä, esimerkiksi kaikkiaan yhdeksän talon jaaloyhtiön muodostamassa korttelissa nro 10 on kaikkiaan neljä yhtenäistä piha-alueita. Järjestely on alkuperäinen. Sorapäällysteisten pihojen takaosaan on sijoitettu laajoja nurmialueita puustoineen ja pensaineen. Asumiseen liittyvät toiminnot, kuten penkit, matontamppaus- ja pyykkitelineet sekä jätteenkeräys on myös sijoitettu nurmialueille ja niiden reunoille. Pihat noudattavat suurimmaksi osin alkuperäisiä 1950-luvun pihasuunnitelmia, joille tyypillistä oli selkeä jako nurmi-

ja sora-alueisiin, vapaamuotoisiin puu- ja istutusryhmiin, sekä toiminnallisiin, pyykinkuivaukseen, tomukseen, leikkiin ja paikoitukseen varattuihin alueisiin. Useilla pihilla on säilynyt alkuperäisiä elementtejä, kuten rautaputkisia matontamppaus- ja pyykinkuivaustelineitä sekä betonisia sadevesikouruja, sekä pihateille ja sisäänkäyntien yhteyteen asennettua betoni- ja liuskekivilaatoitusta ja nurmialueiden nupukivireunuksia. Myös alkuperäistä puustoa sekä muuta jo edellä esitettyä, alueelle tyypillistä kasvillisuutta on säilynyt.

Kiertokatu 5, 7 ja 9:n alkuperäisenä säilynyt pihajärjestely on tyypillinen Arava-alueelle: yhteinen sora-päällysteisen pihan takaosassa on laaja nurmialue pihakalusteineen ja puu- ja pensasistutuksineen.

4.3 Puistot

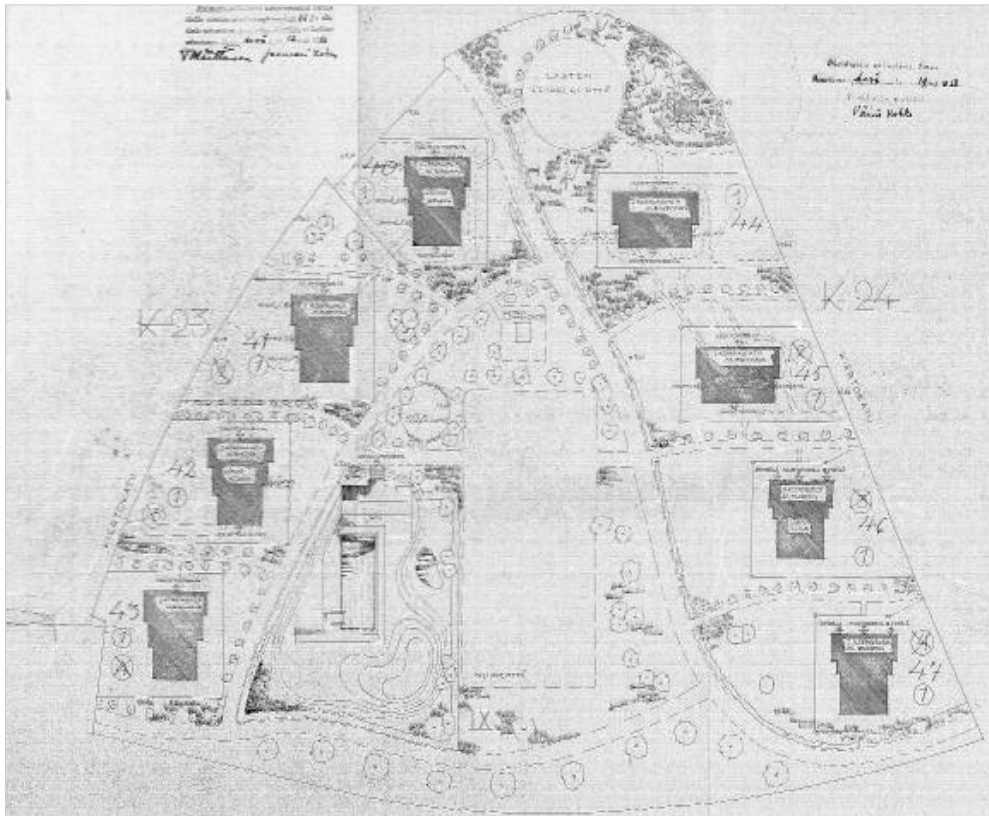
4.3.1 Keskuspuisto

Riihikedon Keskuspuisto suunniteltiin vuoden 1945 kaavamuutoksella yhtenäiseksi kokonaisuudeksi Aravaalueen asuinrakennusten kanssa. Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä ja Martaksen v. 1950 laatimalla funktionaalisella suunnitelmalla puistoon tavoiteltiin valoa, ilmaa ja vihreyttä lisäämään asuinmukavuutta. Keskuspuisto rajautuu sitä kolmelta ilmansuunnalta hevosenkengän muotoisesti ympäröivään Kiertokatuun sekä

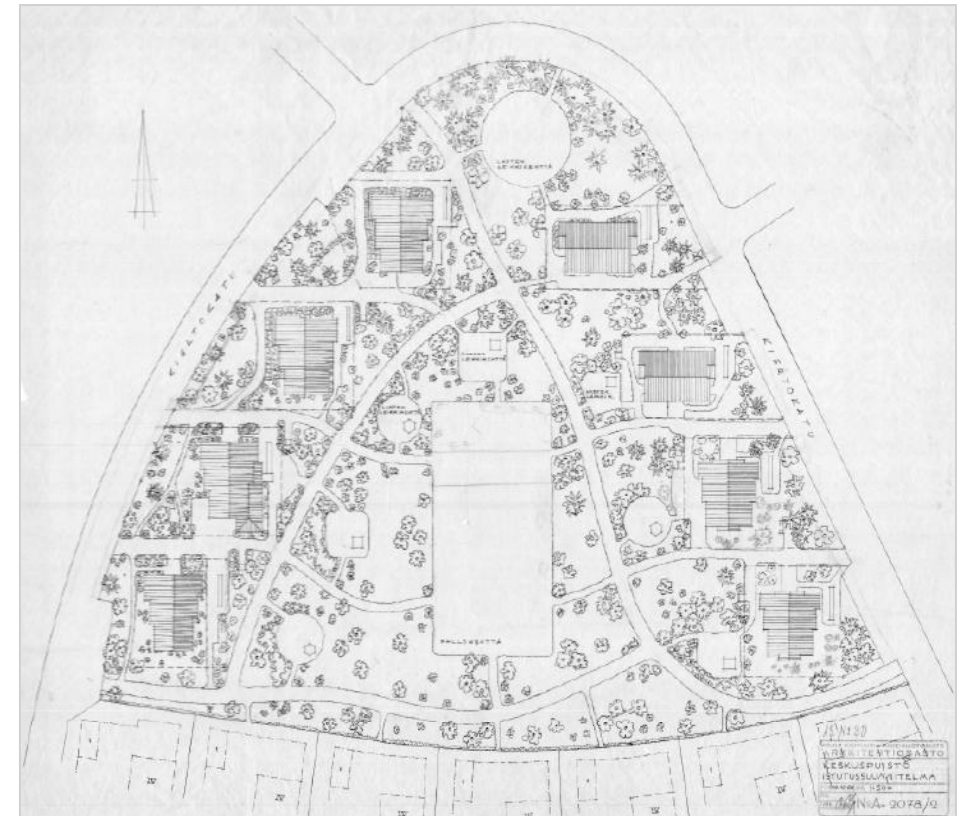
eteläiseen Presidentinpuistokatuun. Varsinaisen puisto- ja istutussuunnitelman alueelle laati kaupunginpuutarhuri Kosti Laaksonen Porin Rakennustoimiston arkkitehtiasistolta vuosina 1951 ja 1952. Suunnitelmissa esitettiin puiston eri osa-alueet (kentät, käytävät ym.) ja kasvillisuuden sijoittaminen sekä kasvilajit. Alueelle toteutettuun alkuperäiseen suunnitelmaan kuului yhdeksän kunkin pistetalon läheisyyteen, sekä puiston keskelle sijoitettua hiekkasaarekettä. Keskelle puistoa tuli avoin urheilukenttä ja muihin saarekkeisiin lasten leikkipuistoja. Kiertokatu 16 edustalle tuli vielä kahluu-

allas betonista. Alkuperäiseen Lappi-Seppälän ja Martaksen suunnitelmaan olisi kuulunut vielä varsinainen uimalaitos, jota ei kuitenkaan toteutettu. Uimalaitos näkyy alhaalla (vas.) kuvassa puiston lounaisosassa.

Keskuspuiston istutustyöt ja nurmikonkylvö tehtiin vuonna 1953. Alueelle istutettiin 137 lehtipuuta, 60 havupuuta ja 700 pensasta. Kaikkiaan eri puulajeja oli 18 ja pensaslajeja lähemmäs 30. Puisto säilyi alkuperäisen toteutuksen mukaisena vuoteen 1984, jolloin puiston keskelle rakennettiin avoin päiväkotijä ja geomet-

Ote ark.tsto Lappi-Seppälä ja Martaksen asemapiiroksesta rakennukselle Kiertokatu 16 vuodelta 1950.

Kaupunginpuutarhuri Kosti Laaksonen laatima istutussuunnitelma vuodelta 1952. Lähde: Porin puistotoimi.

riset hiekkasaarekkeet leikkipaikkoineen saivat väistyä urheilukenttää ja puiston pohjoisosan kookkaampaa hiekkasaarekettä lukuun ottamatta.

Avoimen päiväkodin yhteyteen asennettiin leikkivälineitä ja rakennettiin keinotekoinen kukkula, joka rajaa pihaa ja toimii samalla liukumäkenä. Vuonna 2005 Porin Puistotoimen suunnitteluhortonomi Eino Hannonen laati Keskuspuistolle saneeraussuunnitelman, jonka mukaan puistoon rakennettiin monitoi-

mikenttä osittain vanhan urheilukentän päälle ja samalla urheilukenttää laajennettiin toisesta päästään. Tänä päivänä puisto noudattaa edelleen pitkälti alkupe-
räisen suunnitelman periaatteita ja on säilynyt avoime-
na, valoisana ja vihreänä. Myös osa 1950-luvulla istute-
tusta puustosta on jäljellä, vaikka istutuksia on uusittu
ja puu- ja pensaslajeja on nykyisin huomattavasti vä-
hemmän. Pääkäytävät toteuttavat edelleen alkuperäis-
suunnitelmaa, joskin käytäväverkosto on jonkin verran
muuttunut leikkikentän muutosten mukana, ja epävi-

rallisia polkuja muodostunut paikoin lisää esimerkiksi oikopolkuina Keskuspuistosta Presidentinpuistokadun pihoihin. Puistoon on istutettu myös uusia puita, kuten lehmuksia. Myös urheilukenttä sijaitsee perinteisellä paikallaan puiston keskiosassa.

Keskuspuisto on alusta asti ollut myös julkisessa käytössä. Hiekkakäytävien halkoma viheralue muodostaa geometrisen vaikutelman luovan kokonaisuuden, jonka voi nähdä suunnitellun selkeästi ylhäältä korkeista

*Arava-alueen Keskuspuistoa kuvattuna lounaasta vuonna 1971.
Kuva: Voitto Niemelä, Satakunnan Museo.*

Keskuspuistoa vuonna 2008. Kuva: Pentti Pere, Satakunnan Museo.

pistetaloista luotujen katseiden kohteeksi. Taloista käsin voi kuvitella perheenäitien olleen myös mahdollista seurata puistossa leikkiviä lapsiaan. Puisto oli myös turvallinen leikkipaikka, sillä sitä reunustavat taloryhmät toimivat eräänlaisena puskurina puiston ja autotien välillä. Aravatalot suunniteltiin ennen kaikkea perheasunnoiksi ja niin myös Arava-alueen muun ympäristön, kuten Keskuspuiston suunnittelussa on huomioitu erityisesti lapset käyttäjäryhmänä. Vaikka lapsiperheiden osuus Arava-alueen väestöstä onkin merkittävästi vähentynyt alueen alkuajoista, Keskuspuisto on onnistunut säilyttämään roolinsa nimenomaan lasten puistona ja ympäristönä. Tässä suuri merkitys on ollut todennäköisesti sekä puiston keskellä että Kiertokatu 16:ssa ja 14:ssa sijaitsevilla päiväkodeilla, joiden ansiosta lapset näkyvät ja kuuluvat puistossa edelleen, vaikka lapsista moni ei Arava-alueen asukkaita olekaan. Väestörakenteen muutoksen myötä julkisia leikkitiloja puistosta on 2000-luvulle tultaessa myös poistettu; viimeisin puistossa säilynyt alkuperäiseen puistosuunnitelmaan kuulunut leikkikenttä poistettiin jossain vaiheessa 2000-lu-

vulle tultaessa. Toisaalla kuitenkin yksi leikkipuistoista on myös palautettu entisille paikalleen Kiertokatu 16 edustalle, jossa sijainnut kahluuallas on samassa yhteydessä täytetty ja muutettu lasten hiekkalaatikoksi.

Keskuspuistosta on vuosien myötä muodostunut myös koirien puisto ja puistossa liikkuen onkin lähes mahdotonta olla törmäämättä koiranulkoiluttajiin. Tämä käyttäjäryhmä muodostuu todennäköisesti edellisestä poiketen nimenomaan paikallista Keskuspuiston ja muun Arava-alueen asukkaista. Puiston keskellä sijaitseva monitoimikenttä on myös sekä asukashaastattelujen, että inventoijien havaintojen mukaan nuorten aktiivisessa käytössä ja saattaa houkuttaa puistoon käyttäjiä myös alueen ulkopuolelta. Keskuspuistoa käytetään myös paljon yleiseen läpikulkuun keskustan ja muiden kaupunginosien välillä. Vaikka kaikille asukkaille ei puistolla olisikaan suurta toiminnallista merkitystä, voi sen kuitenkin sanoa olevan merkittävä maisemallinen asumisviihtyisyyttä lisäävä tekijä, paitsi Arava-alueella, myös koko kaupunkikuvassa, jonka merkitystä ei vält-

tämättä tiedosteta. Yhdessä asuinrakennusten ja Kiertokadun katukuvan kanssa se muodostaa myös yhden alueen keskeisimmistä näkymistä. Lähitulevaisuudessa jää nähtäväksi muuttaako Satakunnantien varrelle rakenteilla oleva Satakunnan ammattikorkeakoulun kampusalue puiston käyttäjäkuntaa ja käyttötapoja, kun läpikulku mahdollisesti tihenee ja puiston asuinrakennuksiin muuttaa lisää nuoria asukkaita.

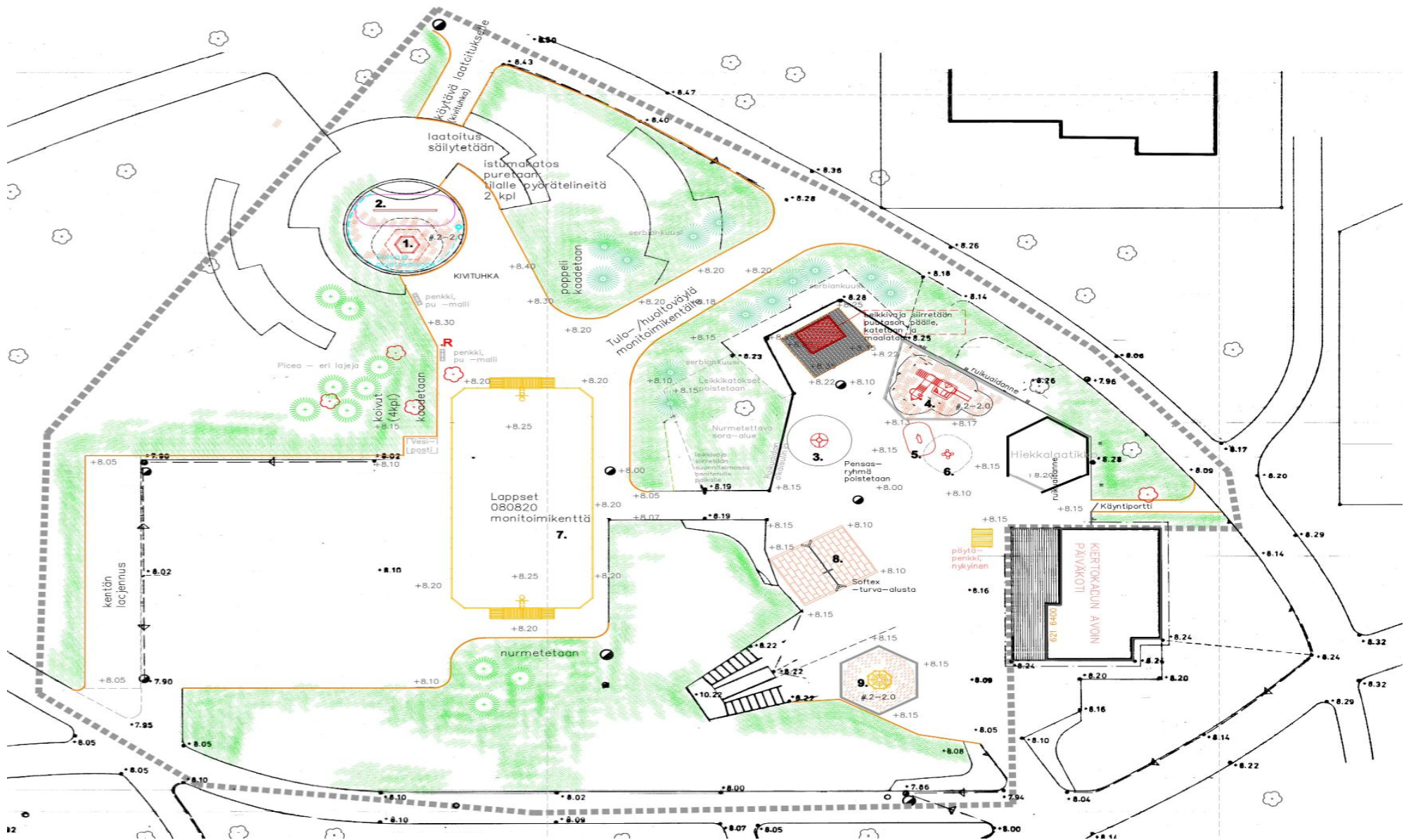
Arvot:

Keskuspuistossa on urheilu- ja leikkipaikkoja sekä useita kevyen liikenteen reittejä. Alueen alkuperäisen (1946) asemakaavan mukainen Keskuspuisto on lähes ennallaan (säilyneisyysarvo). Sen käyttöarvoja ovat mm. viheraluepalvelut (virkistys, liikunta- ja leikkipaikat) ja saavutettavuus. Kaupunkirakenteellisiin arvoihin kuuluvat osallisuus viheralueverkostoon (sijainti kaupunkirakenteessa, laajuus), kaupunki- ja maisemakuva, suojavaikutus (näkö- ja tuulensuoja, hulevedet) ja alkuperäinen kaava (aikakautensa suunnitteluihanteiden ilmentäminen, tyyllisesti yhtenäinen). Keskuspuiston kulttuuriarvoja ovat paikallinen identiteetti (alueen historia, tunnistettavuus), kulttuurihistoria (osa arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä). Kokemuksellisiin arvoihin luetaan elinympäristön koettu laatu, yhteisöllisyys (merkitys kotaamis- ja taapamisaikkana) ja toimivuus (toimintamahdollisuudet).

Toimenpideohjeet:

Keskuspuiston tulevissa istutuksissa tulee ottaa huomioon puiston historialle leimallinen lajirunsaus puu- ja pensaslajien osalta. Keskuspuistolle ominaista on myös rakenteiden vähäisyys sekä vapaa kulku puistoon rajautuville tonteille.

Porin puistotoimen laatima suunnitelma Keskuspuiston keskiosalle vuodelta 2005. Päiväkodin leikkivälineet uusittiin, betoninen kahluaallas muutettiin hiekkalaatikoksi ja urheilukentälle asennettiin monitoimikenttä. Lähde: Porin Puistotoimi.

4.3.2 Presidentinpuisto

Presidentinpuisto on merkitty jo vuoden 1946 asemakaavaan, mutta varsinainen puistosuunnitelma on laadittu vuonna 1959 kaupunginpuutarhuri Kosti Laaksosen toimesta. Puisto koostuu Presidentinpuistokadun ulkokaaren lamellitalojen eteläpuolelle sijoituvasta puistoalueesta, joka jakautuu kahtia Presidentinpuistokadulta Riihikedontielle kulkevan Tavaratien molemmin puolin. Itäinen ja läntinen puistonosa ovat luonteeltaan hyvin erilaisia; rakennetumman ja muodollisemman itäpuolen keskeisin toiminto on selvästi läpikulku siinä kuin hoitamattomamman vaikutelman antavalle läntiselle puolelle on sijoitettu useita vapaa-ajanviettoon tarkoitettuja elementtejä.

Alkuperäinen puistosuunnitelma ei vaikuta toteutuneen läntisessä puistonosassa. Muotopuutarhan ja runsaslajisen kasvillisuuden sijaan alueella on avoimia niittyalueita ja luontaista puustoa, joka keskittyy puiston länsi- ja pohjoisosiin ja koostuu lähes yksinomaan haavoista. Koilliskulmassa kasvaa lisäksi joitakin mäntyjä ja kuusia. Kentän koillispuolelle on rakennettu nurmipintainen kumpu ja puistossa kulkee vapaamuotoisia, kapeita polkuja. Maastonmuotoilu vaikuttaakin olevan ainoa toteutettu puistosuunnitelmaan merkitty elementti. Kulku puistoon on myös alkuperäisen suunnitelman mukaisesti sekä Tavaratieltä, että Presidentinpuistokadulta lamellitalojen välistä. Puiston länsiosaan on jossain vaiheessa rakennettu sorapintainen urheilukenttä sekä pohjoisosaan aidattu koirapuisto. Koirapuisto ja urheilukenttä ovat alueen asukkaiden mukaan hyvin aktiivisessa käytössä.

Itäistä (vas.) ja läntistä (oik.) Presidentinpuistoa vuonna 2016.

Presidentinpuiston itäinen osa rajautuu Presidentinpuistokatuun, Tavaratiehen ja Satakunnankatuun sekä itäpuolelta Uudenkoiviston puutaloalueeseen. Puistoon kuuluu asfaltoitu jalkakäytävä länsireunalla sekä varsinaisen viheralueen läpi kulkeva sorapäällysteinen päätie, ja siltä risteävät pienemmät polut. Teiden varsille on sijoitettu penkkejä sekä yksi leikkipuisto puiston eteläpään. Toteutukseltaan puisto on jossain määrin englantilaistyyppinen laajoine nurmi- ja niittyalueineen sekä risteävine polkuineen. Vuonna 1959 laaditun puistosuunnitelman toteutumisesta ei ole tietoa, mutta puistossa kasvaa yhä

osa sinne alun perin suunnitelluista puulajeista ja sen nykytila näyttäisi toteuttavan alkuperäistä suunnitelmaa läntistä osaa paremmin. Puiston käyttäjäryhmä koostuu pitkälti läpikulkijoista, sekä koiranulkoiluttajista ja näitä toimintojaan puisto palveleekin hyvin.

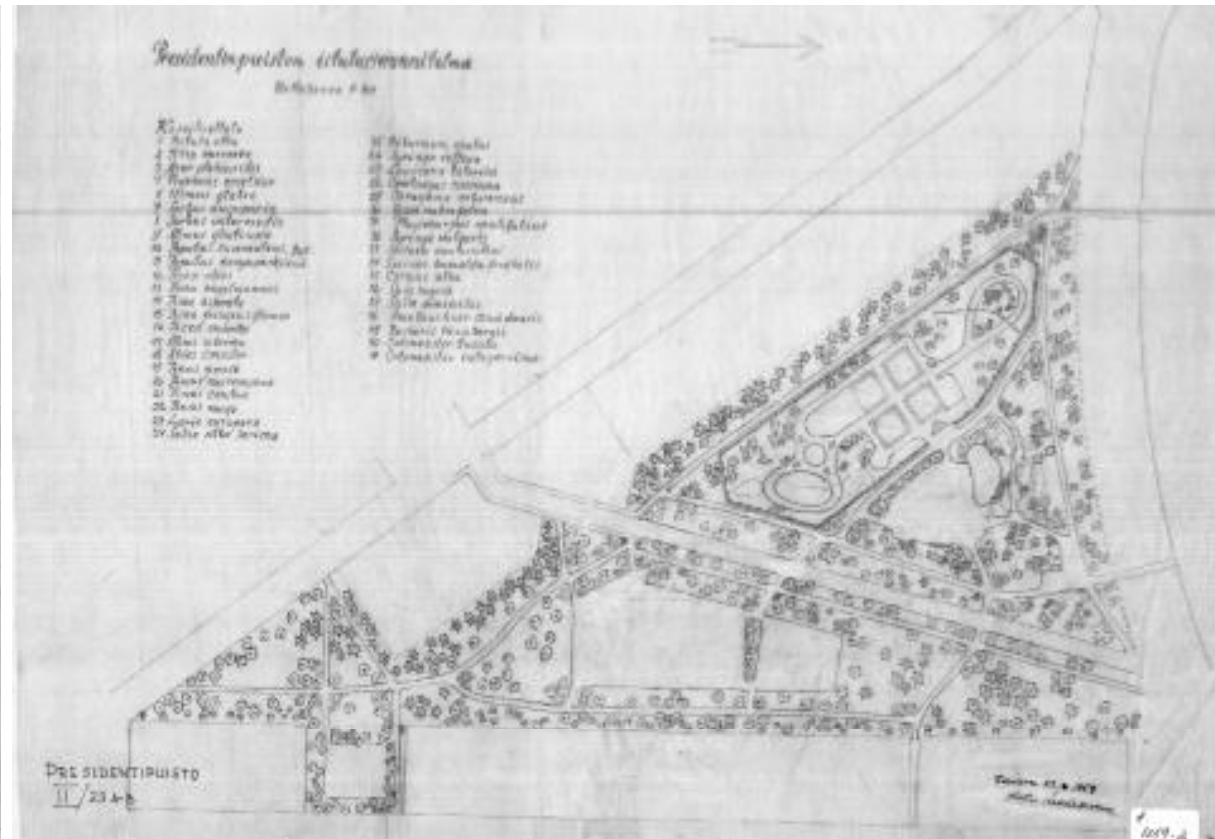
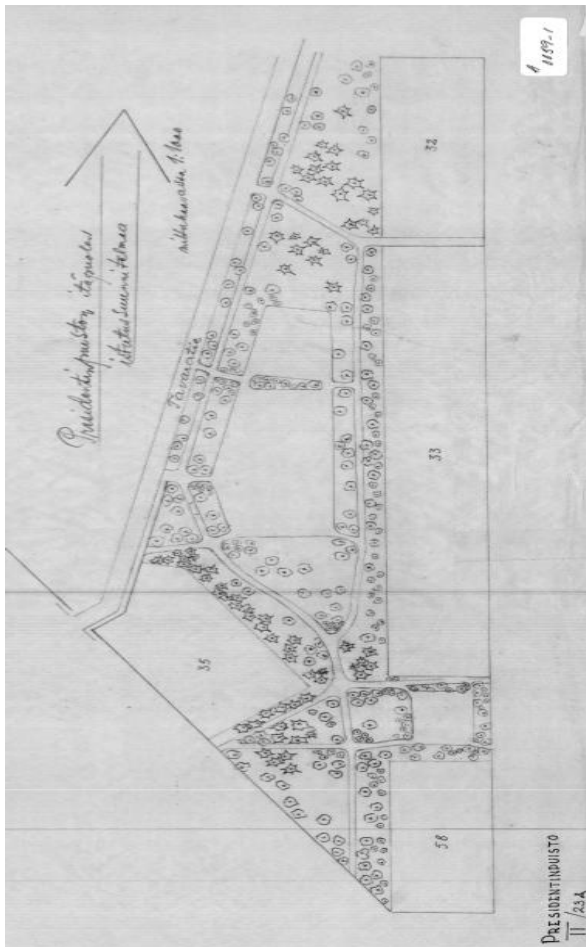

Arvot:

Puiston luontoarvoihin kuuluu ekologisuus (viheralueen laajuus ja eheys) ja osittainen alkuperäisyys. Käyttöarvoihin kuuluvat viheraluepalvelut (koira-aitaus, liikuntapaikka) ja saavutettavuus (kulkuyhteydet, yhteyksien jatkuvuus). Kaupunkirakenteellisia arvoja ovat osallisuus viheralueverkostoon (sijainti kaupunkirakenteessa, laajuus), kaupunki- ja maisemakuva (reunavyöhyke) sekä suojavaikutus (liikennemelu, näkö- ja tuulen-suoja, hulevedet). Kokemuksellisiin arvoihin luetaan luontokokemukset (hiljaisuuden kokeminen) ja toimivuus (toimintamahdollisuudet).

Toimenpideohjeet:

Molempien puistonosien ominaispiirteitä, kuten monilajisuutta (itäosa) ja luonnonläheisyyttä (länsiosa) tulee kunnioittaa.

Presidentinpuiston läntisen (vas.) ja itäisen (yllä) osan puistosuunnitelmat vuodelta 1959. Lähde: Porin puistotoimi.

4.3.3 Toivepuisto

Toivepuistoksi nimetty julkinen puistoalue sijaitsee Arava-alueella korttelissa nro 12. Puiston tilalle esitettiin vielä vuoden 1946 asemakaavassa asuinrakentamista, mutta vuoden 1954 kaavamuutoksessa alue oli merkitty jo puistoksi. Voimassa oleva asemakaava on vuodelta 1958. Varsinainen puistosuunnitelma Toivepuistolle tehtiin vuonna 1959 kaupunginpuutarhuri Kosti Laakso-
sen toimesta. Suunnitelma sisälsi kaksiosaisen, käytävällä yhdistetyn leikkikentän, jonka varusteiksi esitettiin ainakin keinulautoja, karuselli, hiekkalaatikoita ja keinu. Leikkialueiden laidoille on suunnitelmaan merkitty leh-

tipuita ja yksittäisiä pensaita nurmialueille. Puistoon suunniteltiin lisäksi käynti viidelle eri tontille. Puiston merkitys oli mitä ilmeisimmin toimia korttelinsa asuinrakennusten yhteisenä virkistysalueena sen julkisesta statuksesta huolimatta.

1970-luvun valokuva-aineiston perusteella puiston voi sanoa toteutuneen alkuperäisten suunnitelmien mukaan. Myös istutussuunnitelma lienee toteutunut, sillä puistossa kasvaa edelleen useita suunniteltuun kasvijaistoon kuuluvia puita ja pensaita. Lasten leikkipaikka

on poistettu 2000-luvun vaihteessa, joka kieli väestörakenteen muutoksesta alueella. Leikkipaikan tilalle on istutettu nurmikkoja sekä puita. Puistoa erottaa sitä ympäröivistä tonteista vanha metalliverkkoaita. Puiston läpi kulkevan tien varrelle on sijoitettu penkkejä, roska-astioita sekä katuvalaisimia. Puiston nykykäyttäjäkunta koostunee lähinnä korttelin asukkaista, jotka käyttävät puistoa mm. läpikulkuun sekä koiranulkoilutukseen.

Toivepuistoa vuonna 1971. Kuva: Voitto Niemelä, Satakunnan Museo.

Toivepuistoa vuonna 2016 .

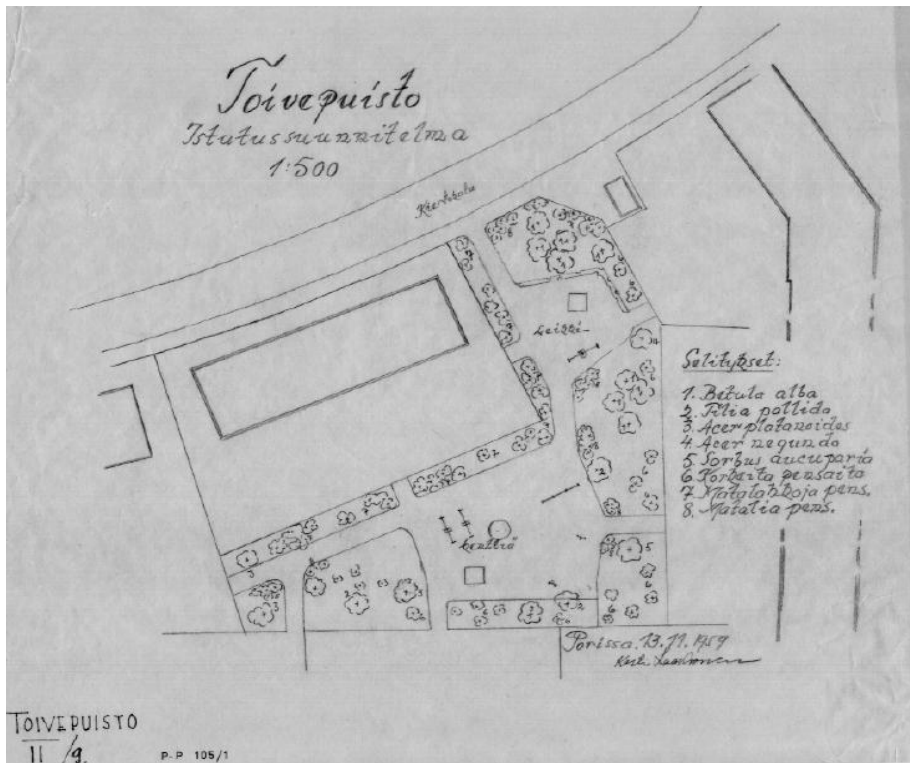

Arvot:

Korttelin sisällä sijaitsevan Toivepuiston käyttöarvot liittyvät saavutettavuuteen (kulkuyhteydet, yhteyksien jatkuvuus). Kaupunkirakenteellisia arvoja ovat sen suojavaikutukset (näkö- ja tuulensuoja, hulevedet). Kulttuuriarvoihin kuuluvat kulttuurihistoria (arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä).

Toimenpideohjeet:

Puisto on nykyisin luonteeltaan sekä läpikulkualue että koiranulkoilutuspaikka, mikä tulee tulevaisuudessakin ottaa huomioon kulkureiteillä puiston, tonttien ja Kiertokadun välillä. Tämä asettaa tarpeita riittäväälle valaistukselle, penkeille ja roska-astioille. Puistossa on aiemmin sijainnut leikkipaikkoja, mikä voidaan tarvittaessa huomioida muutostöiden yhteydessä. Puistossa kasvaa sekä alkuperäisiä että uudemman ajan puu- ja pensaslajeja.

Toivepuiston istutussuunnitelma vuodelta 1959.

Lähde. Porin puistotoimi.

Porin Riihikedon Arava-alue on valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Kuvassa Keskuspuisto keväällä 2016. Kuva: Bárbara Lizardo, Satakunnan Museo.

5. RIIHIKEDON ARAVA-ALUEEN ARVOT JA NIIDEN VAA- LIMINEN

5.1 Alueen arvot ja kaavallinen tilanne

Rakennetulla kulttuuriympäristöllä tarkoitetaan kaikkia ihmisten tekemiä rakennuksia ja rakennettuja alueita sekä alueisiin liittyvää yhdyskuntarakennetta kuten puistoja ja puutarhoja sekä muinaisjäännöksiä että kulttuurimaisemaa. Kyse on yhteisestä elinympäristöstämme, jonka viihtyisyyden kannalta on keskeistä, että alueen ominaisuudet ja historia säilyvät näkyvinä ja ymmärrettävinä.

Kulttuuriympäristöä ja rakennusperintöä luokitellaan Suomessa valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti merkittäviksi. Valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö ja rakennusperintö on luetteloitu Museoviraston RKY-inventoinnissa, joka on valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen. Maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt Satakunnassa puolestaan perustuvat Satakuntaliiton teettämään Satakunnan rakennusperintö 2005-inventointiin ja ne on osoitettu Satakunnan maakuntakaavassa, jonka ympäristöministeriö on vahvistanut 30.11.2011.

Riihikedon Aravatalot on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, joka on osoitettu myös Satakunnan maakuntakaavassa merkinnällä kh1 (Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö). Aluetta kuvataan Museoviraston RKY-inventoinnissa seuraavasti:

”Riihikedon yhtenäinen asuinalue edustaa varhaista aravatuotantoa. Porin yhdeksännen kaupunginosan Riihikedon kolmikerroksiset lamellitalot ja seitsenkerroksiset pistetalot sijaitsevat viuhkamaisesti pienen keskuspuiston ympärillä. Riihiketo valmistui sotien jälkeen arkkitehti Jaakko Laaksovirran laatiman asemakaavan mukaan. Rakennussuunnittelusta vastasivat pääasiassa arkkitehdit Jussi Lappi-Seppälä ja likka Martas. Porissa aravatuotannon alueeksi valittiin 9. kaupunginosa, Riihiketo. Alueella oli Harald Andersinin 1920-luvulla tekemä umpikortteliasemakaava, joka 1938 oli uudistettu. Ensimmäinen uudisrakennus valmistui 1947. Keskuspuistoa rajaavien pistetalojen ryhmä oli valmiina 1952.”

Muita valtakunnallisesti merkittäviksi luokiteltuja jälleenrakennuskauden kerrostaloalueita Suomessa ovat esimerkiksi Helsingin Maunula ja Tampereen Kaleva, joista jälkimmäinen ehkä eniten muistuttaa Porin Riihiketoa. Molemmat ovat keskustan tuntumaan ja neitseelliseen maastoon rakennettuja puhtaita asuinalueita lähialueineen.

Riihikedon aravatalojen alueeseen liittyy välittömästi myös toinen valtakunnallisesti merkittävä kokonaisuus, Riihikedon koulukorttelit. Molemmat on nähtävissä oheisesta kartasta.

Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan valtioneuvoston päätöksen mukaan alueiden käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät. Tämä koskee myös yleis- ja asemakaavoitusta. Kyse on sekä perinteen säilyttämisestä että alueiden kehittämisestä nii-

den ominaisluonnetta ja erityispiirteitä vahvistavalla ja niihin sopeutuvalla tavalla. On tärkeää, ettei näillä alueilla tapahdu muutoksia tai rakentamista, joka on olennaisesti ristiriidassa niiden kulttuuriympäristöarvojen kanssa. Täydennysrakentaminen ja muut mahdolliset muutokset tulee sopeuttaa kulttuuriympäristön ominaisluonteeseen ja erityispiirteisiin. Yllä mainittuun RKY-inventointiin sisältyvät alueiden kuvaukset ovat tärkeitä kaavoituksen lähtökohtia.

Riihikedon arava-alueen valtakunnallinen merkitys on ollut tiedossa jo Porin kantakaupungin yleiskaavaa 2025 tehtäessä. Porin kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kaavan 10.12.2007. Siinä Riihikedon aravatalot on osoitettu merkinnällä AK KERROSTA-LOVALTAINEN ASUNTOALUE sekä merkinnällä S-1 ALUE, JONKA RAKENNUS JA KULTTUURIHISTORIALISET ARVOT TULEE SÄILYTTÄÄ KAUPUNKIKUVASSA. Tuolla merkinnällä on kaavassa osoitettu kaavaselostuksen mukaan ”Valtakunnallisesti merkittävät ja sellaisiksi ehdotetut rakennetut kulttuuriympäristöt”. Yleiskaava on ohjeena asemakaavoja muutettaessa.

Riihikedon aravatalojen osalta asemakaavan muuttaminen on Porin kaupungin kaavoitusohjelmassa. Asemakaava on tarkoitus saattaa vastaamaan alueen valtakunnallista merkitystä. Lähes kaikki alueen asemakaavat ovat vanhentuneita ja laadittu vuosina 1946-59 talojen rakennusvaiheessa. Kaavoihin ei sisälly tällä hetkellä tarpeellista kunnossapidon ohjausta, eikä kokonaisuuden arvojen säilyttämiseen ohjaavia määräyksiä. Tonttien 11-6 (Uusikoivistontie 40) ja 9-9 (As Oy Tähtisilmä) sekä korttelin 12 (Rautatienpuistokatu 6-12) asemakaavat on uudistettu myöhemmin

(vuosina 2013, 2011 ja 1996). Ainoastaan tuoreimassa 3.5.2013 lainvoiman saaneessa, tonttia 11-6 koskevassa asemakaavassa asuinrakennus on suojeltu merkinnällä sr-33 Kulttuurihistoriallisesti ja rakennushistoriallisesti arvokas suojeltu rakennus. Maankäyttö ja rakennuslain 57 pykälän 2 momentin nojalla määrätään, että rakennusta ei saa purkaa. Rakennukseen tehtävien muutos- ja korjaustoimenpiteiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellinen ja kulttuurihistoriallinen luonne säilyy. Ennen rakennusta muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä tulee Satakunnan Museolle varata tilaisuus lausunnon antamiseen.

5.2 Rakennusten arvottaminen

Riihikedon Arava-alue on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Sen merkitys muodostuu nimenomaan yhtenäisenä säilyneestä kokonaisuudesta, johon kuuluvat myös alueen puistot ja pihat. Kaikki Arava-alueen talot ovat asuinrakennuksia katutason lähipalveluineen. Julkisia rakennuksia ei kokonaisuuteen kuulu. Arkkitehtuuriltaan ne ovat varsin yhdenmukaisia, eikä muista poikkeavia arvoraakennuksia alueella ole. Yksittäisillä rakennuksilla on arvoa ensi sijassa kokonaisuuden osina. Yksittäiset rakennukset on arvotettu asemakaavoitusta varten tämän rakennusinventoinnin pohjalta Satakunnan Museon ja Porin kaupunkisuunnittelun kesken. Arvottamisessa on sovellettu Laissa rakennusperinnön suojelemiseksi (498/2010) määriteltyjä arvoja ja niiden kriteereitä, jonka mukaisesti rakennus voi olla arvokas rakennushistorian, rakennustaiteen ja -tekniikan, erityisten ympäristöarvojen, rakennuksen käytön tai siihen liittyvien tapahtumien kannalta. Arvojen mää-

rittämiseksi on laissa mainittu vielä kriteerit, joita ovat kohteen harvinaisuus, tyypillisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen todistusvoimaisuus ja kerroksisuus.

Tämän ohella arvioinnissa on huomioitu Museoviraston luonnoksena käytössä olevan inventointioppaan suositukset (Härö – Forsius, Museovirasto Rakennushistorian osasto. Kulttuurihistoriallinen inventointi rakennetussa ympäristössä 2010). Kullakin alueella on kuitenkin erityispiirteensä, eikä arvottamisohjeita ole mahdollista soveltaa sellaisenaan. Arvojen määrittely tapahtuu paikallisesta näkökulmasta käsin, ja sen täytyy perustua alueen ominaispiirteiden mahdollisimman hyvään ymmärtämiseen. Vaikka arvottamistyö tehtiin rakennustasolla, lähtökohtana on ollut, että Riihikedon Arava-alue on valtakunnallisesti merkittävä, moderni asuinalue, jonka arvo koostuu katujen, viheralueiden, talojen ja ihmisten elämän jälkien muodostamasta kokonaisuudesta. Rakennusten arviointi on esitetty kohdekohtaisesti tämän raportin luvussa 6.

Riihikedon Arava-alueen rakennuksia on arvioitu:

- Kaupunkikuvan,
- Rakennushistorian,
- Sosiaalishistorian ja
- Säilyneisyyden kannalta

Arvot perustuvat seuraaviin kriteereihin:

Kaupunkikuvallisesti arvokas:

Kaupunkikuvan kannalta arvokas rakennus toteuttaa alkuperäistä asemakaavallista ajatusta.

Rakennushistoriallisesti arvokas:

Rakennus on tyypillinen esimerkki 1950-luvun jälleenrakennuskauden kerrostaloarkkitehtuurista. Rakennustekniikaltaan se edustaa murrosvaihetta, jossa siirryttiin käsityövaltaisesta rakennustavasta elementtirakentamiseen ja teollisesti tuotettuihin rakennusmateriaaleihin.

Sosiaalishistoriallisesti arvokas:

Rakennus on osa aravalainsäädännön pohjalta rakennettua kaupunkiväestön asuinolojen parantamiseen tähdännyttä aluerakentamisen kohdetta.

Säilyneisyyden kannalta arvokas:

Rakennusten säilyneisyyttä arvioitiin yksittäisten rakennusosien ja materiaalien tai vaihtoehtoisesti alkuperäistä vastaavien materiaalien tai rakennustavan säilyneisyyden kannalta. Vastaavasti säilyneisyysarvoa heikentävät erityisesti alkuperäisten rakennusosien olennaiset ja jälleenrakennuskauden arkkitehtuurista poikkeavat muutokset. Kohdekohtaisten arvojen määrittelyn ohella rakennukset jaoteltiin kahteen luokkaan suositukseksi asemakaavoituksen suojeluratkaisulle. Luokitukseen liittyy toimenpidesuositus:

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

Luokka B: Säilytettävä ja korjattava eheyttäen. Jo toteutetut rakennuksen ominaisluonteeseen sopimattomat muutokset voidaan tulevaisuudessa korjauksissa poistaa ja palauttaa alkuperäisen rakentamistavan mukaisiksi.

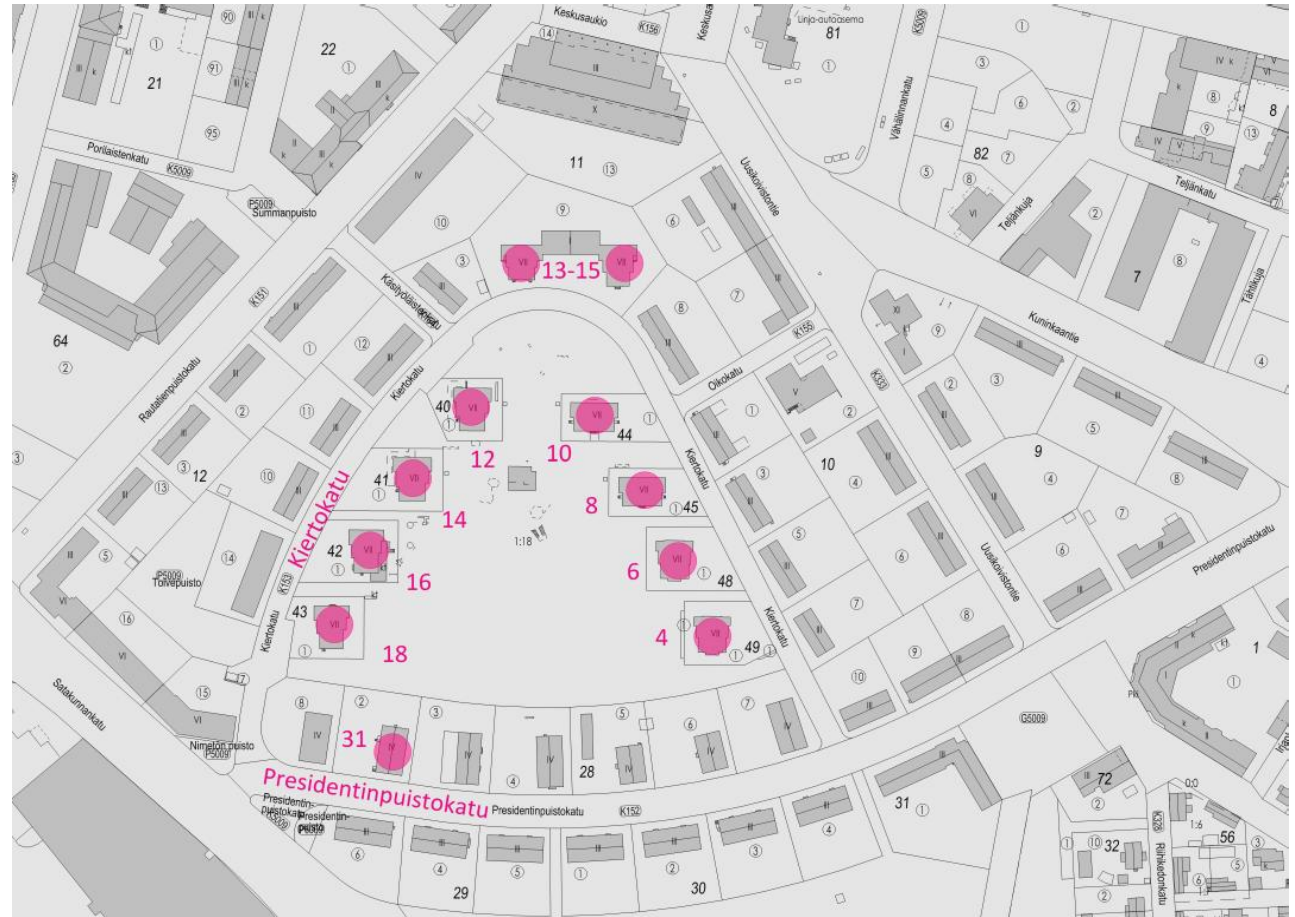
Arvoluokitettut rakennukset kartalla.

6. KOHDEKUVAUKSET JA KOHTEIDEN ARVIOINTI

Riihikedon Arava-alue on eräänlainen aluerakentamiskohde, joka toteutettiin melko lyhyen ajan kuluessa, noin kymmenessä vuodessa. Samaa tai lähes samaa rakennustyyppiä toteutettiin muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta vähintään kaksi, monessa tapauksessa enemmänkin. Seuraavassa Aravien kohteet esitellään talotyypeittäin siten, että lähemmäksi, lähes samoilla piirustuksilla ja lyhyen ajan kuluessa rakennetut talot käsitellään yhtenä kokonaisuutena. Mikäli rakennus on ainoa tyyppinsä edustaja, se käsitellään yksin. Kohteet on lisäksi jaoteltu kolmeen rakennuskauteen, jotka eroavat toisistaan joko rakennustekniikkansa tai julkisivukäsittelyidensä osalta. Kohdeesittelyissä ei mainita rakennusten kattomuotoa tai rakennetyyppiä, koska alueen kaikki talot ovat satula(harja)kattoisia ja niissä on sekarunko, jossa kantavat rakenteet ovat betonia ja ulkoseinät vaihtelevasti joko kevytbetonia tai tiiltä.

6.1 Vuodet 1947–1953

Varhaisimmat Riihikedon Arava-alueelle rakentuneet talot ovat valmistuneet vuosina 1947–1953. Alueen ensimmäinen talo, Luistinlinna valmistui vuonna 1947 vapaarahoitteisena, hieman ennen Arava-lainsäädäntöä, tuolloin vielä maatalouskäytössä olleelle alueelle. Satakunnan Kansassa vuonna 2002 olleen artikkelin mukaan Luistinlinnasta ”yhteen suuntaan näkyi tyttöjen ammattikoulu, toiseen rautatie- ja tavara-asema. Kaikki muu oli autiota savimaata”. Varsinaisten aravatalojen rakennuttaminen aloitettiin Keskuspuistosta, jonne arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä ja Martas suunnittelivat yhteensä kahdeksan pistetaloa sekä osoitteeseen Kiertokatu 13–15 niin ikään kaksi pistetaloa.

6.1.1 As. Oy Luistinlinna, Presidentinkatu 31

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Ole Gripenberg

Valmistumisvuosi: 1947

Nelikerroksinen Luistinlinna on Riihikedon Arava-alueen ensimmäinen kerrostalo. Arkkitehtuuriltaan talo on pelkistetty ja sen julkisivujen suunnittelussa näkyy toisen maailmansodan jälkeinen tilanne, jossa rakennusaineista oli pulaa ja turhista koristeaiheista luovuttava. Ruskeanharmaat julkisivut ovat terastirapatut. Pelkistettyjä julkisivuja jäsentävät harkitut ja talon rakennusajankohdalle ominaiset yksityiskohdat, kuten sisäänvedetty, kiillotetuilla graniittilaatoilla korostettu sisäänkäynti, jossa punagraniitin sävy vaihtelee raitoina. Lyhyet betoniräystäät muodostavat vähäeleisen päätteen julkisivulle. Vesikatteena on punainen betonikattotiili. Katolla on suorakaiteen muotoinen kattolyhty, joka antaa luonnonvaloa rappukäytävään. Kaksijakoisten, symmetrisesti sijoitettujen ikkunoiden pienempi ruutu toimii tuuletusikkunana. Ulokeparvekkeiden kaidelevyt ovat poimupeltiä.

Kapea piha rajautuu pensasaitaan. Länsipuolen sorapintainen piha-alue toimii taloyhtiön parkkitilana. Pihan puulajeja ovat muun muassa metsävaahtera, jalava ja sembra. Nurmi-alueella, joka rajautuu puistoa kohti, on jäljellä alkuperäiset matto- ja pyykkitelineet. Tontilta on käynti keskuspuistoon alkuperäisen rautaputkiportin kautta.

Rakennus on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan. Ikkunat ja ulko-ovi on kuitenkin uusittu.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalihistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

Kiertokatu 8 (alla), Kiertokatu 10 (yllä)

6.1.2 Keskuspuiston tornitalot

6.1.2.1 As. Oy Keskuspuistikko, Kiertokatu 8 ja 10

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä & Martas

Valmistumisvuosi: 1950

Seitsemänkerroksisen pistetalojen sileäksi rapattu julkisivuja rytmittävät symmetrisesti sijoitetut yksi- ja kaksijakoiset ikkunat, joissa pienempi ruutu on tuuletusikkuna. Ullakolla on kummasakin päädyssä jälleenrakennuskaudelle tyypillinen kuusikulmainen ikkuna. Leimallinen piirre rakennuksille on suorakaiteen muotoisen rakennusmassan kumpaankin päähän sijoitetut erkerimäiset, omalla harjakatolla varustetut osat, jotka rytmittävät muuten pelkistettyä julkisivua. Rakennuksen vesikate on saumattua peltiä ja betoniräystäät lyhyet. Ulokeparvekkeiden kaidellevymateriaalina on poimupelti. Rappukäytävään on kaksi sisäänkäyntiä, joista pääsisäänkäynti on kehystetty liuskekivellä, mikä antaa modernistiselle rakennukselle pehmeyttä. Ovelle johtavat harmaat graniittiporrasaskelmat. Pyöröteräskaitteiset tuuletusparvekkeet on sijoitettu vaatimatoman sisäänkäynnin ylle. Luonnonvaloa rappukäytävään antavat tuuletusparvekkeiden kookkaat ikkunat.

Sorapäälysteisiä pihvoja ei ole erotettu aidoilla Keskuspuistosta. Tonttien puulajeja ovat mongolianvaahtera, lehmus sekä engelmanninkuusi, ja pensaslajeja tuhkapensas.

Rakennus on säilynyt hyvin. Puualumiini-ikkunat ja ulko-ovi ovat kuitenkin vuodelta 2015. Rappukäytävien viehättävä yksityiskohta on alkuperäiset koivuvanerilla verhoillut hissikorit haitariovilla. Rakennusten ympäriltä on poistettu kukkapenkit ja pensaat putkiremontin (v.2013-2015) yhteydessä.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalihistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

6.1.2.2 As. Oy Keskuspuistikko, Kiertokatu 12 ja 14

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä & Martas

Valmistumisvuosi: 1950

Seitsemänkerroksisen pistetalon sileäksi rapattu julkisivuja rytmittävät symmetrisesti sijoitetut yksi- ja kaksijakoiset ikkunat, joissa pienempi ruutu on tuuletusikkuna. Ikkunasmyygit ovat vaaleat. Ullakon päätysivuilla on jälleenrakennuskaudelle tyyllisesti leimalliset kuusikulmaiset ikkunat. Rakennuksen vesikate on saumattua peltiä ja betoniräystäät lyhyet. Ulokeparvekkeiden kaidellevymateriaalina on käytetty poimupeltiä. Sisäänkäynnin päällä on betonikatos, joka jatkuu katteena ensimmäisen kerroksen liiketiloille. Väehäeleiset sisäänkäyntisyvennykset on kehystetty tummalla, hohtavaksi lasitetulla klinkkerilaatituksella, joka on kuitenkin peitetty Kiertokatu 14:ssä uudella vaaleansävyisellä keraamisella laatalla oletettavasti 1990-2000-luvulla. Pyöröteräskateiset tuuletusparvekkeet kohoavat sisäänkäyntien yllä. Sokkeli on liuskekiveä.

Pihoja ei ole aidattu Keskuspuistosta, lukuun ottamatta Kiertokatu 14 katutasossa sijaitsevalle päiväkodille kuuluvaa piha-alaa. Tonttien puulajeja ovat serbiankuusi, lehmus, jalava sekä koivu, ja pensaslajeja tuhkapensas.

Rakennukset ovat säilyneet hyvin. Ikkunat ja ulkoveit on kuitenkin uusittu ja Kiertokatu 14 sisäänkäynnin klinkkerilaatoitus peitetty. Rakennusten ympäriltä on poistettu kukkapenkit ja pensaat putkiremontin (v.2014-2015) yhteydessä.

Kiertokatu 12 katutason liiketilat ovat edelleen käytössä. Liiketilän edustalta on poistettu liuskekivilaatoitettu koroke (kts. kuva s.28). Alkuperäisen sekataavaramyymälän tilalla toimii parturi-kampaamo ja kauneushoitola. Kiertokatu 14 katutason liiketilat on otettu 1970-luvulla päiväkodin käyttöön Kiertokatu 16:ssä toimivan päiväkodin toiminnan laajentuessa.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalishistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

Kiertokatu 14 (yllä) ja Kiertokatu 12 (alla).

Kiertokatu 16 (yllä) ja Kiertokatu 18 (alla).

6.1.2.3 As. Oy Kiertokatu 16 ja 18

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä & Martas

Valmistumisvuosi: 1951

Seitsemänkerroksiset pistetalot ovat Arava-alueen ainoat vuokrataloiksi valmistuneet kerrostalot. Rapattuja julkisivuja rytmittävät symmetrisesti sijoitetut alkuperäiset yksi- ja kaksiruutuiset puuikkunat, joista kaksijakoisissa ikkunoissa pienempi ruutu toimii tuuletusikkunana. Ullakon päädyissä on jälleenrakennuskaudelle tyypilliset kuusikulmaiset ikkunat. Ulokeparvekkeiden kaidellevymateriaali on poimupelti. Julkisivun porrastus estää pääosin näköyhteyden parvekkeelta toiselle. Pyöröteräskaitteiset tuuletusparvekkeet on sijoitettu pääsisäänkäynnin yläpuolelle. Sisäänkäyntisyvennys on vähäeleinen ja varustettu betonikatoksella. Sisäänkäynnin alkuperäiset pariovet ovat tummaksi lakattua jalopuuta. Rakennuksen vesikate on punaista betonikattotiiltä ja betoniräystäät lyhyet. Sokkeli on pinnoitettu liuskekivellä. Kiertokatu 16 ensimmäisessä kerroksessa on toiminut vuodesta 1952 lähtien *Kiertokadun päiväkot*i. Päiväkodin "makuuterassin" lattia on liuskekiveä.

Rakennusten sorapäällysteiset pihat ovat aitaamattomat lukuunottamatta päiväkodille

kuuluvaa piha-alaa Kiertokatu 16:ssa. Tonttien puulajeja ovat engelmanninkuusi, lehmus ja koivu, pensaslajeja tuhkapensas sekä unkarinsyreeni. Pihan alkuperäiset mattotelineet ovat säilyneet.

Julkisivut on lämpörappattu 1980-luvulla. Rappaus on rikkoutunut ja lämpörappauksen kiinnikkeet kuultavat rappauksen läpi. Rakennukseen on suunnitteilla julkisivuremontti. Osa parvekkeista on käyttökiellossa. Rappukäytävissä mittava muutos on ollut tuuletusparvekkeiden tuulikaapin purku mahdollisten pelastustöiden helpottamiseksi. Merkittäviä alkuperäisiä elementtejä ovat muun muassa parilliset ulko-ovet, puuikkunat sekä liuskekivisokkeli.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalihistoriallisesti sekä kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka B: Säilytettävä ja korjattava eheyttäen. Jo toteutetut rakennuksen ominaisluonteeseen sopimattomat muutokset voidaan tulevaisuudessa korjauksissa poistaa ja palauttaa alkuperäisen rakentamistavan mukaisiksi.

6.1.2.4 As Oy Kiertokatu, Kiertokatu 4 ja 6

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä ja Martas

Valmistumisvuosi: 1952

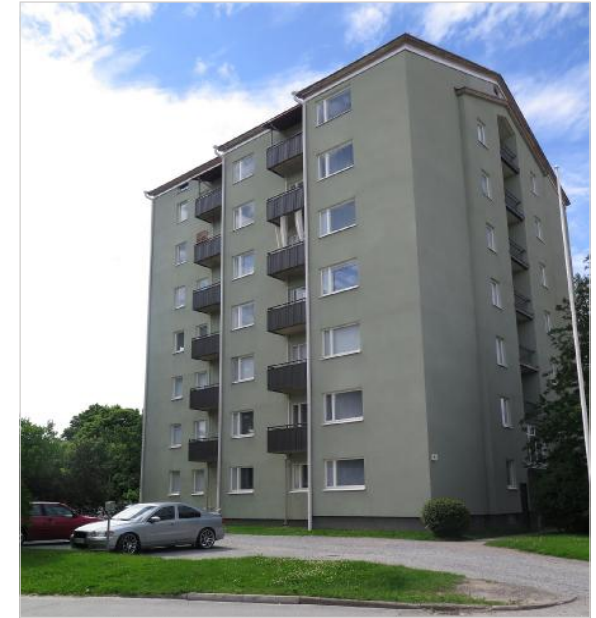
Seitsemänkerroksiset pistetalot sijoittuvat Keskuspuiston kaakkoisreunalle. Rakennusten pelkistetyt julkisivut on rapattu. Poimupeltikaiteiset ulokeparvekkeet on sijoitettu länsi-, etelä- ja itä-sivuille. Pohjoisjulkisivun erkkerimäiseen porrastettuun osaan on sijoitettu pääsisäänkäynti ja sen ylle sisäänvedetyt tuuletusparvekkeet. Pääsisäänkäyntien sirotepintaisten betonilaattakehykset ovat alkuperäiset, ulko-ovi on vuonna 2016 uusittu alumiiniovi. Ikkunat ovat yksi- ja kaksijakoisia, joista kaksijakoisissa pienempi ruutu on tuuletusikkuna. Pohjoisjulkisivulla on jälleenrakennuskaudelle tyypillinen kuusikulmainen ullakkoikkuna. Rakennuksen vesikate on saumattua peltiä ja betoniräystäät lyhyet. Sokkeli on uritetua betonia.

Pihoja ei ole rajattu aidoilla Keskuspuistosta. Pääsisäänkäyntien edustalla on alkuperäinen betonilaatoitus ja kaksi pientä nurmisaarekettä puu- ja pensasistutuksineen. Sorapäälysteinen paikotusalue on sijoitettu kadun puoleisen itäjulkisivun edustalle. Tontin puulajeja ovat metsävaahtera, kotipihlaja, lehmus, pylväspihlaja ja sembra. Pensaslajeja ovat mongolianvaahtera, jasmike, vuorimänty, juhannusruus, unkarinsyreeni ja kiilto-
tuhkapensas.

Rakennusten ulkoasun säilyneisyyteen on vaikuttanut huomattavasti vuonna 2010 toteutettu julkisivuremontti. Uusi ruiskurappaus ei tavoita alkuperäisen käsin tehdyn rappauksen elävää pintaa, sokkeli ja ikkunat ovat jääneet muutoksen myötä sisään julkisivupinnasta ja räystäät lyhentyneet. Myös värityys on kokenut huomattavan muutoksen alkuperäisestä ruskean sävyistä nykyiseen. Rakennusten yleisilmettä muuttaa myös eristerappauksen ja betoniräystäiden väliin asennettu sovittepelte. Lisäksi ikkunat, parvekkeet sekä tuuletusparvekkeiden ovet on uusittu. Parvekkeiden kaidelevy on uusittu jo vuonna 1996. Samalla kaidelevyjen väri on muutettu vaaleanvihreästä tummanruskeaksi ja asennettu ylimpien parvekkeiden päälle katokset. Piholla on säilynyt alkuperäiset matto- ja pyykkitelineet, betoniset sadevesikourut sekä betonilaattakiveys sisäänkäyntien edustalla. Muutoksia on tehty lähinnä autopaikoituksen järjestämiseksi.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalishistoriallisesti sekä kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka B: Säilytettävä ja korjattava eheyttäen. Jo toteutetut rakennuksen ominaisluonteeseen sopimattomat muutokset voidaan tulevaisuudessa korjauksissa poistaa ja palauttaa alkuperäisen rakentamistavan mukaisiksi.

Kiertokatu 6 (yllä) ja Kiertokatu 4 (alla).

6.1.2.5 As Oy Kiertokatu, Kiertokatu 13 ja 15

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä ja Martas

Valmistumisvuosi: 1953

Kokonaisuus koostuu kahdesta seitsemänkerroksisesta pistetalosta ja niiden välille sijoittuvasta yksikerroksisesta autotallirakennuksesta. Rakennukset kuuluvat samaan taloyhtiöön kuin Kiertokatu 4 ja 6, mutta poikkeavat toteutukseltaan ja sijainniltaan. Rakennusten pelkistetyt julkisivut ovat rapatut. Katujulkisivuja hallitsevat 1. kerroksen liiketilat. Näyttävät pääsisäänkäyntisyvennykset kulmapilareineen ja betoniportaineen on sijoitettu kauemmas katulinjasta Kiertokatu 13:ssa itäiselle, ja Kiertokatu 15:ssa läntiselle julkisivulle. Sisäänkäyntisyvennyksissä on alkuperäinen sirotepintainen laattaverhoilu ja alkuperäiset tummaksi petsatut lasilliset tammiovet. Rakennusten pihajulkisivuilla on on toinen vaatimattomampi sisäänkäynti ja sen yllä sisäänvedetyt tuuletusparvekkeet. Muille julkisivuille on sijoitettu peltikaiteiset ulokeparvekkeet. Vesikate on konesaumattua peltiä ja betoniräystäät lyhyet. Sokkeli on uritettua betonia. Ikkunat ovat yksi- ja kaksijakoisia, joista kaksijakoisissa pienempi ruutu on tuuletusikkuna.

Asuinrakennusten välille jäävän rapatun autotallirakennuksen kummallakin pitkällä sivulla on kymmenen peltiparivilla varustettua autotallia.

Rakennuksilla on yhteinen sorapäälysteinen sisäpiha, joka on erotettu viereisistä tonteista puu- ja pensasaidoin. Pihasisäänkäyntien edustalla on alkuperäinen betonilaatoitus, sekä pienet nurmisaarekkeet pensastutuksineen. Autopaikoitus on pääosin järjestetty pihan itäiseen takaosaan. Läntisessä takaosassa ja kohteen itä- ja länsisivuilla on nurmialueita puu- ja pensastutuksineen sekä pihakalusteineen, joista matto- ja pyykkitelineet ovat alkuperäisiä. Kulku pihaan on rakennuskokonaisuuden itä- ja länsisivuilta asfaltoituja pihateitä pitkin. Pihan puulajeja ovat mm. metsävaahtera, sembra, puistolehmus, ruotsinpihlaja, verivaahtera ja saarni, sekä pensaslajeja taikinamarja- ja pensasruusupensas ja kiiltotuhkapensasaita.

Rakennusten säilyneisyyteen on vaikuttanut huomattavasti mittava, vuonna 2010 toteutettu julkisivuremontti, jolloin julkisivuihin tuli pinnoitettu levyverhoilu ja lisäeristys. Lisäksi ikkunat, parvekeovet sekä tuuletusparvekkeiden ovet uusittiin. Uusi ruiskutettu rappaus ei tavoita rakennuksen alkuperäisen käsin tehdyn roiske-rappauksen elävää pintaa ja sokkeli sekä ikkunat ovat

jääneet sisään julkisivupinnasta ja räystäät lyhentyneet. Lisäksi rakennusten värit on kokenut huomattavan muutoksen alkuperäisestä nykyiseen tummankeltaiseen ja mintunvihreään. Parvekkeiden kaidelevyt on uusittu jo vuonna 1996 ja samalla levyjen väri muutettu vaaleanvihreästä tummanruskeaksi ja asennettu ylimpien parvekkeiden päälle katokset. Myös autotalliin tuli pinnoitettu levyverhoilu ja tummankeltainen maali vuonna 2010. Autotallin kate ja tallien ovet on uusittu jo aiemmin. Pihalla on säilynyt alkuperäiset matto- ja pyykkitelineet sekä alkuperäinen betonilaattakiveys sisäänkäyntien edustalla. Muutoksia on tehty lähinnä autopaikoituksen järjestämiseksi.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalishistoriallisesti sekä kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka B: Säilytettävä ja korjattava eheyttäen. Jo toteutetut rakennuksen ominaisluonteeseen sopimattomat muutokset voidaan tulevissa korjauksissa poistaa ja palauttaa alkuperäisen rakentamistavan mukaisiksi.

Kiertokatu 15 ja 13 katujulkisivua vuonna 2008, ennen vuoden 2010 mittavaa julkisivuremonttia. Kuva: Pentti Pere, Satakunnan Museo.

Kiertokatu 15(vas.), Kiertokatu 13 (oik.) katujulkisivua vuonna 2016.

Kiertokatu 13 ja 15 pihajulkisivua vuonna 2016. Rakennukset muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden niiden välillä olevan autotallin kanssa.

6.2 Vuodet 1954-1957

Rajaus 1954-1957 perustuu muutokseen rakennustyypeissä korkeista pistetaloista mataliin lamellitaloihin. Kuusikerroksista Kiinanmuurin rakennuskokonaisuutta lukuun ottamatta kaikki ajanjaksona valmistuneet 33 rakennusta ovat matalia, kolme- tai neljäkerroksisia hissittömiä lamellitaloja. Edelliseen jaksoon nähden myös suunnittelijakunta on monipuolistunut siinä kun

aikavälillä 1947-1953 suunnittelijoina oli vain kaksi arkkitehtitoimistoa. Rajaus päättyi vuoteen 1957, jonka jälkeen Arava-alueelle valmistuneiden rakennusten arkkitehtoninen toteutus alkoi jo selvästi enteillä vuosikymmenen vaihdetta, jolloin rakennusten vaaka-suuntainen ilme vahvistui mm. sisäänvedetyn parveke-mallin myötä.

6.2.1 As Oy Kiertokatu 19

Suunnittelija: arkkitehti Olaf Küttner

Valmistumisvuosi: 1954

Kolmikerroksinen ja kaksiportainen lamellitalo erottuu muista alueen rakennuksista julkisivujen yksityiskohdiltaan. Lisäksi rakennuksen ullakkokerrokseen on poikkeuksellisesti sijoitettu päätyasunnot. Rakennuksen kammattu rappaus vaihtuu katujulkisivun pääsisäänkäyntien ylle kohoavissa erkkereissä sileään rappaukseen, jota rytmittää ruudutus. Sokkeli on uritetua betonia. Sisäänvedetyt parvekkeet sijoittuvat sekä katujulkisivun keskelle, että kulmiin, joissa niitä kannattelevat valkoiset kulmapilarit. Parvekekaiteiden pyöreiden aukkojen lisäksi pyöreät muodot toistuvat kadun puolen sisäänkäyntien ylle sijoitetuissa ovaalin muotoisissa ikkunoissa. Pääsisäänkäyntien pielet on tilimuuratut. Pihajulkisivulle on sijoitettu autotallit ajoluiskineen sekä sisäänkäyntisyvennykset A- ja B-portaisiin ja niiden ylle kohoavat sisäänvedetyt tuuletusparvekkeet. Betonisten ajoluiskien kuviointi poikkeaa muista vastaavista alueella. Kaikki ulko-ovet ja pääosa ikkunoista ovat alkuperäisiä. Ikkunat ovat kaksijakoisia ja tuuletusikkunalisia. Vesikate on betonitiiltä ja puisessa avoräystäessä katonkannattajat näkyvillä.

Piha on sorapäälysteinen. Nurmialueet pensas- ja puuistutuksineen on sijoitettu rakennuksen ympärille. Puulajeja ovat sembra, vaahtera, lehmus ja jalava, pensaslajeja pihasyreeni, jasmike, kiiltotuhkapensas, ruusut ja karviaiset. Julkisivuilla kasvaa villiviini ja perennoja. Kulku pihaan on Käsimyllykadulta. Lisäksi eteläpäädyssä on säilynyt alkuperäinen jalankulkuun tarkoitettu liuskekivipäälysteinen pihatie.

Rakennus pihapiireineen on säilynyt hyvin alkuperäistä vastaavana. Betonitiilikate on uusittu vastaavalla 2010-luvulla. Lisäksi osa parvekkeista on lasitettu.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalishistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

6.2.2 As Oy Kiertokatu 17 ja As Oy Kiertokatu 11

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä ja Martas

Valmistumisvuosi: 1953-1954

Kolmikerroksiset ja kolmi- ja kaksiportaiset lamellitalot sijaitsevat Kiertokadulla kokonaisuuden Kiertokatu 13-15 seitsenkerroksisten pistetalojen molemmin puolin. Rakennukset oli tarkoitus toteuttaa kuusikerroksisina, jolloin kerrosluku olisi laskenut katukuvassa asteittain. Ne valmistuivat kuitenkin kolmikerroksisina vuonna 1954. Roiskerapattujen rakennusten katujulkisivuja hallitsevat vinottaiset, pystyt erkkerinauhat. Sokkeli on Kiertokatu 11:ssä uritettua betonia ja Kiertokatu 17:ssä sirotepintaista uritettua betonia. Rakennuksissa on lyhyet puiset avoräystäät. Kiertokatu 17:ssä on alkuperäinen sementtitiilikate. Kiertokatu 11 on asennettu profiilipeltikate vuonna 2012. Rakennusten ikkunat ovat yksi- ja kaksijakoisia, joista kaksijakoisissa pienempi ruutu on tuuletusikkuna. Kummankin rakennuksen itä-

pätyyn on sijoitettu kuusikulmainen ullakon ikkuna. Liuskekiviportain varustetut sisäänkäynnit on sijoitettu pihajulkisivuille. Sisäänkäyntien yläpuolella on ulokemalliset pyöröteräskateiset tuuletusparvekkeet. Kiertokatu 17:ssä tuuletusparvekkeet on varustettu poimupeltisillä kaidelevyillä. Pihan puolella sijaitsevat myös ajoluiskat autotalleihin. Asuinhuoneistojen ulokparvekkeet ovat molemmissa rakennuksissa poimupeltikaiteiset ja sijoitettu rakennusten päätyihin. Huoneistoparvekkeissa on pyöröteräskateiset kukkalaatikoiden paikat.

Rakennusten pihat ovat sorapäälysteiset. Nurmialueet sekä pensas- ja puuistutukset sijoittuvat pääosin rakennusten päätyihin ja katujulkisivuille. Kiertokatu 11:n pihan puulajeja ovat koivu ja metsävaahtera, pensaslajeja kurturuusu, aronia, kiiltotuhkapensas ja alueella nykyisin harvinainen japaninhappomarjapensas. Kiertokatu 17 pihalla kasvaa koivu ja sembroja sekä mm. norjanangervo- ja pensashanhikkipensaita ja perennoja.

Rakennusten alkuperäinen asu on pääpiirteissään säilynyt. Kiertokatu 11 julkisivuille on lisätty alkuperäisestä väriykestä poikkeava keltainen kalkkimaali. Ikkunat ja sisäänkäyntien ulko-ovet on molemmissa rakennuksissa uusittu, Kiertokatu 11:ssä alkuperäisiä jalopuuovia mukaillen. Kiertokatu 11 sisäänkäyntien edustalla on säilynyt alkuperäinen betonilaattakiveys ja nurmialueella alkuperäiset matto- ja pyykkilinet. Molempien rakennusten pihajärjestely on säilynyt alkuperäistä vastaavana, muutoksia on tehty lähinnä autopaikoituksen järjestämiseksi.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalhistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

Kiertokatu 11 (vas.), Kiertokatu 17 (oik) katujulkisivua vuonna 2016.

6.2.3 As Oy Rautatienpuistokatu 6-12

Sunnittelija: Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä ja Martas

Valmistumisvuosi: 1954-1955

Neljän vierekkäisen lamellitalon muodostama kokonaisuus sijaitsee Rautatienpuistokadun varrella. Rakennukset ovat arkkitehtoniselta toteutukseltaan toisiaan vastaavat, lukuun ottamatta pieniä eroavaisuuksia pohjaratkaisuissa. Myös julkisivuissa on pieniä, tosin harkittuja eroja rakennusten kesken. Roiskerapatut rakennukset ovat kolmikerroksisia ja kaksiportaisia, lukuun ottamatta Rautatienpuistokatu 6:tta, jossa on kolme porrasta. Rakennusten katujulkisivuja hallitsee vaalealla julkisivutiilillä kehystetyt sisäänkäynnit liuskekiviportaineen. Rautatienpuistokatu 6:n ja 10:n katujulkisivuilla on lisäksi vinottaiset, pystyt erkkerinauhat. Rakennusten päädyissä ja pihajulkisivuilla on Rautatienpuistokatu 6:n pohjoispäätä lukuun ottamatta poimupeltikaiteiset ulokeparvekkeet, joissa pyöröteräksiset kukkalaatikoiden paikat. Ikkunat ovat yksi ja kaksijakoisia, joista kaksijakoisissa pienempi ruutu on tuuletusikkuna. Sokkelit ovat sirotepintaista uritettua betonia, vesikate konesaumattua peltiä ja räystäät puiset.

Rakennuksilla on yhteinen sorapäällysteinen piha, jonka takaosaan on sijoitettu nurmialue puu- ja pensasistutuksineen ja pihakalusteineen. Puulajeja ovat mm. mänty, kotipihlaja,

hopeakuusi ja vaahtera, pensaslajeja mm. orapihlaja-aita. Pihalle laadittiin uusi istutussuunnitelma vuonna 2012 ja vuonna 2015 piha kunnostettiin jälleen, jolloin nurmialueen rajaan lisättiin betonikiveyspintoja ja niille pihakalusteita ja istutusaarekkeita. Kasvillisuutta lisättiin myös katujulkisivulle. Istutukset poikkeavat alkuperäisestä ja niillä on pyritty myös merkitsemään tonttien rajoja. Pihajärjestely on säilynyt silti avoimena ja lähes alkuperäistä vastaavana. Pihakalusteista matto- ja pyykkitelinet ovat alkuperäisiä.

Myös rakennukset ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan lukuun ottamatta uusittuja ikkunoita ja vesikatetta. Rautatienpuistokatu 6:een ja 10:een on lisätty vuosina 1965 ja 1966 autotalli kellarikerrokseen ja ajoluiska pihajulkisivulle.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalishistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

Rautatienpuistokatu 6-12 katujulkisivua (yllä).
Erkkeri Rautatienpuistokatu 6:n katujulkisivulla (alla).

Kiinanmuurin katujulkisivua (yllä) ja pihajulkisivua (alla).

6.2.4 Kiinanmuuri, As. Oy Satakunnankatu 18, As. Oy Satakunnankatu 20, As. Oy Satakunnankatu 22

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä & Martas

Valmistumisvuosi: 1954-1958

Kiinanmuurina tunnettu, kolmen rakennuksen L-muotoinen kokonaisuus rajaa Arava-alueita etelässä. Rautatienpuistokadun puoleinen osa on kolmikerroksinen ja Satakunnankadun puoleinen osa kuusikerroksinen. Rakennus on valmistunut kolmessa osassa. Roiskerapattuja julkisivuja rytmittää kevyt ruudutus. Rakennuksessa on lyhyet betoniräystäät ja betonitiilikate. Puualumiini-ikkunat ovat yksi- ja kaksijakoiset, joista pienempi ruutu on tuuletusikkuna. Ikkunasmyygit ovat valkoiset. Asuntokohtaiset parvekkeet ovat sisäänvedetyt ja sijaitsevat katujulkisivulla. Kaidemateriaalina on käytetty pyöröterästä ja poimupeltiä, yksityiskohtana on pyöröteräksiset kukkalaatikon paikat. Pyöröteräskäiteiset tuuletusparvekkeet on sijoitettu pihajulkisivulle, samoin ajoluiskat kellarikerroksen autotalleihin. Rappukäytäviin on sisäänkäynnit talon molemmin puolin. Katujulkisivun pääsisäänkäynnit on kehystetty vaalealla tiililaatalla. Ulko-ovet ja pitkät ovenkahvat ovat lakattua jalopuuta. Porrasaskelmat ovat luonnonkiveä. Pihajulkisivun sisäänkäyntisyvennykset ovat vaatimattomammat. Sokkelit ovat sirotepintaista, uritettua pesubetonia. Satakunnankatu 18 katasossa on liiketilat, jotka inventointikesänä

2016 olivat ilman vuokralaista.

Kiinanmuurin piha on pääosin sorapintainen ja rajattu aidoin. Sen takaosaan sijoittuu kuitenkin nurmialue, joka yhtyy korttelin sisälle sijaitsevaan Toivepuistoon. Takaosaan sijoittuvat myös pihakalusteet, joista matto- ja pyykkitelinet ovat säilyneet alkuperäisinä. Aidatulla pihalla kasvaa mm. marjakuusia, aronia-pensaita sekä syreenejä.

Kiinanmuuri on säilynyt hyvin. Alkuperäisiä rakennusosia ovat mm. sekä katu- että pihajulkisivun sisäänkäyntien ulko-ovet ja rakennuksen ruskeansävyinen rappaus. Ikkunat ja betonitiilikate on uusittu.

Kaupunkikuvallisesti, rakennushistoriallisesti, sosiaalishistoriallisesti sekä säilyneisyyden kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajan kohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

6.2.5 As Oy Kiertokatu 7, Kiertokatu 9, 7 ja 5

Suunnittelija: Arkkitehti Charles Hagan
(T:mi Arkkitehti s.a.f.a. Olaf Küttner)
Valmistumisvuosi: 1954-1955

Taloyhtiössä on kolme vierekkäistä kolmi-kerroksista ja kaksiportaista lamellitaloa. Kamparapatut ja kalkkimaalatut rakennukset ovat arkkitehtoniselta toteutukseltaan toisiaan vastaavat, lukuun ottamatta pieniä eroja pohjaratkaisuissa. Katujulkisivuja hallitsevat poimupeltikaiteiset ulokeparvekkeet, joiden sivulla on pyöröteräksiset kukkalaatikoiden paikat. Ikkunat ovat yksi- ja kaksijakoisia, joista kaksijakoissa pienempi ruutu on tuuletusikkuna. Pihajulkisivuille on sijoitettu sisäänkäynnit sekä niiden ylle sisäänvedetyt pyöröteräskaitaiset tuuletusparvekkeet. Sisäänkäyntien edustalla on säilynyt alkuperäinen betonilaattakiveys. Kiertokatu 9:n ja 5:n pihajulkisivulla on lisäksi ajoluiskat kellarikerroksen autotalleihin ja Kiertokatu 7:n eteläpäädyssä puhtaaksi muurattu keskuslämmityspiippu. Rakennuksissa on tiilikate ja puinen avoräystä, jossa katonkannattajat näkyvillä. Sokkeli on uritettua betonia.

Rakennuksilla on yhteinen sorapäälysteinen piha, jonka takaosassa on laaja nurmi-alue puu- ja pensasistutuksineen ja pihakalusteineen. Pihalla on säilynyt alkuperäinen mattoteline. Pihajulkisivujen edustalla on

lisäksi pensas- ja puuistutuksia. Pihan puulajeja ovat mm. koivu, mänty, lehtikuusi ja sembra, pensaslajeja mm. pihasyreeni, norjanangervo ja orapihlaja. Lisäksi Kiertokatu 9:n ja 7:n pihajulkisivuilla kasvaa villiviini. Autopaikoitus on järjestetty sora-alueen reunoille.

Rakennusten alkuperäinen asu on pääpiirteissään säilynyt huolimatta 1990- ja 2000-luvulla toteutetuista muutoksista. Ikkunat sekä ulko-ovet, tuuletus- ja huoneistoparvekkeiden ovet on uusittu. Talojen 2000-luvulla uusitun keltaisen kalkkimaalin sävy poikkeaa jonkin verran alkuperäisestä. Pihajärjestely on säilynyt alkuperäistä vastaavana.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalihistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapidäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

Kiertokatu 9, 7 ja 5 katujulkisivua. Kuva: Pentti Pere 2008, Satakunnan Museo.

Kiertokatu 9, 7 ja 5 pihajulkisivua. Kuva: Liisa Nummelin 2008, Satakunnan Museo.

6.2.6 As Oy Porin Kiertokatu 3

Suunnittelija: rakennusmestari Kauko Blomqvist

Valmistumisvuosi: 1956

Kolmikerroksinen kamparapattu pistetalo on yleisilmeeltään pelkistetty. Rakennuksessa on kuitenkin mielenkiintoisia, ajalle leimallisia yksityiskohtia, kuten osittain sisäänvedetyt parvekkeet ja parvekesyvennyksen vino sivuseinä. Parvekkeen kohdalta julkisivua koristaa pystysuora klinkkerilaatoitus. Kaksijaolliset puu- ja alumiini-ikkunat, joista pienempi ruutu toimii tuuletusikkunana, on sijoitettu symmetrisesti. Ullakoiden päätyikkunat ovat jälleenrakennuskaudelle tyypilliseen tapaan kulmikkaat. Katujulkisivulle sijoitettu pääsisäänkäyntisyvennyks on verhoiltu ruskealla klinkkerilaatalla. Sokkeli on sirotepintaista pesubetonia sekä itäpuolella liuskekiveä jäljittelevään tapaan maalattu. Vesikate on punaista betonikattotiiltä. Pihajulkisivulle sijoitettu keskuslämmityspiippu on puhtaaksimuurattu.

Sorapäälysteisen pihan takaosaan sijoittuu nurmialue puu- ja pensasistutuksineen ja pihakalusteineen. Pihalla on säilynyt mm. alkupe räisen mattoteline. Tontin puulajeja ovat mm. mänty, lehtikuusi sekä koivu, ja pensaslajeja kurtturuusut, norjanangervot ja orapihlaja.

Kiertokatu 3 on ainoa Kiertokadun varren kolmikerroksinen talo, jossa on ollut liikehuoneisto katutasossa. Siinä toimi pitkään OL Kansan kauppa. Rakennuksen säilyneisyyttä vähentää erityisesti liiketilan muutos asuinhuoneistoksi vuonna 2000, jonka yhteydessä mm. liiketilan sisäänkäyntien kohdalle katujulkisivulle tuli ulokeparvekkeet. Lisäksi pihajulkisivun sisäänkäynnin yhteyteen on sijoitettu jälleenrakennuskauden tyyliin sopimaton katos.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalihistoriallisesti sekä kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka B: Säilytettävä ja korjattava eheyttäen. Jo toteutetut rakennuksen ominaisluonteeseen sopimattomat muutokset voidaan tulevaisuudessa poistaa ja palauttaa alkuperäisen rakentamistavan mukaisiksi.

6.2.7 As Oy Koivistonkulma, Presidentinpuistokatu 15-17 ja 19

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Charles Hagan
Valmistumisvuosi: 1957

As Oy Koivistonkulmaan kuuluu kaksi kolmikerroksista ja kolmi- sekä neliportaista lamellitaloa. Rakennukset ovat arkkitehtoniselta toteutukseltaan toisiaan vastaavat, lukuun ottamatta pieniä eroavaisuuksia pohjaratkaisuissa. Kamparapattuja katujulkisivuja hallitsevat pienet poimupeltikaiteiset parvekkeet. Ikkunat ovat yksi- ja kaksijakoisia, joista kaksijakoisissa pienempi ruutu on tuuletusikkuna. Pihajulkisivulle on sijoitettu räystäskorkeuteen asti ulottuvat sisäänkäyntisyvennykset, joiden pielissä on tiilimuuraus. Sokkeli on uritettua betonia. Neliportaisessa Presidentinpuistokatu 15-17:ssä on pihajulkisivulla ajoluisikat kellarikerroksen autotalleihin ja keskuslämmityspiippu rakennuksen länsipäädyssä. Lisäksi rakennuksen itäpääty on porrastettu ja porrastetun osan ikkunoissa on tiilikehys. Piipun kammattu rappaus vaihtuu puhtaaksi muurattuun tiileen räystäään yläpuolella. Rakennuksissa on uusittu tiilikate ja puinen avoräystä, jossa katonkannattajat ovat näkyvillä. Käyttöullakkoa ei ole.

Rakennusten yhteinen piha on sorapäällysteinen. Pihan takaosaan on sijoitettu laaja nurmi-alue puu- ja pensasistutuksineen. Pihakalusteista matontamppaus- ja pyykinkuivausteline ovat alkuperäisiä. Pihajulkisivun edustalla on pensas-

istutuksia. Puulajeja ovat mm. metsävaahtera ja serbiankuusi, sekä pensaslajeja mm. orapihlaja, pihasyreeni, norjanangervo ja pensashanikki. Autopaikoitus on järjestetty sora-alueen reunoille.

Rakennusten alkuperäinen asu on pääpiirteissään säilynyt. Pääsisäänkäyntien alkuperäiset tammiovet on vaihdettu alumiinioviin ja ikkunoihin asennettu sääsuoja. Myös sisäänkäyntien edustan betonilaatoitus on uusittu alkuperäistä mallia mukailien. Rakennusten vaaleankeltainen kalkkimaali poikkeaa jossain määrin alkuperäisestä. Pihajärjestely on alkuperäistä vastaava, muutoksia on tehty lähinnä autopaikoituksen järjestämiseksi viimeksi vuonna 2012, jolloin kasvillisuutta on karsittu ja sora-alueita kasvatettu.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalihistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

Presidentinpuistokatu 15-17 (yllä).

Presidentinpuistokatu 19 kuvattuna pihan puolelta (alla).

Presidentinpuistokatu 27 (yllä), Presidentinpuistokatu 29 (alla).

6.2.8 As. Oy Porin Maansaajat, Presidentinpuistokatu 27 & 29

Suunnittelija: arkkitehti Teuvo Peltola

Valmistumisvuosi: 1954.

Nelikerroksisten ja kaksiportaisten rakennusten julkisivut ovat roiskerapatut. Presidentinpuistokatu 27:n pohjoispäädyssä on puhtaaksi muurattu keskuslämmityspiippu. Huoneistokohtaiset ulokeparvekkeet ovat läntisillä julkisivuilla. Kaidelevymateriaalina on käytetty poimupeltiä. Pyöröteräskaitaiset tuuletusparvekkeet ovat itäisillä julkisivuilla sisäänkäyntien yläpuolella. Sisäänkäynnit ovat vähäeleiset: ulko-ovea kehystää vaaleankellertävä klinkkerilaatta. Parilliset ulko-ovet ovat alkuperäiset ja jalopuuta. Ikkunat ovat symmetrisesti asetellut yksi- ja kaksijakoiset, joista kaksijakoisissa ikkunoissa pienempi ruutu toimii tuuletusikkuna. Ikkunasmyygit ja päätyikkunoiden maalatut kehykset ovat valkoiset. Ullakkotasalla olevat kulmikkaat ikkunat ovat tyypilliset jälleenrakennuskaudelle. Vesikate on tiiltä ja betoniräystäät lyhyet. Sokkeli on uritettua betonia.

Rakennuksilla on yhteinen piha, joka rajautuu etelässä Presidentinpuistokatuun, pohjoisessa Keskuspuistoon. Piha on osittain asfaltoitu, nurmialue päättyy lähelle puistoa. Pihoilla on säilynyt alkuperäiset pyörä- ja mattotelineet. Tyypillisiä pihan puu- ja pensaslajeja ovat kiiltothkapsaat, metsävaahterat ja pihlajat.

Rakennukset ovat säilyneet hyvin. Julkisivuremontti on tehty 1990-luvun lopulla, jolloin on lisätty mm. alkuperäisestä väryksestä jonkin verran poikkeava keltainen kalkkimaali. Ikkunat sekä tuuletus- ja huoneistoparvekkeiden ovet on uusittu. Lisäksi ylimpien tuuletusparvekkeiden ylle on lisätty katokset, jotka estävät lumen ja veden satamista parvekkeelle.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalihistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

6.2.9 As Oy Porin Koivistontie 3-4

Osoite: Uusikoivistontie 34 ja 36
Suunnittelija: arkkitehti Charles Hagan
(T:mi Arkkitehti s.a.f.a. Olaf Küttner)
Valmistumisvuosi: 1954-1955

Kokonaisuuteen kuuluu kaksi vierekkäistä kolmikerroksista ja kolmiportaista lamellitaloa. Rakennukset ovat arkkitehtoniselta toteutukseltaan toisiaan vastaavat, lukuun ottamatta pieniä eroavaisuuksia pohjaratkaisuissa. Tiilikatteisissa rakennuksissa on puinen avoräystä, jossa katonkannattajat näkyvillä. Sokkeli on uritettua betonia. Ikkunat ovat yksi- ja kaksijakoisia, joista kaksijakoisessa pienempi ruutu on tuuletusikkuna. Uusikoivistontie 36:n eteläpäädyssä on puhtaaksi muurattu keskuslämmityspiippu. Katujulkisivuilla on pääsisäänkäynnit, joiden yllä ikkunat porrashuoneeseen ja katoilla porrashuoneeseen antava kattoikkuna. Sekä sisäänkäyntejä, että porrashuoneen ikkunoita kehystää tiilimuuraus. Pihajulkisivuja hallitsevat pienet poimupeltikattaiset parvekkeet sekä ajoluiskat kellarikerroksen autotalleihin.

Rakennuksilla on yhteinen sorapäällysteinen piha, jonka takaosassa on nurmialue puu- ja pensasistutuksineen. Pihakalusteista matto- ja pyykkilinet ovat alkuperäisiä. Pihan puulajeja ovat mm. metsävaahtera, lehmus, kotipihlaja ja sembra, sekä pensaslajeja mm. pihasyreeni ja orapihlaja. Katujulkisivuilla kasvaa villiviini.

Autopaikoitus on järjestetty sora-alueen reunoille. Rakennusten alkuperäinen ulkoasu on pääosin säilynyt. Julkisivujen säilyneisyyttä vähentää ikkunamuutos, uusitut ulko-ovet porrashuoneisiin ja kellariin. Pihajärjestely on säilynyt alkuperäisenä.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalihistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

*Uusikoivistontie 34 ja 36 katujulkisivua (yllä)
Uusikoivistontie 36 pihajulkisivua (alla).*

Presidentinpuistokatu 25 (yllä), Presidentinpuistokatu 23 (alla).

6.2.10 As. Oy Presidentinpuistokatu 23 ja 25

Suunnittelija: Puolustusvoimien rakennusosasto
Valmistumisvuosi: 1954.

Nelikerroksiset pistetalot on rakennettu Satakunnan lennoston henkilökunnan asunnoiksi. Betonikattotileillä katetutuissa rakennuksissa on lyhyet avoräystäät. Julkisivut ovat roiskerapattu ja väriykseltään ruskeanharmaat. Julkisivua rytmittävät ikkunoiden korkuiset vaakaviivat. Presidentinpuistokatu 25:n pohjoispäädystä on roiskerapattu keskuslämmityspiippu. Symmetrisesti sijoitetut ikkunat ovat kaksijakoiset, joista pienempi ruutu on tuuletusikkuna. Länsi- ja itä-sivuilla sijoitettujen ulokeparvekkeiden kaidelevymateriaalina on käytetty poimupeltiä. Sokkeli on uritettua pesubetonia. Läntiselle julkisivulle sijoitettu sisäänkäynti on yksinkertainen ja rappukäytävän paikkaa osoittavat jaottomat ikkunat lepotasanteiden kohdalla. Ulko-ovi on uusittu metalliovi. Oven edessä on harmaagraniittinen porras-askelma.

Piha-alue koostuu nurmikentästä sekä asfaltoidusta osasta, joka toimii myös asukkaiden parkkialueena. Etelässä tonttia rajaa vilkas Presidentinpuistokatu, pohjoisessa vihreä Keskuspuisto. Pihoja erottaa lauta-aita, mutta taloyhtiöllä on yhteinen jätekatos, joka on sijoitettu tonttien väliin. Tonteilla on säilynyt alkuperäiset matto- ja pyykkilinielit. Presidentinpuistokatu 23:n ulko-oven edessä on runsaasti perennoja kuten syysleimuja ja vuorenkilpiä. Pihan puulajeja ovat

mm. kotipihlaja, sembra sekä metsävaahtera, ja pensaslajeja mm. norjanangervo, sekä tontteja rajaavat kiiltotuhka- ja orapihlajapensasaidat.

Rakennukset ovat säilyneet hyvin. Ikkunat ja ulko-ovet on uusittu.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalihistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

6.2.11 As. Oy Presidentinpuistokatu 26-30, As. Oy Presidentinpuistokatu 32

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Suhonen ja Hyvärinen 1955

Valmistumisvuosi: 1957

Neljä kolmikerroksista ja kaksiportaista lamelitaloa sijoittuu Presidentinpuistokadun ulkokaarelle. Presidentinpuistokatu 32 on ark. Esko Suhosen yksin suunnittelema ja eroaa hieman julkisivuiltaan kolmesta muusta ulkokaaren rakennuksesta muun muassa katujulkisivun vihreiden yksityiskohtien ja rappauspinnan osalta. Julkisivussa vaihtelee sileä- ja roiskerappaus. Pääpiirteiltään rakennus kuitenkin noudattelee Presidentinpuistokadun kokonaisuuden arkkitehtuurisia ratkaisuja. Presidentinpuistokatu 26-30:n katujulkisivut ovat sileäksi rapatut. Ruskeat puualumiini-ikkunat ovat kaksijakoiset, pienempi ruutu toimii tuuletusikkunana. Ikkunasmyygit ovat beigeit. Sisäänkäyntisyvennykset on kehystetty klinkkerilaatoilla, joiden sävy vaihtuu Presidentinpuistokatu 26-30:ssä välörimäisesti vaaleasta tummaan. Presidentinpuistokatu 32 :nsisäänkäynti on vähäeleisempi. Sisäänkäyntien yläpuolella kulkevat rappukäytävän ikkunat, jotka tuovat sisälle luonnonvaloa. Ulko-oville johtavat matalat liuskekiviportaat. Sokkeli on uritettua, sirotepintaista pesubetonia. Autotallit ja sisäänvedetyt pervekkeet sijoituvat pihajulkisivulle. Parvekkeiden kaidelevymateriaalina on käytetty asbestisementtilevyä. Autotallit sijaitsevat maanpäällisessä kellarikerroksessa.

Sorapintainen piha-alue nurmikenttineen on taloyhtiön yhteinen ja rajautuu etelästä Presidentinpuistoon. Nurmi- ja pensasistutuksineen ja pihakalusteineen sijoittuu pihan takaosaan. Pihakalusteista pyykinkuivausteline on alkuperäinen. Tonteilla kasvaa muun muassa sembroja, koivuja ja lehmuksia.

Rakennusten säilyneisyyttä vähentää päätyihin ja pihajulkisivuille 1980-luvulla tehty lisäeristys ja pellitys, joka peittää alkuperäisen rappauspinnan. Myös ikkunat on uusittu.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalihistoriallisesti sekä kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka B: Säilytettävä ja korjattava eheyttäen. Jo toteutetut rakennuksen ominaisluonteen sopimattomat muutokset voidaan tulevaisuudessa korjauksissa poistaa ja palauttaa alkuperäisen rakentamistavan mukaisiksi.

6.2.12 As. Oy Riihi-Keto, Presidentinpuistonkatu 20-24

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Suhonen ja Hyvärinen

Valmistumisvuosi: 1954.

Kolme kolmikerroksista ja kaksiportaista lamellitaloa sijoittuu Presidentinpuistokadun ulkokaarelle. Rakennusten katujulkisivut ovat sileäksi rapatut ja väritykseltään beige. Pihajulkisivut ovat osittain sileäksi rapatut, ikkunoiden ympärillä pinta vaihtuu roiskerappaukseksi ja väri on ruskea. Puualumiini-ikkunat ovat kaksijakoiset, joista pienempi ruutu on tuuletusikkuna. Ikkunasmyygit ovat valkoiset. Vesikate on punaista betonikattotiiltä ja puiset avoräystäät lyhyet. Sokkeli on sirotepintaista, uritettua pesubetonia. Katujulkisivuille sijoituvat sisäänkäyntisyvennykset on kehystetty vaaleanruskeilla keraamisilla laatoilla ja sisäänkäynneille johtavat matalat liuskekiviportaat. Porrashuoneiden jaottomat ikkunat on sijoitettu ulko-ovien yläpuolelle. Autotallit ja sisäänvedetyt parvekkeet sijaitsevat pihajulkisivulla. Parvekkeiden kaidelevymateriaalina on asbestisementtilevy. Autotallit sijaitsevat maanpäällisessä kellarikerroksessa.

Sorapintainen piha-alue nurmikenttineen on taloyhtiön yhteinen ja on rajattu aidoin Presidentinpuistosta. Nurmi- ja pensasistutuksineen ja pihakalusteineen sijoittuu pihan takaosaan. Pihassa kasvaa muun muassa mäntyjä, koivuja ja kiiltotuhkapensaita.

Rakennus on säilynyt hyvin. Päättyihin 1980-luvulla asennetut profiilipellitykset vähentävät kuitenkin säilyneisyyttä. Myös ikkunat ja ulko-ovet on uusittu. Julkisivuissa on jäljellä autenttisia osia, kuten vanhoja pallovalaisimia.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalihistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

6.2.13 As. Oy Koivistontori

Presidentinpuistokatu 18 / Tavaratie 1

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Charles Hagan
Valmistumisvuosi: 1955

Suuri vinkkelinmuotoinen, kolmikerroksinen asuinrakennus, jonka ensimmäistä kerrosta hallitsee talon ulkokulmaukseen sijoittuva ja siitä ulkoneva, Presidentinpuistokadun katukuvassa hyvin näkyvä liikehuoneisto terasseineen. Talon kaupunkikuvallista asemaa korostaa sen edustalla aiemmin olleen aukion (Sirkustori) paikalle hiljattain valmistunut laaja liikenneympyrä. Jälleenrakennuskauden arkkitehtuurille ominaisia piirteitä ovat mm. lyhyet avoräystäät näkyvine katonkannattajineen, ullakon tuuletuskanaviksi asennetut salaojaputket sekä tiilen käyttö talon korkuisissa porrassyvennyksissä ja myymäläosassa. Talossa on uusittu betonitiilikatto. Sen kaksi osaa yhdistää alkuperäinen seinämä, jonka taakse pihan puolella on sijoitettu huoneistojen parvekkeita. Vaaleanharmaat julkisivut on kamparapatut. Vihreät, 1990-luvun lopulla vaihdetut puualumiini-ikkunat ovat yksi- ja kaksijakoiset, joista pienempi ruutu toimii tuuletussikkunana. Sokkeli on uritettua betonia. Uusitut ulko-ovet ovat metallia ja oven ympärillä on alkuperäinen pystypanelointi. Oven yläpuolella on porrassyvennyksen jakava pieni katos.

Ulokeparvekkeet ovat pihajulkisivulla. Kaidelevymateriaalina on poimupelti. Autotallit on si-

joitettu kellarikerrokseen, jonne johtavat betoniset ajoliuskat pihan puolella. Liikehuoneistossa oli pitkään sekataavaramyymälä. 1980-luvun lopulta tiloissa on toiminut pizzeria.

Piha rajautuu etelässä Presidentinpuistoon. Sorapäälysteisen pihan takaosaan sijoittuu nurmialue pensas- ja puuistutuksineen ja pihakalusteineen. Nurmialueella on mm. leikkimökki, hiekkalaatikko, istuskeluryhmä sekä alkuperäinen lastenkeinu. Tontilla kasvaa muun muassa lehmuksia, kiiltotuhkapensaita, ja pensashakkeja. Osalla Tavaratien puoleista jalkakäytävää on alkuperäinen betonilaatoitus. Kohteesta ei ole alkuperäisiä rakennuspiirustuksia vuodelta 1955.

Rakennus on säilynyt hyvin. Ikkunat on kuitenkin uusittu. Tavaratien puolella on säilynyt alkuperäistä betonilaattaa.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalishistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

Uusikoivistontie 77 (yllä), Uusikoivistontie 79 (alla).

6.2.14 As. Oy Uusikoivistontie 3, Uusikoivistontie 77 ja 79

Suunnittelija: arkkitehti Teuvo Peltola

Valmistumisvuosi: 1955 ja 1956

Kolmikerroksiset lamellitalot ovat julkisivuiltaan roiskerapatut ja ruskeanharmaat. Sokkeli on uritettua, sirotepintaista pesubetonia. Ikkunat ovat yksi- ja kaksijakoiset, joissa kaksijakoisissa pienempi ruutu on tuuletusikkuna. Parvekkeet ovat Uusikoivistontie 77:ssä osittain ja Uusikoiviston 79:ssä kokonaan sisäänvedetyt. Kaidelevymateriaalina on käytetty poimupeltiä. Uusikoivistontie 77:n päädyssä kohoaa puhtaaksi muurattu keskuslämmityspiippu. Vähäeleiset, sisäänvedetyt sisäänkäynnit sijaitsevat pihajulkisivulla. Sisäänkäynnit on kehystetty klinkkerilaatoituksella. Pyöröteräskaitaiset tuuletusparvekkeet sijaitsevat ulko-ovien yllä ja osoittavat samalla rappukäytävän paikan julkisivussa. Vesikate on punaista betonitiilikatetta ja avoräystäät lyhyet. Uusikoivistontie 79:n katukerroksessa on liiketiloja, joissa toimii mm. matkatoimisto ja kampaamo.

Rakennuksilla on selkeästi omat pihansa, joiden kesken on kuitenkin välitön kulkumahdollisuus. Asfaltoitujen pihojen takaosaan sijoituu nurmialue puu- ja pensasistutuksineen ja pihakalusteineen. Piholla on säilynyt alkupe räiset pyykki- ja mattotelineet sekä penkkejä.

Pihojen puulajeja ovat mm. koivu, lehmus, jalava, hopeakuusi, kotipihlaja ja metsävaahtera sekä pensaslajeja erilaiset ruusut ja pensashahkki.

Rakennukset ovat säilyneet hyvin. Ikkunat, ulko-ovet ja vesikate on kuitenkin uusittu ja pihat asfaltoitu.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalihistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

6.2.15 As Oy Porin Presidentinpuistokatu, Presidentinpuistokatu 11

Suunnittelija: arkkitehti Arthur Elg (SOK:n rakennusosasto)

Valmistumisvuosi: 1956

Muutamat yritykset ja laitokset ovat rakentaneet Riihikedon Arava-alueelle asuntoja työntekijöilleen. Presidentinpuistokatu 11 on SOK:n rakennuttama osin kolme- ja osin neljäkerroksinen, kaksiportainen lamellitalo, joka poikkeaa julkisivusommittelultaan, kerrosjaoltaan ja parvekeratkaisuiltaan alueen kaikista muista taloista. Sen kummassakin päätyosassa on maanpäällinen kellarikerros mataline ikkunoineen ja kadun puolelle sijoitettuine sisäänkäynteineen. Julkisivut ovat roiskerapatut ja väriltään ruskeanharmaat. Rappauspintoja jäsentävät vaakaviivat. Maanpäällinen kellarikerros on puhtaaksi muurattua tiiltä. Keskiosassa kellarikerros on pääosin maan pinnan alapuolella ja ensimmäinen asuinkerros päätyosia alempana. Keskiosaa leimaa myös symmetrisesti sijoitetut ikkunanauhat parvekkeineen. Pihajulkisivun sisäänvedetyssä keskiosassa on neljä asuinkerrosta ja sitä reunustavat voimakkaasti sisäänvedetyt tuuletusparvekesyvennykset ja niihin liitetyt sisäänkäynnit korkeiden portaiden päässä. Muita jälleenrakennuskaudelle ominaisia piirteitä ovat avoräystäät, sisäänkäyntien tummanruskea klinkkerilaatoitus, puhtaaksi muurattu keskuslämmityspiippu pihajulkisivun keskellä ja sokkelin betonilaatat. Ikkunat ovat kaksijakoisia

ja tuuletusikkunallisia. Talon keskiosassa ikkunoiden väleissä on pystypanelointi. Osittain sisäänvedettyjen parvekkeiden kaidelevyt ovat asbestisementtiä. Ilmeeltään etenkin päädyin parvekkeet ovat alueen muita taloja modernimmat. Autotallit sijaitsevat kellarissa.

Tontti rajautuu etelässä Presidentinpuistokatuun, pohjoisessa pihaa rajaa lauta-aita. Osa pihasta on asfaltoitu, oleskelupiha tontin pohjoisosassa on nurmikko. Pihalla on alkuperäinen lasten kiipeilyteline sekä alkuperäiset matto- ja pyykkitelineet. Pihaan on istutettu hedelmäpuita. Muita pihan puulajeja ovat lehmus ja pensaslajeja syreeni ja kurtturuusu.

Rakennus on säilynyt hyvin. Ikkunat, ulko-ovet sekä parvekeovet on kuitenkin uusittu ja piha asfaltoitu.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalishistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

6.3 Vuodet 1958-1962

Aikavälillä 1957-1962 valmistuneita rakennuksia on kaikkiaan 15. Niistä viisi esitellään yksittäin ja kolme 2-3 talon kokonaisuuksina. Ominaista jakson rakennuksille on mm. julkisivujen horisontaalinen ilme ja aiempien vuosien ulokeparvekkeiden korvautuminen sisäänvedetyillä parvekkeilla. Yksityiskohdissa käytettiin edelleen luonnonmateriaaleja, kuten tiiltä, luonnonkiveä ja keraamisia laattoja.

Tässä inventoinnissa mukana olleet talot ovat kaikki valmistuneet 1950-luvulla. Inventointiraportissa on kuitenkin huomioitu myös aluetta reunustava, vuosina 1960-62 rakennettu valtavan suuri vuokratalo Keskuskartano ja siihen kuuluva Risulinna. Pinnallisesti raportissa esitellään myös arava-alueen täydennysrakentamiskohteisiin kuuluva, vuonna 1977 rakennettu palvelutalo Validia.

6.3.1 As. Oy Porin Kiertokatu 20

Suunnittelija: arkkitehti Aarne Ehojoki

Valmistumisvuosi: 1958

Kiertokatu 20 on tyyliltään selvästi ympäröiviä taloja modernimpi ja muistuttaa jo seuraavalla vuosikymmenellä rakennettuja taloja. Räystäätön kattorakenne on vedetty sisään seinäpinnoista. Vesikatteenä on saumattu pelti. Nauhamaiset ikkunakentät kattavat pitkät julkisivut kokonaan. Ikkunoiden koot vaihtelevat ja niiden väleissä on sileitä vaaleita, horisontaalisia rappauskenttiä tummemman keltaiset asbestisementtilevyt. Parvekkeet, joita on ainoastaan länsisivun reunoilla, ovat sisäänvedettyjä. Talon päätyihin on asennettu karaattilevyt. Voimakkaasti sisäänvedetyn ulko-oven syvennyksessä on vaalea klinkkerilaatoitus ja ruskea paneloitu laipio.

Rakennus sijoittuu Kiertokadun ja Presidentinpuistokadun kulmaan. Pohjoisesta tontti rajautuu Keskuspuistoon ja idästä viereiseen tonttiin. Pihaa rajaa kiiltotuhkapensasaita. Sorapäälysteistä pihaa reunustaa nurmialue. Pihalla on säilynyt alkuperäiset matontampaus- ja pyykinkuivaustelineet sekä betonilaatalla päällystetty pihatie. Pihalla kasvaa mm. lehmus, sembra, jalava ja hopeakuusi, pensaslajeja kiiltotuhkapensaansa lisäksi mm. orapihlaja, japaninhappomarja ja tuija.

Rakennus on säilynyt melko hyvin. Säilyneisyyttä heikentää vuonna 2014 toteutetussa julkisivuremontissa muutettu väritys, uusitut tummat ikkunat (aiemmat puitteiltaan vaaleammat) sekä sisäänkäynnin yhteyteen tehty katos. Talon päätyihin on ilmeisesti jo aiemmin asennettu karaattilevyypinta. Kaksilehtinen, lasinen jalopuuovi on alkuperäinen. Arava-alueen taloista ainoana Kiertokatu 20:een on asennettu 2000-luvulla hissi, jonka myötä porrashuone on muuttunut ahtaaksi ja hämäräksi. Jälkiasennus oli kuitenkin porraskäytävän tilavuuden vuoksi mahdollinen.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalihistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

6.3.2 As Oy Kiertokatu 2

Suunnittelija: arkkitehti Esko Suhonen

Valmistumisvuosi: 1958

Nelikerroksinen ja kaksiportainen lamellitalo sijaitsee Kiertokadun ja Presidentinpuistokadun kulmassa. Rakennus on arava-alueen nuorimpia ja muotokieleltään moderneimpia. Yksityiskohdissa on vielä 1950-luvulle ominaista materiaalileikkittelyä. Rakennuksen julkisivuissa vaihtelee roiskerappaus, sileä rappaus ja puhtaaksi muurattu tiili. Sokkeli on sirotepintaista uritettua betonia. Rakennuksessa on taitettu pulpettikatto, hiljattain uusittu tiilikate ja puiset räystäät. Rakennuksen pohjoispäätyyn sijoitetun keskuslämmityspiipun sileä rappaus vaihtuu puhtaaksi muurattuun tiileen räystäskorkeudella. Peltilipalla ja liuskekiviportain varustetut pääsisäänkäynnit sijoittuvat katujulkisivulle. Sisäänkäyntisyvennysten lasimosaiikkipäällysteiset pielet ja teräsrakenteiset lasiovet ovat alkuperäiset. Katujulkisivua hallitsee lisäksi ikkunoiden väliin värikäs pystypaneelointi, joihin tuuletusluukut on sijoitettu, sekä punainen julkisivutiili räystään alla. Sisäänkäyntisyvennyksien yllä on kolmijakoiset vaakaikkunat porrashuoneeseen. Pihajulkisivulla on sisäänvedetyt parvekkeet sekä autotallit katutasossa.

Sorapäällysteisen pihan takaosaan ja pohjoispäätyyn on sijoitettuja nurmialueita pihakalusteineen. Rakennuksen pohjoispäädystä kulkee betonilaatalla päällystetty jalankulkuväylä Kiertokadulta pihaan. Pihaa rajaa vieeisestä tontista etelä- ja länsisivulta orapihlajajaita. Pihan puulajeja ovat mm. lehmus, poppeli, kotipihlaja, jalava ja metsävaahtera.

Talon kokonaisilme on säilynyt vähäisistä muutoksista huolimatta. Muutokset on toteutettu alkuperäistä arkkitehtuuria kunnioittaen, vaikka ikkunat onkin uusittu vuonna 2014. Myös pihajärjestely on alkuperäinen.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalhistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

6.3.3 Kiertokatu 21, 23 ja 25

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Charles Hagan

Valmistumisvuosi: 1957-1958

Kolmikerroksisten ja kaksiportaisten lamellitalojen julkisivuissa on ruskeansävyinen kamparappaus. Rakennuksessa on puinen avoräystä ja vesikate punaista betonikattotiiltä. Käyttöullakkoa ei ole. Kaksi- ja kolmijakoiset ikkunat kulkevat symmetrisesti sijoitettuna. Pienempi ikkunaruuutu toimii tuuletusikkunana. Porraskäytävän kohdalla julkisivua rytmittää puhtaaksi muurattu tiiliseinä. Sisäänkäyntisyvennys on yksinkertainen ja vähäeleinen. Sisätiloihin luonnonvaloa tuovat lepotasanteiden korkeat ikkunat. Sokkelit ovat uritettua betonia. Autotallit ja huoneistoparvekkeet sijaitsevat pihajulkisivulla. Kiertokatu 21:ssä ja 23:ssa on ulokeparvekkeet ja Kiertokatu 25:ssä sisäänvedetyt parvekkeet rakennusten pihajulkisivuilla. Kaidelevymateriaali on poimupeltiä. Autotallit on sijoitettu kellariin. Kiertokatu 23:n päädyssä on puhtaaksi muurattu keskuslämmityspiippu.

Sorapäälysteisen pihan takaosaan sijoittuva nurmialue rajaa tontteja lännestä. Pihalla on säilynyt alkuperäiset pyykkitelineet. Pihan puulajeja ovat mm. koivu ja pihlaja, pensaslajeja mm. norjanangervo, kurturuusu ja pensasruusu. Rakennusten julkisivua kiipeää villi

viini. Lisäksi katujulkisivun edustalla on pensas- ja perennaistutuksia.

Kiertokatu 21, 23 ja 25 ovat alkuperäisimpinä säilyneitä rakennuksia Arava-alueella.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalishistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajan kohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

Kiertokatu 21, 23 ja 25 luovat katujulkisivulle yhtenäisen kokonaisuuden. Kuva: Pentti Pere 2008, Satakunnan Museo.

Kiertokatu 25:n katujulkisivua.

6.3.4 As. Oy Uusikoivistontie 40

Suunnittelija: Arkkitehti Teuvo Peltola

Valmistumisvuosi: 1957

Rapattu kolmikerroksinen ja kolmiportainen asuin- ja liiketalo rajaa Arava-aluetta linja-autoseman suuntaan. Poiketen muista Arava-alueen rakennuksista, Uusikoivistontie 40:n koko katutaso on liikehuoneistoja tuoden rakennukset jo osaksi keskustarakennetta. Liiketilojen lisäksi rakennuksen katujulkisivua hallitsevat peltikaiteiset osittain sisäänvedetyt parvekkeet. Katujulkisivulla on lisäksi tummanruskea klinkkerilaatoitus ikkunoiden välillä, sisäänkäyntisyvennysten pielissä sekä sokkelissa. Ikkunat ovat kaksijakoiset, joista pienempi ruutu on tuuletusikkuna. Pihajulkisivun sisäänkäyntien ylle on sijoitettu pyöröteräskaitteiset osittain sisäänvedetyt tuuletusparvekkeet. Myös ajoluiskat kellarikerroksen autotalleihin ovat pihajulkisivulla. Sokkeli on pihan puolella uritettua betonia. Rakennuksen vesikate on punaista betonikatotiiltä ja räystäät lyhyet. Pohjoisessa tontti rajautuu katulinjaan ja rakennuksen edessä olevaan paikoitusalueeseen. Jalankulkuun tarkoitettu katuosuus nousee hieman tien pinnasta ja on päällystetty alkuperäisillä betonilaatoilla.

Piha on pääosin asfaltoitu. Tontin takaosaan sijoittuu nurmialue, jolla on säilynyt mm. alkuperäinen pyykkilini. Pihalla kasvaa mm.

metsävaahtera, kurturuusu ja pihasyreeni. Tonttia rajaa aronia- ja kiiltotuhkapensasaidat.

Rakennuksessa toteutettiin inventoinnin aikana kesällä 2016 julkisivumuutos. Näyteikkunat ja kaikki ulko-ovet uusittiin ja julkisivut lämpörappattiin. Myös kaakkoispäädyn pellitys korvattiin lämpörappauksella. Huoneistoikkunat oli uusittu jo aiemmin. Ikkunoiden välien klinkkerilaatoitus palautettiin viranomaisten vaatimuksesta. Rikkoutuneita laattoja korvattiin 2. kerroksessa samanvärisin luonnonkivilaatoin. Julkisivujen uusittu ruiskurappaus ei tavoita alkuperäisen käsin tehdyn rappauksen elävää pintaa. Lisäksi ikkunat ovat jääneet sisään julkisivupinnasta. Rakennuksen kaakkoispäätyyn on valmistunut yksikerroksinen uudisosa jo vuonna 1967.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalishistoriallisesti sekä kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka B: Säilytettävä ja korjattava eheyttäen. Jo toteutetut rakennuksen ominaisluonteeseen sopimattomat muutokset voidaan tulevissa korjauksissa poistaa ja palauttaa alkuperäisen rakentamistavan mukaisiksi.

6.3.5 Uusikoivistontie 42

Suunnittelija: Arkkitehti Teuvo Peltola
Valmistumisvuosi: 1958

Rapattu kolmikerroksinen ja kolmiportainen asuin- ja liiketalo rajaa Arava-alueita linja-autotaseman suuntaan. Poiketen muista Arava-alueen rakennuksista, Uusikoivistontie 42:n koko katutaso on liikehuoneistoja tuoden rakennukset jo osaksi keskustarakennetta. Liiketilojen lisäksi rakennuksen katujulkisivua hallitsevat peltikaiteiset osittain sisäänvedetyt parvekkeet, joiden kaidelevymateriaalina on käytetty verkkolasia. Katujulkisivulla on lisäksi tummanruskea klinkkerilaatoitus ikkunoiden välillä, sokkelissa sekä sisäänkäyntisyvennyksien pielissä. Sisäänkäynneille johtaa mustanharmaa graniittiporras. Liikekerros on erotettu asuinkerroksista hieman ulkonevalla kuparipellituskella, jonka alapuolella on liikehuoneistojen ikknoihin liittyvät, ilmeisesti alkuperäiset markiisit. Rakennuksen länsipäädystä on puhtaaksimuurattu keskuslämmityspiippu. Ikkunat ovat kaksijakoiset ja tuuletusikkunalliset. Vesikate on tiilikuvioitua profiilipeltiä. Pihajulkisivun sisäänkäyntien ylle on sijoitettu pyöröteräskaitteiset osittain sisäänvedetyt tuuletusparvekkeet.

Jalankulkuun tarkoitettu katuosuus katujulkisivulla nousee hieman tien pinnasta ja on päällystetty alkuperäisillä betonilaatoilla. Sisäpiha on osittain asfaltoitu, tontin takaosaan

jää nurmialue. Tontilla on kevyt itä-länsisuuntaisesti sijoitettu autokatos. Tonttia rajaa pihan puolelta orapihlaja- ja kiiltotuhkapensasaidat. Pihan puulajeja ovat mm. koivu, vaahtera ja ruotsinpihlaja.

Rakennus on säilynyt uusittua vesikattoa ja parvekkeita lukuun ottamatta täysin alkuperäisenä. Ikkunat, ulko-ovet, tuulikaappien väliovet sekä julkisivukäsittelyt ovat alkuperäiset. Tontin asemakaava on uusittu vuonna 2013 taloyhtiön hakemuksesta rakennusoikeuden rajaamiseksi. Samalla rakennus suojeltiin merkinnällä SR-33.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalihistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

6.3.6 Uusikoivistontie 81

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Charles Hagan

Valmistumisvuosi: 1957

Kolmikerroksisen ja kaksioportaisen lamellitalon julkisivut ovat kamparapatut. Maanläheisyyttä rapattuun julkisivuun tuo erkkerin puhtaaksi muurattu tiiliseinä. Pihajulkisivulla vastaavat tiiliihmeet osoittavat porraskäytävän ja sisäänkäynnin paikan. Rakennuksen päädyissä on porrastus. Ulokeparvekkeet on sijoitettu katujulkisivulle. Kaidelevymateriaalina on alkuperäinen verkkolasi. Kaksijakoiset ikkunat on sijoitettu toisiinsa nähden symmetrisesti, pienempi ruutu on tuuletusikkuna. Autotallit on sijoitettu kellariin ja niihin on käynti pihan puolelta. Ajoluiska on betonia, johon on valettu luonnonkiviä sekaan. Sokkeli on uritettua betonia. Vesikate on punaista betonitiilikatetta ja avoräystäissä katonkannattajat näkyvillä.

Sorapäälysteinen pihan takaosaan sijoittuu nurmialue puu- ja pensasistutuksineen sekä pihakalusteineen. Pihan pyykki- ja mattotelineet ovat alkuperäiset. Pihaa rajaa pohjoisesta aita. Pihalla kasvaa mm. erilaisia perennoja, tuoksuvatukka ja syreeni.

Rakennus on säilynyt alkuperäisessä asussaan lukuun ottamatta uusittuja ikkunoita. Lisäksi rakennus on maalattu alkuperäistä ruskeanharmaasta värisävystä poikkeavalla keltaisella kalkkimaalilla. Ulko-ovet ovat alkuperäiset.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalihistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

6.3.7 As Oy Tampereentie 4-6, Kuninkaantie 4 ja 6 ja As Oy Koivistonketo, Kuninkaantie 2

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Charles Hagan ja arkkitehti Teuvo Peltola
Valmistumisvuosi: 1957-1958

Kokonaisuuteen kuuluu kolme vierekkäistä kolmikerroksista ja kolmiportaista lamellitiloa. Arkkitehtitoimisto Charles Haganin suunnittelema Kuninkaantie 2 valmistui vuotta arkkitehti Teuvo Peltolan suunnittelema rakennuksia (Kuninkaantie 4 ja 6) myöhemmin. Rakennusten arkkitehtoninen toteutus on toisiaan vastaava pienin eroin pohjaratkaisuissa ja julkisivuissa. Roiskerapattujen rakennusten katujulkisivua hallitsevat sisäänkäyntisyvennykset, ja niiden ylle sijoitetut porrashuoneen ikkunat ja näyttävä tiilimuuraus. Sisäänkäynnit on katettu lipalla. Kuninkaantie 4:ssä ja 6:ssa on säilytetty alkuperäiset sormipaneloidut vasikalliset tammiovet ja sisäänkäyntisyvennysten pielet on vuorattu klinkkerilaatalla. Ikkunat ovat yksi- ja kaksijakoisia, joista kaksijakoisissa pienempi ruutu on tuuletusikkuna. Rakennuksessa on tiilikate ja puisessa avoräystäässä katonkannattajat näkyvillä. Sokkeli on sirotepintaista uritettua betonia. Kuninkaantie 6:ssa on puhtaaksi muurattu keskuslämmityspiippu. Rakennusten pihajulkisivuille on sijoitettu poimupeltikaiteiset ulokeparvekkeet ja ajoluiskat kellarikerroksen autotalleihin.

Rakennusten yhteinen piha on sorapäälysteinen, takaosassa on laaja nurmialue puuja ja pensasistutuksineen ja pihakalusteineen. Pihakalusteista matto- ja pyykkilinet ovat alkuperäisiä. Puulajeja ovat mm. metsävaahtera, koivu ja riippapihlaja, pensaslajeja pihasyreeni, kurturuusu, norjanangervo ja pensashanhikki. Autopaikoitus on järjestetty sorapäälysteiselle pihanosalle.

Rakennukset ovat säilyttäneet paljon alkuperäisestä ulkoasustaan, lukuun ottamatta uusittuja ikkunoita ja julkisivujen värityksen muutosta sekä uusittuja pääsisäänkäyntien ulko-ovia Kuninkaantie 2:ssa. Myös pihajärjestely on säilynyt alkuperäisenä.

Rakennushistoriallisesti, sosiaalihistoriallisesti sekä säilyneisyyden ja kaupunkikuvan kannalta arvokas.

Luokka A: Säilytettävä nykyisellään. Alkuperäisten rakennusosien kunnossapitäminen on korjaamisen lähtökohta. Rakennusta kunnostettaessa tulee käyttää rakennusajankohdalle ominaisia materiaaleja ja pintakäsittelyitä.

Kuninkaantie 4:n ja 6:n katujulkisivua.

Tähtisilmän läntistä julkisivua vuonna 2016 (yllä) ja vuonna 2008 (alla, kuva: Liisa Nummelin, Satakunnan Museo.)

6.3.8 As. Oy Tähtisilmä, Uusikoivistontie 83

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Charles Hagan

Valmistumisvuosi: 1959

Tähtisilmä, jonka Hagan nimesi suunnitteluvaiheessa Koivistonportiksi, on yksitoistakerroksinen pistetalo ja kerrosluvultaan Arava-alueen korkein. Tasakattoisen rakennuksen vesikatteenä on huopa. Ikkunat ovat sijoitettu symmetrisesti, mutta ovat jo selkeämmin nauhamaiset. Kaksijakoisten ikkunoiden pienempi ruutu toimii tuuletusikkunana. Sokkeli on uritettua betonia. Alkuperäisten suunnitelmien mukaan julkisivut olivat vasaroitua, algromattua alumiinilevyä. Sisäänvedettyjen parvekkeiden kaidelevymateriaali oli vasaroitua alumiinilevyä. Virtaviivainen rakennus erosi alueen muista maanläheisistä rapatuista rakennuksista ja oli muotokieleltään lähempänä 1960-lukua.

Tontti sijaitsee keskeisellä paikalla, kahden vilkkaasti liikennöidyn tien risteyksessä. Varsinaista virkistyskäyttöön tarkoitettua tilaa pihalla ei ole, vaan piha-alue on asfaltoitu ja paikoituskäytössä. Pihan alla sijaitsee lisäksi parkkihalli.

Rakennuksen alkuperäinen rakennusajankohda ei ole enää hahmotettavissa vuonna 2008 tehtyjen julkisivumuutosten myötä. Julkisivu-

jen alkuperäinen pintamateriaali ja vanhat eristykset on purettu ja rakennukseen asennettu lisälämmöneristys ja kuitusementtilevy-pinnoite. Samalla rakennuksen väriyty muuttui. Lisäksi parvekekaiteet ja lasitus uusittiin. Rakennuksen porraskäytävät ovat kuitenkin lähes autenttina säilyneet.

Sosiaalihistoriallisesti ja rakennushistoriallisesti arvokas.

Luokka B: Säilytettävä ja korjattava eheyttäen. Jo toteutetut rakennuksen ominaisluonteeseen sopimattomat muutokset voidaan tulevaisuudessa korjauksissa poistaa ja palauttaa alkuperäisen rakentamistavan mukaisiksi.

6.3.9 Keskuskartano ja Risulinna

Osoite: Rautatiepuistokatu 2, Rautatiepuistokatu 4

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Charles Hagan

Valmistumisvuosi: 1960-1962

Keskuskartanoksi sekä Risulinnaksi kutsutut asuinrakennukset rajaavat Arava-alueita pohjoisesta. Aravarahoitteiset kerrostalorakennukset valmistuivat alun perin vuokrataloiksi. Vuonna 1962 valmistunut viisiportainen Keskuskartano oli aikanaan pohjoismaiden suurin vuokratalo. Rakennus koostuu kymmenkerroksisesta asuinrakennuksesta sekä sen katujulkisivulle sijoittuvasta kolmikerroksisesta liikerakennuksesta. Niin ikään viisiportainen ja nelikerroksinen Risulinna valmistui vuonna 1960.

Keskuskartanon ja Risulinnan julkisivut ovat yhtenäiset: päädyt on vuorattu harmaalla vasaroidulla aluromatulla alumiinilevyllä (plaganilla). Kerrosvälit on vuorattu sekä kadun, että sisäpihan julkisivuilla valkoisella, vasaroidulla alumiinilevyllä. Ikkunoiden välissä on mineriittilevyt. Sokkelin peittää musta sementtirappaus. Katemateriaalina on galvanoitu pelti.

Rakennukset ovat säilyttäneet paljon alkuperäisestä asustaan. Risulinnan päädyt on myöhemmin lämpöeristetty ja pellitetty uudelleen entisen näköisiksi. Keskuskartanoon liittyvää liikerakennusta on korotettu yhdellä kerroksella vuonna 1972 ja julkisivun vaaaleansiniset mineriittilevyt korvattu tummansinisillä pystyprofilipeltilevyillä 1980-luvun lopulla.

Keskuskartanon ja Risulinnan rakennukset on inventoitu Satakunnan Museon toimesta vuonna 2005, jonka jälkeen tietoja ei ole päivitetty. Rakennuksia ei ole arvotettu.

Keskuskartanon katujulkisivua vuonna 2016 (yllä).

Risulinnan katujulkisivua vuonna 1971 (alla). Kuva: Voitto Niemelä, Satakunnan Museo.

6.3.10 Porin Validia-talo, Uusikoivistontie 38

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Heikki ja Terttu Suvitie
Valmistumisvuosi: 1977

Validia-taloksi kutsuttu nelikerroksinen ja yksiportainen kerrostalo valmistui vuonna 1977 palvelutaloksi liikuntarajoitteisille. Rakennuksen suunnitteli Arkkitehtitoimisto Heikki ja Terttu Suvitie. Rakennus on Keskuspuiston avoimen päiväkodin ohella Arava-alueen ainoa 1960-luvun alun jälkeen toteutettu täydennys.

Keskuspuistoa v. 1971. Kuva: Voitto Niemelä, Satakunnan Museo.

LÄHDELUETTELO

Kaikki internet-lähteet on tarkistettu (28.10.2016)

Haastatteluaineisto

Porin kaupunkisuunnittelun ja Satakunnan Museon yhteistyössä tekemän Riihikedon inventoinnin yhteydessä tehdyt asukashaastattelut, Pori. Kesä 2016, Satakunnan Museo

Verkkosivut

Aarne Ehojoki. Helsingin Sanomat. <http://www.hs.fi/muistot/a1364356179097>

Arkkitehtuurimuseon www-sivusto, arkkitehtiesittely; Esko Suhonen <http://www.mfa.fi/arkkitehtiesittely?apid=16122767>

Arkkitehtuurimuseon www-sivusto, arkkitehtiesittely; Ole Gripenberg <http://www.mfa.fi/arkkitehtiesittely?apid=16122767>

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt; Varkauden kaupakatu. Museoviraston www-sivusto. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4381

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt; Mikkelin hallitustori ympäristöineen. Museoviraston www-sivusto. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1124

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja kulttuuriympäristö. Muistio: Museovirasto, ympäristöministeriö ja Suomen kuntaliitto 23.12.2009 YM3/533/200. www.rky.fi

Rakennusperintö suojelun kohteena. <http://www.mfa.fi/files/mfa/Rakennussuojelu/Rakennussuojelu.pdf>

”Funktionalismi tulee Tampereelle”. Ylläpitäjä Tampereen Yliopisto, teksti Jenni Hokka <http://www15.uta.fi/koskivoimaa/kaupunki/1918-40/funkkis.htm>

Porin Validia-talo <http://www.validia-asuminen.fi/portal/fi/toimipisteet/vammaisille/lounais-suomi/>

Arkistot

Porin puistotoimi, piirustusarkisto.

Porin rakennusvalvonta, rakennuspiirustukset, mikrofilmiarkisto

Satakunnan Museo, kuva-arkisto

Julkaistu alkuperäisaineisto

Kunnalliskertomus 1953

Sanoma- ja aikakauslehdet

Kaunis koti 3/1952

Kaunis koti 4/1957 Artikkelinä ”Aravan uumenet eli mitä jokaisen aravaosaketta havittelevan tulee tietää”.

Kotiliesi 1952/N:o 20 Lokakuu II

Satakunnan Kansa 1949

Satakunnan Kansa 1950

Satakunnan Kansa 1951

Kirjallisuus

Finlex 4.6.2010 /498 Laki rakennusperinnön suojelemisesta

Koivuniemi, Jussi: *Porin kaupungin historia IV*. Hämeenlinna, 2004.

Lappi-Seppälä, Jussi: *Elävältä se maistui*. Kirjayhtymä, Helsinki, 1972.

Mäkiö Erkki: *Kerrostalot 1940 – 1960*. Rakennustieto, Helsinki. 1989

Mäkiö Erkki: *Rakennustekniikan murros*. Teoksessa *Sankaruus ja arki. Suomen 1950-luvun miljö*. Suomen rakennustaiteen museo. 1994

Neuvonen, Petri (toim.): *Kerrostalot 1880-2000 – arkkitehtuuri, rakennustekniikka, korjaaminen*. Rakennustietosäätiö RTS, Rakennustekniikan keskus-säätiö, museovirasto. Rakennustieto Oy 2006.

Parkkonen Niina: *Kerrostalon parannussuunnitelma 1950-luvun tyyliin*. Tekniikan ala, Ympäristöbiologian koulutusohjelma, miljösuunnittelu. Opinnäytetyö, Lahden Ammattikorkeakoulu 2014.

Pentti Mikko: *Pula-ajasta elementteihin. Rakentamisen, talon ja kodin tekniikka Kalevassa 1940-1961*. Taidehistorian Pro gradu – työ. Helsingin yliopisto 2015.

Saarikangas Kirsi: *Rakennetun ympäristön muutos ja asumisen mullistus*. Artikkelinä teoksessa: *Suomalaisen arjen suuri tarina* (toim. Hähmman Kai, Markkola Pirjo, Kuisma Markku & Pulma Panu). WSOY, Porvoo 2010.

Sipilä Jorma & Anttonen Anneli: *Miten hyvinvointivaltio muutti elämämme?* 2010. Artikkelinä teoksessa *Suomalaisen arjen suuri tarina* (toim. Kai Häggman, Pirjo Markkola, Markku Kuisma & Panu Pulma)

Suomalaisten Teknikkojen Seura ja Tekniska Föreningen i Finland: *Suomen insinöörejä ja arkkitehtejä 1948*. Helsinki, 1948.

Suomalaisten Teknikkojen Seura ja Tekniska Föreningen i Finland: *Suomen korkeakouluinsinöörit ja arkkitehdit 1956*. Helsinki 1956.

